

YENİ ÇAĞ

- A. Rumyantsev: Çağdaş devrin esas çelişmesi
- T. Jivkof: Sosyalizm ve dünya devrimci süreci
- B. Panomarof: Proleter enternasyonalizmi büyük bir güçtür
- V. Cerratana: İşçi sınıfının tarihi görevi
- Racani P. Dat: Birinci Enternasyonal ve barış mücadelesi

I. ENTERNASYONALİN YÜZÜNCÜ YILDÖNÜMÜ

Şanlı bir tarihten sayfalar

MÜCADELEDE HAYATLARINI VERENLER

Komünist kahramanlara dair hikâyeler

ÖZEL SAYFALARIMIZ

Türkiye halkına çağrılar

7-8

Temmuz-Ağustos

1964

BARIŞ VE SOSYALİZM PROBLEMLERİ

B u s a y ı d a :

A. Romyantsef

«Barış ve sosyalizm problemleri» dergisinin başredaktörü

Todor Jivkof

Bulgaristan Komünist Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri ve
Bakanlar Kurulu Başkanı

B. Panomarof

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi Sekreteri

Valentino Cerratana

İtalya Komünist Partisi Kontrol Komisyonu Prezidyum üyesi

Racani P. Dat

İngiltere Komünist Partisi İcra Komitesinin Politbüro üyesi

Bütün ülkelerin proleterleri, birleşiniz!

YENİ ÇAĞ

7-8

Temmuz-Ağustos

1964

Komünist ve işçi partilerinin teori ve enformasyon dergisi

Çağdaş devrin esas çelişmesi

A. Romyantsef

Toplumsal olaylara ve süreçlere sınıf açısından bakmak ve yaşamak, Marksizmin çok önemli istemlerinden biridir ve böyle olmakta devam etmektedir. Bu açıdan bakma ve yaşama olmadıkça, Marksist-Leninist teori düşünülemez; komünist ve işçi partilerinin dünyayı emekçi yığınlarının yararına değiştirme yolundaki pratik faaliyetinde başarı sağlamaları düşünülemez. Bu o kadar ilkel bir gerçektir ki, sanırız, hatırlatmak bile gerekmez. Fakat hayat, bu gerçeği hiç unutmamak gerektiğini bıkmadan tekrarlayan V. İ. Lenin'in ne kadar haklı olduğunu durmadan göstermektedir. Lenin, «mevcut *bütün* sınıf basamaklarını değerlendirmede...» tam açıklık ve ayıklık istiyor, «akla gelebilen her türlü ahlâki, dinî, siyasi ve sosyal sözlerin, demeçlerin ve vaadlerin arkasında şu veya bu sınıfların çıkarlarını aramak...» gerektiğini öğretiyordu.

Marksist fikrin daha önceki gelişme aşamalarında olduğu gibi, çağımızda da, Marksist oldukları söylenen, hattâ toplumsal hayattaki olaylara sınıf açısından bakma ve yaşama üstüne çok lâf eden, fakat *aslında* devrimci teorimizin özünü boşaltmaya çabalayan, eni sonu gerçeğin *sınıf açısından* analizine yanaşmıyanlar da vardır. Bugün, Marksist-Leninist kriteriyumları, bilimsel sosyalizm teorisi ve pratiğine temel olan prensipleri reddetme mevzilerinde gördüklerimiz Çin

ilk yıllarında şunu belirtiyordu: «...Şimdiki dünya durumunda... halkların ve tek mil dünya devletler sisteminin karşılıklı ilişkilerini tayin eden faktör, küçük bir emperyalist milletler grubunun, başta Sovyet Rusya olmak üzere sovyet hareketine ve sovyet devletlerine karşı giriştiği savaştır. Bunu gözden kaçırdık mı, biz, dünyanın en hücre bucağı da söz konusu olsa, hiçbir milli veya kolonyal meseleyi doğru olarak ortaya koyamayız. İster uygarlıkta ilerlemiş, ister geri kalmış ülkelerde olsun, komünist partileri, ancak bu görüşten hareket ederek, politik sorunları doğru olarak ele alabilir ve çözebilirler.»

Sosyalist devrim, kapitalizme özgü uzlaşmaz zıtları çözümülemştir. Ama çağdaş üretim güçlerinin ve dünya ölçüsünde ekonomik bağıntıların bu uzlaşmaz zıtlar içinde geliştiğini gözönünde tutarak, sermayenin egemenliğini salt olumsuz bir kaldırıp atmayla sınırlanmamıştır. Sosyalist devrim, kurtarılan emeğin, dünya uygarlığınca elde edilmiş yüksek başarılarından faydalanarak, ezilen ve horlanan emeğe nazaran bütün üstünlüklerini gösterebileceği koşulların yaratılması gibi daha derin ve *yapıcı* bir ödevi çözmektedir. «Kapitalizm, diyor Lenin, ancak sosyalizmin yeni ve çok daha yüksek emek verimliliği sağlamasıyla, kesin olarak yenilebilir ve yenilecektir.» Bu işin başarılmasını, Lenin, savaşı kazanmış olan işçi sınıfının en başta gelen *enternasyonal* ödevi, onun «...milletlerarası devrim üzerinde başlıca etkisi...» sayıyordu. Ortaya çıkan sosyalist dünya (ki başlangıçta yalnız bir ülkeyi kapsıyordu) ancak üretim güçlerinin coşkun gelişmesini, sosyalist toplum bağıntılarının düzara yetkinleştirilmesini, toplum üyelerinin özgür ve etraflı gelişmesi koşullarının yaratılmasını sağlıyarak, milletlerarası devrimci hareketin yönetici gücü, kapitalist ülkeler işçi sınıfının ve emperyalizm tarafından zincire vurulmuş halkların savaşımının muazzam katalizatörü olabildi. Bu ülkelerdeki komünistler, sosyalist ülkeler işçi sınıfı ile bütün emekçilerinin başardıkları yapıcı işlerin tüm dünya üzerinde yapmakta olduğu devrimcileştirici etkiyi tamamiyle takdir ediyorlar. Örneğin, V. Pesi yoldaş şunları yazıyor: «Biz, bir kapitalist ülkenin komünistleri olarak, sosyalist ülkelerdeki kardeşlerimize diyebiliriz ki: *Ülkelerinizden gördüğümüz yardımın en büyüğü, sosyalizmi ve komünizmi kurma yolundaki başarılarınızdır.* Halk, işçi sınıfı bize sorar durur: Nedir sosyalizm? Komünizm nedir? Şimdi biz bu sorulara, artık yalnız Marksist-Leninist fikirlere dayanarak değil, her şeyden önce sosyalizm ve komünizmin *uygulanmasına* dayanarak karşılık verebiliriz. Bu uygulamada her başarı, sanayide, köy ekonomisinde, ilim ve kültürde her hamle, sosyalist ülkeler emekçilerinin hayatında her iyileşme, sosyalist demokrasi yolunda her yeni adım sosyalizm ve komünizm için *en iyi* propagandadır.»

Sosyalizmin dünya sistemi haline gelmesi yeni tarihî devrin esas gelişmesini daha büyük bir kuvvetle meydana çıkardı; iki karşıt toplumsal sistem arasındaki mücadelenin, dünya gelişmesinin bütün gidişi üzerindeki etkisini bir kat daha kuvvetlendirdi. Sosyalizmin, halklar arasındaki münasebetler üzerinde, dünya devletler sisteminin tümü üzerinde, dünya devrimci süreci üzerinde etkisi alabildiğine arttı. Dünyayı bir bütün olarak gözden geçirdiğimizde, esas belirti olarak, ölüp gitmekte olan kapitalizm ile, yerleşip sağlamlaşmakta olan sosyalizm, komünizm arasındaki çelişmeye tanık olmaktayız. Mülkiyette birbirine karşıt iki sistem arasında, emek-sermaye gelişmesinin en belirli ifadesi olarak yeryüzünde varolan uzlaşmaz zıtlık, çağdaş devrin özünü, onun vasfını teşkil etmektedir. Çağdaş devri ve onun esas gelişmesini başka açıdan ve başka bir davranışla değerlendirmek, yani işi unutkanlığa vurarak, sınıf savaşını ve bunun en sonunda işçi sınıfı ile bütün emekçilerin zaferinin kaçınılmazlığını öğreten Marksizm-Leninizmin asıl özünü reddetme ilmi bir tutum sayılamaz.

İşte, Çin teorisyenleri, çağdaş devrin çelişmeleri hakkında yürütülen bu türlü fikirlere kapılıyorlar. ÇKP yöneticileri, yukardan atarak, Marksçı-Leninist partilerin büyük çoğunluğunu suçlandırıyor ve şöyle diyorlar: «Bu partiler, devrin değişimindeki özü, durumdaki değişimlerin aslını hiç de açıklayabilmiş ve kavramış değildir. Onlar, çağdaş dünyada mevcut çelişmeler içinde hiç de yolu doğrultamıyor, ve bu çelişmelerin düğüm noktasının nerde olduğunu anlamıyorlar.» Elbette ki, bu suçlama tamamen saçmadır ve hiçbir şeyle desteklenemez.

Çağdaş dünyada ÇKP yöneticilerine göre dört «esas çelişme» vardır: «Sosyalist ve emperyalist cepheler arasında»; «kapitalist ülkeler proletaryası ile burjuvazisi arasında»; «ezgi altındaki millerler ile emperyalizm arasında»; «emepryalist memleketler arasında, te-keller arasında». Çin teorisyenleri, işte böylece, «esas çelişmeler» diye *mekanik bir toplam* ileri sürüyorlar. Onlara göre, bu çelişmelerden her biri ötekilere bağlı olmadan hüküm sürüyor. Fakat asıl iş başka. Devrin esas gelişmesi kavramını, emperyalizm zincirinde zayıf halka kavramı ile karıştıran Çin teorisyenleri şunu iddia ediyorlar: «...Asya, Afrika ve Güney Amerika bölgeleri halkları, tüm kapitalist dünya nüfusunun 3/2 sinden fazladır. Bu bölgelerde devrim dalgalarının durmadan kabarışı, bu bölgeler üstüne emperyalist ülkeler arasında, yeni ve eski sömürgeciler arasında alıp yürüyen mücadeleye, bu bölgelerin, kapitalist dünyada mevcut çeşitli çelişmelerin düğüm noktası, ve hattâ denebilir ki, *dünyada varolan bütün çelişmelerin düğüm noktası* olduğu gerçeğini açıkça yansıtmaktadır.» (Kursiv benimdir — A. R.)

Çin teorisyenleri, bu revizyonistçe fikir yürütmelerinde, sadık kaldıkları üstüne durmadan yemin ettikleri Marksist-Leninist metodolojiye dayanır görünmeğe çabalyorlar. Gerçekte ise, Marksist diyalektiği bozup değiştirenler kendileridir. Marks'ın metodu, hiç de, çelişmelerin objektif varlığını ve bunların yürürlükteki süreçler üzerindeki etkisini düpedüz tesbit etmekten ibaret değildir. Marksizm-Leninizm klâsikleri, bütün çelişmeli olayların yığını içinden esas olanı, olayların özünü yansıtanı, gelişmenin ana yönünü tayin edeni ayırıyorlardı. Örneğin, F. Engels'in, üretimin toplumsal karakteri ile benimsemenin özel şekli arasındaki çelişmeyi karakterize eden sözlerini hatırlıyalım: «Üretimin yeni şekline onun kapitalist karakterini veren bu çelişmede, *artık çağın bütün çarpışmalarının çekirdeği saklanmaktadır.*» Materyalist diyalektik açısından olayların (görüngü) iç ve önemli bağıni ortaya çıkarmak demek, onlarda esas olanı, başı çekenı, tayin edeni bulmak, incelenen bağıntıların «subordinasyon» unu ortaya çıkarmak demektir. Üretimin toplumsal karakteri ile benimsemenin özel şekli arasındaki çelişme, kapitalist dünyada proletarya ile burjuvazi arasında sınıf savaşını doğuran emek-sermaye çelişmesinde kendini gösterir. Emek ile sermaye arasındaki esas çelişme ezgi altındaki halkların kurtuluş savaşımında da kendini gösterir; zira bağımlı ülkeler emekçileri milletlerarası sermaye tarafından sömürölmeğe karşı mücadele etmektedirler. Nihayet, emek ile sermaye arasındaki çelişmenin *yüksek* belirme şekli iki karşıt toplumsal sistem arasındaki savaştır, ve çelişme bu savaş süreci içinde çözümünü bulur.

Çinli yöneticiler işte bu görüşü silkip atıyorlar. Onlar, Marksist diyalektiğin yerine, belli *sayıda*, önemleri eşit ve birbirinden ancak keskinlik derecesiyle farklı olan «esas çelişmeler» i, bunları skolâstik şekilde sayıp sıralamayı koyuyorlar.

Kendi görüşlerini arkalamak için Mao-Tze tung'un eserlerinden parçalar aktarmayı pek seven şimdiki Pekin teorisyenleri, ne tuhaf-tır ki, onun yazdıkları içinde vaktiyle Marksist fikirleri doğru uyguladığı yerleri «unutuyorlar». Bunlardan birkaçını kendilerine hatırlatalım. Mao-Tze tung şunları yazmış: «Olayların gelişmesi boyunca her karmaşık süreçte bir sürü çelişmeler mevcuttur; bunların arasında daima bir *baş çelişme* vardır; onun varlığı ve gelişmesi öteki çelişmelerin varlığını ve gelişmesini *tâyin eder*, onlar üzerinde etki yapar... Görüngünün gelişme süreci içinde *esas çelişme* ve esas çelişme tarafından *tâyin* edilen *sürecin özü*, bu sürecin bitmesi kertesine kadar kaybolmaz... Sürecin gelişmesindeki çeşitli aşamaların her birinde *yalnız bir* baş çelişme vardır ve yönetici rolü bu baş çelişme oynar.» (Kursiv'ler benimdir — A. R.) Bu hükümler, bir yenilik taşımamakla beraber, meseleyi Marksistçe anlayışın esasını doğru olarak uyguluyor. Öyleyse, görülüyor ki, ya ÇKP yöneticileri bu

gerçeklerin üniversal anlamını kabul ediyorlar — ki bu takdirde çağımızın gerçeği üzerinde yaptıkları analiz hatalıdır —, ya da bu gerçeklerden yüz çeviriyorlar ve bundan dolayı da, görüşlerini, sınıfdıkları Marksist-Leninist metodoloji ile esaslandıramazlar.

Yukarıya aldığımız satırlarında görüldüğü gibi, Mao-Tze tung'un baş çelişme dediği, esas çelişmenin bir sinonimidir (yazdıklarının anlamından burası çıkıyor), ve bu her hangi bir itiraz doğurmuyor. Bu kavramlar üzerinde genel tanımlamalardan sonra, yazar, Çindeki konkre süreçleri bu açıdan incelemeğe başlıyor. Ve işte bu kertede, yukardaki bütün söyledikleriyle çelişen bir anlayış ortaya çıkıyor: «Emperyalistler tarafından böyle bir memlekete (Çin — A. R.) karşı saldırganlık harbi açılması halinde, bu ülkenin çeşitli sınıfları, bir avuç milli hainler grubu hariç, emperyalizme karşı milli savaşa girmek için geçici olarak birleşebilirler. Bu takdirde, emperyalizm ile muayyen ülke arasındaki çelişme baş çelişme olur; ülkenin çeşitli sınıfları arasındaki çelişmeler ise (derebeylik düzeni ile halk yığınları arasındaki baş çelişme de dahil) geçici olarak geri plâna geçer ve tabi bir durum alırlar.» Mao-Tze tung, burada, emperyalizm ile «muayyen memleket» in sosyal yapısı arasındaki münasebeti yalnız *dıştan* karşılıklı hareket olarak ele alıyor. O demeğe geliyor ki, derebeyleri ile halk yığınları arasındaki çelişme sanki emperyalizmin etkisinden azat olarak gelişiyor. Oysa, gerçekte, emperyalizm daha geçen yüzyılda Çin toplumunda derinlemesine kök saldı. Ülkede yerli komprador burjuvazi belirdi. Ve dış çatışmalara bağılı olmadan, derebeyliğe karşı mücadele, emperyalizme karşı mücadele bir ve aynı ödevin ayrılmaz iki yönünü teşkil edegeldi. Ama Mao-Tze tung'un dediklerinden o çıkıyor ki, esas çelişme çözülmemiş ve olayın özü değişmemiş olsa bile, bir esas çelişme, bir başka esas çelişmeye yerini bırakmıştır. Demek ki, bu çelişme artık görüngünün özünü ifade etmiyor, sadece dış ahvale bağılı olarak doğuyor ve kaybolup gidiyor.

Esas çelişme elbette değişmez değildir. Gelişme sürecinde o da çeşitli belirme şekilleri alır. Ama *bir* ve *aynı* çelişmenin bu şekillerini *çeşitli* çelişmeler diye ele almak büyük hata olur. Çünkü böyle ele alınınca, işin esası, görüngülerin önemli olan iç bağı kaybolur. Esas çelişmelerin *sıralanması* görüşüne yanaştık mı, örneğin, İkinci Dünya Harbindeki esas çelişmeyi iki grup olmuş devletler arasında çelişme saymak ve bunun, emek ile sermaye arasındaki esas çelişmeyi ikinci plâna ittiğini kabul etmek gerekir. Oysa, her Marksist bilir ki, Hitlerizme karşı savaş, milletlerarası işçi sınıfının burjuvaziye karşı ve her şeyden önce burjuva hâkimiyetinin en gerici şekli olan faşist diktatoraya karşı, demokrasi, barış ve sosyalizm uğrunda mücadelesinin molası veya kesilmesi değil, bu mücadelenin doğrudan doğruya devamı idi.

Bir olayda, onun esas veya baş çelişmesi nasıl bulunup çıkarılabilir? Çin teorisyenleri, bu soruyu, baş çelişme alabildiğine keskinleşmiş olandır diye cevaplıyorlar. Mao-Tze tung, baş çelişmeyi, belli bir anda en *keskin* olanla düpedüz bir tutuyor. Bir çelişmenin keskinliğini tesbitte uyguladıkları ölçü ise, görüngünün özüne ne derinlikte dokunduğu değil, onun belirişindeki dış şekillerdir, yani silâhlı çatışmalar, kanlı savaşlar v. s. ÇKP nin simdiki teorisyenleri, işte bu sathî görüşü silâh ediniyor ve onu dünya gelişmesini açıklayacak bir kavrayışa çeviriyorlar. Onlara göre, mücadele, ancak vatanşah harbi şekillerini aldığı takdirde, devrimci oluyor. Bundan ötürü, devrim ödevlerinin karmaşık bütünü konusunda, onlar, devrimin sadece yıkıcı fonksiyonunu belirtmek eğilimindedir.

Bugün, Çin teorisyenleri, Mao-Tze tung'un, rasyonel özü aralarında sınırlı zaman mesafeleri olan ülkelerin bağıntıları çerçevesi dışına çıkmıyan fikirlerini üniversal felsefi gerçekler gibi göstererek bütün dünyaya körükörüne uygulamaya kalkışıyorlar. Hem de bu uygulamayla çıkardıkları sonuçların baştanbaşa mantıksızlığının farkında değiller. Eğer Çinde, emperyalizme karşı savaşın etkisi altında kuvvetlerin belli ölçüde yeniden gruplaşması mümkün olsaydı, *devrin* esas çelişmesini tesbit konusunda *bütün insanlık* gözönüne alınıyor, onun *sosyal* plânda kimseyle hareket birliği yapmadığı, dolayısıyla devrin esas çelişmesini geri plâna itebilecek etkenlerin mevcut olmadığı düşünülüyor demektir.

Pekin'de gelişmenin gerçek diyalektiğini görmek istemiyorlar. Oysa her Marksist bilir ki, sosyalist sistemin doğuşu hiç de yeni bir gelişmenin daha öncekilere sayıca eklenivermesi anlamına gelmez. Mesele çok daha karmaşıktır. Eğer, kapitalizmin biricik toplumsal sistem olduğu zamanlar, kapitalizmin çelişmeleri onun olumsuzluğunu sadece potansiyel, sadece imkân olarak ihtiva ediyorduysa, iki sistem arasında mücadelenin başlamasıyla bu potansiyel var olmaya, imkân da fiiliyata dönmeğe başladı. Öyleyse, burada, emek ile sermaye çelişmesinin *kalite* (nitelik) bakımından yeni bir ifade kazanması söz konusudur. İki karşıt sistem arasındaki mücadele, dünyanın sosyal-ekonomik yapısında daha önceki tarihî devreye kıyasla göze çarpan değişikliklerin özünü ifade ediyor. Bu mücadele, yeni devrin, uzlaşmaz bir zıtlıkla birbirine karşı hareket halinde olan *iki* tarafın topyekûn ekonomisinde yeni görüngünün başladığını gösteriyor. Taraflardan biri, ölmekte, fakat henüz can vermemiş olan kapitalizm; öteki büyümekte ve yükselmekte olan reel sosyalizmdir.

İki sistem arasındaki mücadele ve dünya gelişmesi

Çağdaş devrin göbeğinde sosyalist sistemin durduğu ve tarihî gelişmeyi en başta bu sistemin kapitalizme karşı yaptığı mücadelenin

tâyin ettiği gerçeğinin, ÇKP yöneticileri tarafından reddedilmesinin prensip bakımından politik anlamı nedir? Bu çeşit görüşler, dünya devrimci sürecinde *milletlerarası işçi sınıfı hegemonyasının da reddediğini* akla getirir. Oysa, dünya sosyalist sistemi milletlerarası işçi sınıfının ana eseridir. Sosyalist toplumun kurulması, kapitalizmin mezar kazııcısı olan, ilmi komünizm fikirlerinin taşıyıcısı olan ve bu fikirleri uygulamayla gerçekleştiren proletaryanın oynadığı rolün en yoğun ifadesiydi. *Sosyalist sistem, toplumsal gelişmede işçi sınıfı hegemonyasının en dolgun belirtisidir.*

Marksizmin köşetaşı yerini tutan bu hükmü reddetmekle, ÇKP yöneticileri, dünya sosyalist sisteminin rolünü küçümsemiş oluyorlar. Onların görüşlerine bakılırsa, bu sistem, dünya gelişmesinin gidişi üzerinde boyuna artan bir kesinlikle etki yapmadıktan başka, yığınların emperyalizme karşı mücadelesinde başlıbaşına bir rol bile oynamıyor. Çinli yöneticilerin taslağında, sosyalist sisteme, ezgi altındaki milletlerin ve halkların devrimlerini desteklemede sadece bir «dayanak üssü» olma yeri veriliyor.

«Çağdaş dünyanın çelişmeleri» diye kendi taslaklarını çizen Çin «diyalektik uzmanları», yürüttükleri fikirlerle de apaçık çelişmelere düşüyorlar. Amma, işe bakın ki, emperyalizmin «karton kaplan» olduğu üstüne, «emperyalizmin her yerde keyfi olarak nükleer silâh da kullanmadığı ve de kullanmaya cesaret edemeyeceği» üstüne lâf ebeliği ederlerken (Liu-Şau şî'nin 18 Eylül 63 de Phenyan'da verdiği demeç), özellikle sosyalist sistemin kudretine güvindiklerini, emperyalist manyakları asıl bu sistemin durdurduğunu söylüyorlar. Fakat çağdaş durumun konkre analizi söz konusu olunca, Çin teorisyenleri, sosyalist sistemin dünya olayları üzerindeki etkisini inatla küçümsüyorlar. Hattâ daha da ileri giderek, bu etkinin konkre yollarını ve sonuçlarını Marksistçe analizi reddediyor, ve çağdaş devirde tarihî gelişmenin ana özünü, ana yönünü, ana özelliklerini yarışmanın, yani iki sistem arasındaki mücadelenin tâyin ettiği hakkındaki Marksist-Leninist tezde «revizyonizm» görmeğe kalkıyorlar.

Bu tutum, Pekin teorisyenlerini, pratikte, iki dünya sistemi arasındaki savaşın, kapitalizmdeki uzlaşmaz zıtlar üzerine yaptığı etkiyi de küçümseme çığırtkanlığına kadar sürükledi. Onlar, Marksist-Leninist teorinin yaratıcı ruhuna aykırı olarak, devrimizin «emperyalizm ve proleter devrimleri çağı» olduğu tezini tekrarlayıp durdular. Bu tezin *eksik* olduğunu, dolayısıyla çağımızın ana karakter çizgilerini *yanlış* kavradığını, zira birbirinden farklı iki tarihî devrin, yani sosyalist sistemin ortaya çıkmasından *önceki* ve sosyalizmin dünya sisteminin doğmasından *sonraki* devirlerin belirtici çizgilerini kapsamadığını görmek istemediler.

Kapitalist dünyada, kapitalist topluma özgü kanuniyetlerin hüküm sürdüğü tartışma götürmez. Fakat bugün *yalnuz* bu vardır dedik mi, kapitalist sistemin artık her şeyi kapsar olmaktan, bütün toplumsal gelişmeyi tâyin eder durumdan çıktığını sükûtle geçiştirmiş oluruz. Peki, XX. yüzyılın 60 ıncı yıllarında dünya olaylarının gelişmesini hepten kapitalizmin kanuniyetleri tâyin ediyor diyebilir miyiz? Elbette ki, hayır. İşin aslı odur ki, dünyada olayların gelişmesini, bir bütün olarak, iki tip toplumsal bağıntılar arasındaki, iki tip kanuniyetler arasındaki karşılıklı hareket tâyin ediyor. Emperyalizmin kanunları üniversal karakterini yitirmekte, gelişmenin *etkenlerinden biri* haline, ancak karşı hareket etkeninin, yani sosyalist toplum kanuniyetlerinin güçlenmesi nispetinde sınırlı faaliyeti olan bir etken haline gelmektedir. Bu iki etken arasındaki karşılıklı bağıntı sabit değildir; durmadan değişegelmıştır ve dünya çapında insanlığın kapitalizmden sosyalizme geçiş devresi boyunca sosyalizm yararına değişmeğe devam edecektir.

Pekin teorisyenleri, emperyalistler arası çelişmeler üstüne yaptıkları analize, bunların gelişmesine dünyada yeni kuvvetler dengesinin etkisi meselesini katmamakla, bu çelişmelerin gelişmesinde kendine özgü birçok aşamalardan geçtiği, bunun da kapitalizmin genel krizinin ölçüleriyle bağlı olduğu gerçeğini hiçe saymış oluyorlar. Daha önce görülmemiş askerî ve ekonomik bloklar (Nato, Avrupa Ekonomik Birliği v. s.) kurulmuş olması, bir «Atlantik Birliği» çatıştırma çabaları, dünya sosyalizminin gücünü hızla artırması şartları içinde, kapitalist dünyanın konsolidasyonu gibi politik bir amaca yöneltilmiştir. Çin teorisyenleri, bu gerçeği görmek istemiyor, örneğin tekelci «entegrasyon» a tek yönlü bir açıdan değer biçiyorlar. Bu entegrasyonu sadece, çelişmelerin ve emperyalistler arasındaki mücadelenin keskinleşmesini gösteren bir alâmet olarak vasıflandırıyorlar. Tabiidir ki, «entegrasyon» emperyalistler arası çelişmelerin ortadan kaldırılmasına götürmüyor; o bunların spesifik bir belirme şeklidir. Fakat «entegrasyon» emperyalistler arası şu veya bu çelişmelerin harp dışı bir yolla çözümlenmesi için pratik bir denemedir. Ve bu, büyük ölçüde, sosyalizmin boyuna artmakta olan etkisinin sonucudur. O sosyalizm ki, dünyayı askerî saldırılar yoluyla bölgesel ve ekonomik bakımdan yeniden bölüşmek suretiyle kendi meselelerini çözmeye her yeltenişlerinde emperyalist ülkelerin bileklerine yapışmıştır.

Dünya sosyalist sisteminin etkisi, kapitalist birikimin genel kanunu üzerindeki eylemi ile de kendini gösterir. Marksistler için, en küçük bir şüphe yoktur ki, tekellerin emekçileri sövmeyi artırma yönündeki daimi çabalarında kendini gösteren kapitalist birikim kanunu bugün de yürürlüktedir. Kapitalizmi «refah toplumu» na «çevirme» bir efsanedir. Fakat emek ile sermaye arasındaki sava-

şıma ortam olan koşullar kesinlikle değişmiştir. Birçok kapitalist memleketler emekçileri, son birkaç on yıl içinde, ısrarlı bir mücadele sonucu olarak hayli önemli sosyal-ekonomik haklar kopardılar: Ücretlerin yükseltilmesini, iş haftasının kısaltılmasını, sosyal sigortaların genişletilmesini sağladılar, ücretli tatil hakkını elde ettiler. Bu gibi başarılar, kapitalist ülkelerde devrimci işçi hareketinin gidişi ve geleceği üzerinde dünya sosyalist sisteminin yaptığı dolaysız etkiyle bağlıdır.

Dünyada kuvvetler dengesindeki yenilik, kapitalist ülkelerde sınıf savaşı kanuniyetlerini başkalaştırıyor, toplum yapısının sosyalistçe yenilenmesi savaşının yolları ve şekilleri üzerine etki yapıyor. Devrimin sosyal baz'ı genişlemiş, *sosyalizme çeşitli yollarla* — barışçı yol da dahil — *devrimci geçiş olanakları artmış*, emperyalist yayılmaların yardımıyla kapitalizmi geri getirme yönündeki ters-devrimlerin olanakları daralmıştır.

Burjuvazinin elinde güçlü bir baskı cihazı vardır. Bu doğru. Ama bu cihazı her ahvalde ve istediği gibi kullanabilir mi? Çin torisyenleri bu soruyu evet'le cevaplıyorlar. Diyorlar ki: «Dünya tarihinde, barışçı yolla kapitalizmden sosyalizme geçmenin bir tek örneği bile yoktur.» Bir de şöyle diyorlar: «Burjuva devrimi, yapılışı boyunca, sömürücü bir sınıfın diğerini devirdiği devrimdir, ama bu bile vatan-daş harbi olmadan gerçekleşmez. Daha az ihtimalle, ancak proleter devrimi vatandaş harbinden geçmiyebilir...» Demek ki, Çin torisyenleri devrimci zorlamayı silâhlı savaşa, silâhlı savaşı da vatandaş harbine bindiriyorlar.

Bu fikir, Marksizm-Leninizm klâsiklerinin görüşleriyle, günümüzün elle tutulur gerçeklerinin analiziyle çelişme halindedir. Dünya komünist hareketi, bu konuda, burjuvazinin konkre direnme şekillerini ve genel olarak devrim ile ters-devrim arasındaki savaşımın şekillerini konkre tarihi etkenlerin tâyin edeceği fikrindedir. *Sosyalizme geçişin barışçı yolu, mutlaka, sömürücülere karşı devrimci zorlamayı da kapsar*. Bununla beraber, devrim, kanlı savaştan, vatandaş harbinden geçmeden yapılabildiği ölçüde barışçı yoldan olacaktır. Bu da, işçi sınıfının ve müttefiklerinin kesin bir kuvvet üstünlüğüne sahip oldukları koşullar içinde mümkündür. Bugün, birçok ahvalde böyle bir üstünlüğün sağlanması için elverişli koşullar ortaya çıkmaktadır.

Sosyalist âlemin gücü, ters-devrim ihracı olanaklarını kesinlikle sınırlıyor. Burada, Küba Cumhuriyetinin durumunu 1918—1920 yılları Sovyet Rusya'nın veya 1936—1939 yılları Cumhuriyet İspanyasının durumuyla mukayese etmek yeter. Devirilen burjuvazinin, vatandaş harbini tutuştururken, buna karar vermekte ters-devrimci dış kuvvetlerin yardımına güvendiği de bilinmektedir.

Diğer imkânı, yani sosyalizme barışçı olmayan yolla geçmeyi de elbette hesap dışı tutmamalıyız. Terör rejimlerinin hüküm sürdüğü Portekiz'in, Paraguay'ın ve diğer birçok ülkelerin komünist partileri, bu memleketler emekçilerinin şimdi ancak silâhın yardımıyla terörü rejimleri devirebileceklerini hesap ediyorlar. Sosyalizm için mücadelelenin şu veya bu devresinde burjuvazinin açık zorbalığa giriştiği, vatandaş harbine başvurduğu her yerde, silâhlı kuvvet kullanılması elbette kaçınılmaz olacaktır. Fakat bu, devrimin barışçı yoldan gelişmesi imkânsızdır gibi mutlak bir sonuç çıkaranlara hiçbir hak verdirmez.

Sovyetler Birliği Komünist Partisinin, kapitalist ülkeler komünist partilerine barışçı yoldan gitmeyi dayatmağa çabaladığını iddia ederek iftira atan Çin teorisyenleri, bir yandan kendileri bütün kardeş partilerin devrim gelişmesinde müşterek bir yol — barışçı olmayan — tutmalarını, maceralara atılmalarını istiyorlar. Onların iftiralarını reddeden Portekiz Komünist Partisi Merkez Komitesi, bir bildirisinde şunları belirtiyor: «Portekiz Komünist Partisi, Çinli yoldaşların suçlamalarının haksız olduğunu gösterecek elverişli şartlar içindedir. Portekizde faşist hâkimiyetin şartlarını tahlil eden partimiz, şu sonucu çıkardı: Memleketimizde demokratik düzeni kurmağa doğru götüren yol, barışçı yol değil, halk ayaklanması yoludur. Fakat, partimiz, faşist diktatörlüğünü yıkmak için silâhlı kuvvet kullanma lüzumunu kabul etmekle beraber, ülkede demokratik düzen kurulduğu ve muayyen şartlar muhafaza edildiği takdirde, sosyalizme barışçı yolla geçilmesine elverişli olanaklar açılacağı kanısındadır.»

Ezgi altındaki halkların kurtuluş savaşlarının yüce zaferi, ve aynı zamanda sosyalist âlemin dünya olaylarının gidişi üzerindeki büyük etkisinin yeni bir kanıtı olarak, sömürgeci esaret sisteminin uğradığı yıkım, tarihi önem bakımından, dünya sosyalist sisteminin kurulmasını takibeden ikinci olaydır. 1960 Bildiri'sinde şöyle deniyor: «Dünya sosyalizminin kuvvetleri, sömürge ve bağımlı ülkeler halklarının emperyalizm ezgisinden kurtulma savaşına kesinlikle yardım ettiler.»

Son yirmi yılda 50 kadar yeni egemen devletin ortaya çıkması, kurtuluş savaşının dev adımlarıyla ilerlemesinin sonucudur. Fakat, bilindiği gibi, bunların yarısından çoğunun politik bağımsızlıklarını silâhlı savaşa başvurmadan veya hemen hemen başvurmadan elde etmeleri, emperyalistlerin çokluk sömürge savaşı yolunu tutmaktan vazgeçmek zorunda kalmaları, her şeyden önce, halkların bağımsızlıklarına sağlam bir kalkan olan sosyalist ülkelerin varlığı ve gücü sayesinde mümkün olmuştur.

Öte yandan, sömürgeciler, kurtuluş yolundaki ülkelere silâhlı savaşı dayattıkları ahvalde, hemen de daima son hesapta yenilgiye

uğramışlardır. Haklı olan milli kurtuluş savaşlarında halkların kazandıkları zaferler, olağanüstü kahramanlık ve büyük kurbanlar pahasına elde edilmiştir. Ama bu zaferlerin, savaşan halklara sosyalist ülkelerin yaptığı etraflı yardım (askeri yardım da dahil) sayesinde elde edilebildiği de bir gerçektir.

Politik bağımsızlıklarını kazanmış ülkelerin ana problemi, emperyalist devletlerin ekonomik sömürücülüğüne de son vermektir.

Sosyalist memleketlerin enternasyonal politikası bu hususta çok önemli bir rol oynuyor. Sosyalist ülkelerle bağlarını kuvvetlendiren, onlardan elverişli şartlarla kredi, ilmî-teknik yardım v. s. alan genç devletler, şimdi emperyalist devletlerin ekonomik hâkimiyetine son verme savaşı için gerçek olanaklara sahiptirler. Bu gerçeğin olağanüstü önemini Fidel Kastro da belirtmiştir. Küba etrafındaki ekonomik ablukanın suya düşürülmesi olayını hatırlatan Kastro, «... emperyalizmin boyunduruğundan kurtulmakta olan az gelişmiş ülkeler, bu nitelikleriyle girdikleri yeni dünyada, ekonomisi alabildiğine gelişmiş Sovyetler Birliği gibi memleketlerle yanyana yürüyebilmek için...» cümleleriyle yeni durumu karakterize etmiştir.

Çin teorisyenlerinin dünya problemleri üstüne yürüttükleri fikirlerde, yalnız dünya nüfusu çoğunluğunun değil, sosyal sistemleri çeşitli birçok ülkenin bulunduğu üç kıta ile ilgili olarak «düğüm noktası» kavramının kullanması da akla yatmıyor. «Düğüm noktası» kavramı, Marksist-Leninist teoride, ilk defa, Rusyada Ekim Devrimi arifesinde ortaya çıkan durumla, olaylarla ilgili olarak kullanılmıştı. Bir başka deyişle, konkre bir memleket için, oradaki konkre durum için kullanılmıştı. Neydi orada bu konkre durum? Birincisi, emperyalizmin çelişmeleri alabildiğine keskinleşmişti. İkincisi, devrimci faaliyet olaylarda tam hızını almıştı. Üçüncüsü, bu çelişmeleri devrimci yolla çözebilecek yetenekte reel kuvvet, yani Lenin Partisinin yönettiği, birleşik, dayanışmalı proletarya ortadaydı.

Şimdi Asya ve Afrika ülkelerinde aynen bu durum ve şartların mevcut olduğunu veya beşinde-onunda birden doğuvereceğini (bu kıtalardaki ülkelere kıyasla bambaşka özellikleri olan Lâtin Amerika ülkelerini anmaya lüzum yok) iddia etmek, bu memleketlerde mevcut şartların alabildiğine çeşitli olduğu gerçeğini tamamen hiçe saymak olur, özellikle bu halkların milli kurtuluş hareketinin bir hayli ayrılmış olduğu gerçeğini inkâr demek olur. Bu kıtaların bazı bölgelerinde devlet egemenliğini elde etme mücadelesi devam ediyor, diğer bazılarında kurtuluş hareketi yeni bir safhaya, ekonomik geriliğe ve emperyalizme bağımlılığa son verme savaşımı safhasına girmiş bulunuyor. Politik egemenliklerini elde eden ülkeler değişik yollardan yürüyerek gelişiyorlar. Bazıları artık sosyalizm yoluna koyuldular. Politik bağımsızlığına kavuşmuş diğer bazıları toplumun sosyal-ekonomik yapısını radikal tedbirlerle yenilemeğe giriştiler. Öyle mem-

leketler var, oralarda, genel olarak anti-emperyalist davranan milli burjuvazi yönetimi ele aldı. Öyleleri de var ki, formel bir bağımsızlık kazandılar, amma gerçekte, iktidara oturtulan kukla rejimler, ya da emperyalist bloklara katılmalar yüzünden, başına buyurk hareket edemiyorlar.

Açıktır ki, bu grupların her birindeki ülkeler halklarının önünde duran ödevler birbirinden farklıdır. Asya, Afrika ve Güney Amerikanın geniş kesimlerindeki ülkelerde yürürlükte gördüğümüz çok çeşitli süreçler bir tek şemaya («Düğüm noktası») sığmaz, ve böyle bir şemaya dayanarak da komünist partilerinin müsterek politik hattı ile ilgili sonuçlar çıkarılamaz.

Ezgi altındaki halkların, dünya sosyalist sistemi ve gelişmiş kapitalist memleketler işçi hareketi tarafından gösterilen destek ve yardıma dayanarak, emperyalizmi, yani diğer ülkeleri esir etme ve soyma sistemini alt edebileceklerinden Marksistlerin şüphesi yoktur. Fakat Marksizm-Leninizm emperyalizm anlayışı, bunun sömürge ve bağımlı ülkeler üzerinde politik ve ekonomik egemenlik sistemi olduğunu kavramaktan ibaret değildir. (Bu niteliği emperyalizmin çok önemli karakter çizgisi saysa bile.)

Ezilen halkların *tek ve yalın* mücadelesi, dünya sosyalist sisteminin ayrı ve milletlerarası proletaryanın mücadelesinden soyutlanmış olduğu takdirde, gelişmiş emperyalist ülkelerde hüküm sürmekte olan kapitalizmi bir sosyal ve ekonomik sistem olarak ortadan kaldıramaz; bu sistemin sosyalizmle değiştirilmesi sonucuna doğrudan doğruya götürülemez, buna şüphesiz ancak yardımcı olabilir.

Çin politikacıları bu işleri başka türlü düşünüyorlar. Onların yürüttükleri fikirlerde, sömürgeleri kaybetme sonucu olarak kapitalizmin otomatikman yıkılacağı «teori» sinin keskin kokusu var. Bu «teori» nin hemen de çarktan çıkarılmış propagandacıları, dünya sosyalist sisteminin kurulması, «eski sömürgelerin kaybedilmesi», İkinci Harpten sonra «milli kurtuluş hareketinin yükselmesi» sonucunda «dünya kapitalist pazarında daralma» olduğunu iddia ediyorlar. Stalin'in mekanik tezini körükörüne tekrarlayan Çin politikacılarına göre, adı geçen kıtalarda milli kurtuluş hareketi daha da yükseldikten ve emperyalist egemenliği tamamen ortadan kalktıktan sonra, kapitalist pazarları daha da daralacak, ve en başta bu ekonomik sebep kapitalist toplum düzeninin mahvı sonucunu doğuracakmış⁽¹⁾.

Çin teorisyenlerinin görüşü, yalnız bir sonuca, milli kurtuluş hareketini dünya sosyalist sisteminden ve milletlerarası proletaryadan tecrit etme sonucuna götürür. Ama bu ÇKP yöneticilerini rahatlatmıyor. Onların istediği şey, şu evrende kapitalizmin *kesin*

(1) Bir polit-ekonomi kavramı olan «pazar seviyesi», pazarın bölgesel sınırları anlayışına indirilemez. Bu kavram, kapitalist dünyada durmadan artan alım-satım işlemlerinin tümünü yansıtır.

kaderinin, Asya, Afrika ve Lâtin Amerikada ezilen halkların emperyalist soygunculuğa karşı Çin liderlerinin yönetimi altında yaptıkları mücadelenin gidişine bağlı olduğunu ispat etmektir. Böyle bir görüşün yüz'ü altında milliyetçilik etkeninin astarı bulunduğu da şüphesizdir.

Biz burada Çinli yöneticilerin sınırlı olan kendi milli tecrübelerini evrensel gösterme çabalarıyla tekrar yüzyüze geliyoruz. Nice on yıllar boyunca, Çin Komünist Partisinin devrimci faaliyeti ülkenin hep köy kesimlerinde idi. Netekim, Mao-Tze tung Çinde devrimci-demokratik mücadelenin esas itibarıyla «köylü savaşı» olduğunu söyler. Köye nazaran burjuva etkisinin merkezleri göziyle bakılan şehirlerin tedricen bir çember içine alınması ve tecrit edilmesi için bu parti tarafından bir plân hazırlanmıştı. İşte, yoksul köylülerin üstün özellikte devrimciliği görüşü, kaynağı şehir değil köy olan sosyalizm görüşü böylece doğdu. Aynı görüş şimdi ÇKP yöneticilerinin milletlerarası problemlere uyguladıkları felsefelerinde de göze çarpıyor. Onlar, bugün, sadece gelişmiş kapitalist ülkelerdeki proletaryanın «burjuvalaştığını» değil, sosyalist memleketler emekçi yığınlarının da «burjuvalaşmakta olduğunu» iddia ediyorlar. Bundan ötürüdür ki, kurtuluşları için savaşan sömürge ve bağımlı ülkeler halklarına, nerdeyse, zamanımızın biricik devrimci gücü göziyle bakıyorlar. Çağımızın «bütün çelişmelerinin düğüm noktası» nın Asya, Afrika ve Güney Amerikada olduğu tezi de, bütün dikkatin «dünya köyü» ndeki devrimler üzerinde toplanması gerektiği yolundaki sesler de hep bu görüşe bağlı olup, sosyalizmin, çağdaş endüstrinin ve dünya pazarının gelişmesi mahsulü olduğu gerçeğini küçümüyorlar.

ÇKP liderlerinin adı devrimci lâfazanlıkları, milli kurtuluş hareketi meselelerindeki maceracı politikaları, dünyanın söz konusu kesimlerinde anti-emperyalist savaşın gelişmesine bir yararı dokunmak şöyle dursun, doğrudan doğruya zarar veriyor. Örneğin, onların Hindistanla ilgili politikası, bu ülkedeki ilerici güçlerin birliğini sağlamlaştırmaya değil, gericilik karşısında parçalanmalarına yaradı.

Milletlerarası proletarya ve onun öncüsü olan Marksist-Leninist partiler, ezilen halkların anti-emperyalist kurtuluş savaşına yüksek değer biçiyorlar. Ama Marksist-Leninistler, bu savaşın, ancak milletlerarası işçi sınıfının ve her şeyden önce onun başlıca eseri olan dünya sosyalist sisteminin yardım ve desteğine dayandıkça, bunlarla zamanımızın aynı devrimci selinde birleştikçe başarıya ulaşabileceğine de tamamen inanıyorlar. Gelgelelim, Pekin yöneticileri, hegemonyacı çabalarına kapılarak, milli kurtuluş savaşını gelişmiş kapitalist ülkeler proletaryasının yaptığı savaşın, yönetimi muzaffer işçi sınıfının ele aldığı ülkelerde sosyalizm ve komünizmi kurma faaliyetinin

karşısına koymağa, yani ezilen halkların savaşını zamanımızın diğer iki yüce hareketinden tecrit etmeğe kalkıyorlar.

Çin önderleri milli kurtuluş hareketi konusundaki hegemonyacı iddialarını gizlemeğe de lüzum görmüyorlar. Onlar kendilerini Asya, Afrika, Lâtin Amerika halklarının menfaatlerinin «tabii savunucuları» olarak gösteriyor, bu halkların sadece Pekine bakarak hizaya gelmeleri gerektiğini iddia ediyorlar. Tuttukları yol, milli kurtuluş hareketini dünya sosyalist sisteminden, milletlerarası işçi sınıfından düpedüz ayırma yoludur.

N. S. Hruşçof haklı olarak şöyle dedi: «Çinli nifakçılar, Asya, Afrika ve Lâtin Amerikadaki devrimci hareketin önderleri olmak, öğütçüleri olmak istiyorlar. Bu kıtalar halklarının savaşını kötülük yönünde bir kasıtlı işçi hareketinin ve sosyalist ülkelerin karşısına koyuyorlar. Buraya da kama sokmak, güvensizlik, ayrılık, soğukluk aşlamak için çırpınıyorlar. 'Beyazların siyahları ve sarıları hiçbir zaman anlamıyacakları, zira menfaatlerinin ayrı olduğu' yolundaki reaksiyoner fikirleri de aynı amaca hizmet etmektedir.»

Lenin'in bütün anti-emperyalist kuvvetlerin birleştirilmesi fikrinin karşısına, Çin teorisyenleri, sınıf açısından davranışı coğrafi açıdan davranışla değiştirerek milli şiar edindikleri «Doğu rüzgârı Batı rüzgârını bastırıyor» fikrini koyuyorlar. Bununla uzak bir amaç, yani halkları «tarih rüzgârları»nın ancak Doğunun en büyük ülkesi Çinden çıktığına ikna etme amacı güttükleri besbellidir...

Burada Lenin'in şu sözünü hatırlatmanın yeridir: «... Doğu halklarının devrimci hareketi, şimdi başka yoldan değil, ancak bizim Sovyet Cumhuriyetimizin milletlerarası emperyalizme karşı yaptığı savaşla doğrudan doğruya bağ kurma yolundan başarılı bir gelişme sağlayabilir ve çözümlenebilir.» Asya, Afrika ve Lâtin Amerika halklarının ana menfaatleri sosyalist ülkelerin, işçi sınıfının, bütün memleketler emekçilerinin menfaatleriyle bağdaşmaktadır. Bugün bütün anti-emperyalist devrimci güçlerin birlik ve dayanışmasına temel olacak objektif ortam bu menfaat beraberliğidir.

Çinli yöneticiler, bu birlik ve dayanışmada, kendi hegemonyacı plânlarını gerçekleştirmeyi önleyici ciddi bir engel görüyorlar. İşte Asya, Afrika, Lâtin Amerika halklarını Sovyetler Birliğinden, öteki sosyalist devletlerden ve milletlerarası işçi sınıfından koparma yolunu, yani milli kurtuluş hareketi için çok tehlikeli bir yolu tutmalarının sebebi budur.

*

Böylece, gerek çağdaş devri ve onun esas gelişmesini değerlendirmeye, gerekse zamanımızın bütün öteki ana problemleri konusunda, ÇKP yöneticileri, dünya komünist hareketinin hattına

taban tabana zıt fikirler ileri sürmüş bulunuyorlar. Özetliyerek söylersek, onlar, insanlığın gelişmesinde çağdaş devri sadece «emperyalizm ve proleter devrimleri çağı» olarak vasıflandırıyorlar. Dünyada, emperyalizmin başlangıç devresine kıyasla, tanık olduğumuz değişmelerin nitelik karakterini inkâr ediyorlar. Kapitalizmin gelişme kanuniyetlerini, dünya olaylarının gidişini tâyin eder ve bizzat kapitalist sistemin çerçevesi içinde sınırsız bir faaliyet gösterir kabul etmekte devam ediyorlar. Sosyalist ülkelerin, dünyada politik-ekonomik münasebetler üzerindeki, işçi ve milli kurtuluş hareketinin gelişmesi üzerindeki konkre ve gerçek etkisini küçümsüyorlar. Milli kurtuluş hareketini, sosyalist memleketlerin ve gelişmiş kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfının karşısına koyuyorlar.

Eni sonu, ÇKP yöneticileri, kapitalist sömürçülük sisteminin ortadan kaldırılması uğrunda, bütün dünyada komünist ideallerin muzaffer olması uğrunda, mücadelelerinin perspektifleri meselesinde yanlış fikirlere saplanıyorlar.

Dünya komünist hareketi Çinli yöneticilerin bu fikirlerini silkip atıyor. Onların «solcu» lâflar ardına gizlenmiş küçük burjuva milliyetçiliği sapıncı tehlikesini reel olarak yaratan faaliyetini suçlandırıyor. Dünya komünist hareketinin yürüdüğü yol, Leninci ve bundan dolayı da biricik doğru yoldur. Onu bu Leninci yoldan sapabilecek kuvvet de yoktur.

Sosyalizm ve onun dünya devrimci sürecindeki rolü

Todor Jivkof

Dünyanın bütün devrimci ve ilerici kuvvetlerinin I. Enternasyonal'in yüzüncü yıldönümünü törenle kutladıkları bu günlerde, tabii olarak bir soru ortaya çıkıyor: Milletlerarası işçi hareketinin şu geçen yüz yıl içindeki gelişmesinin esas sonuçları, ana sonuçları nelerdir?

Birinci Enternasyonal, sömürücülüğün ve ezgiciliğin her şeklinden emekçilerin kurtuluşu fikirlerini ilân etti. Ve milyonlarca proleter adına dünyaya şunu bildirdi: Artık eski, kapitalist düzeni ortadan kaldırma ve yeni, komünist düzeni kurma ödevi dünya tarihinin gündeminde. Bu yeni düzene giden yol, başta işçi sınıfı olmak üzere emekçi halkın idareyi ele almasından geçer. Karl Marks, Milletlerarası İşçiler Cemiyeti'nin Kurucu Manifesti'nde «Politik egemenliğin ele geçirilmesi işçi sınıfının ... yüce ödevi olmuştur.» diyor. Bizim neslimiz, yeryüzünün dörtte birini kapsıyan dünya sosyalist sistemi ülkelerinde bu tarihi ödevin nasıl yerine getirildiğine tanık olmuştur. Başta işçi sınıfı olmak üzere yüz milyonlarca emekçi, idareyi kendi ellerine alarak, komünist düzeni kurmağa koyulmuşlardır.

Ohalde, sözü geçen soruya en kısa cevap şu olabilir: *Milletlerarası işçi sınıfının yüzyıllık mücadelesinin ana sonucu, bu sınıfın esas başarısı, dünya sosyalist sisteminin ortaya çıkmasıdır.*

I.

Tarihsel gelişmenin sonuçları meselesi Marksistleri sadece kendisinden ötürü ilgilendirmiyor. Tarih, geleceğin prologudur; üzerinde geleceğin kurulduğu temeldir. İşte, komünistler, geçilen yolu değerlendirmeyi, her şeyden önce bunun için, yani geleceği daha iyi kestirmek, strateji ve taktiklerini de buna göre hazırlayıp derinleştirmek amacıyla yapıyorlar.

Milletlerarası işçi sınıfının şu geçen yüz yıllık mücadelesinin ana sonucunun dünya sosyalist sisteminin kurulması oluşu, kendiliğinden bir soru daha doğuruyor: Sosyalist ülkeler topluluğu, insanlığa daha iyi bir gelecek sağlama mücadelesinde ne rol oynuyor, ve bu

topluluğun dünya devrimci sürecinde yeri nedir? Çağdaş gelişmenin prensip bakımından en önemli meselelerinden biri budur.

Milletlerarası komünist hareketinin, Marks ve Engels'le başlayan ve yüce Lenin tarafından yaşatılan şanlı geleneği, esas, prensip meselelerinde hiçbir uzlaşmaya yer vermemektir. Bizler bu geleneğe sadıkız. Biz, dünya devrimci sürecinde dünya sosyalist sisteminin yeri ve rolü meselesinde, 1960 Bildiri'sinde özetlenen sonuçlarda ifadesini bulan fikirleri Çin Komünist Partisi yöneticilerinin en kaba şekilde revize etmelerine, yani çağdaş devirde insan toplumu tarihi gelişmesinin ana muhtevasını, ana yönünü ve ana özelliklerini dünya sosyalist sisteminin tâyin ettiği, toplumu sosyalistçe yeni baştan kurmak için emepryalizme karşı savaşıyan kuvvetlerin tâyin ettiği gerçeğini tahrife kalkışmalarına göz yumamayız.

ÇKP yöneticileri, günümüzde Asya, Afrika ve Lâtin Amerikanın «dünya devrimi fırtınalarının ana bölgesi» olduğu, «dünyamızdaki bütün gelişmelerin düğüm noktası» nı teşkil ettiği, bu bölgedeki milli kurtuluş devriminin «emperyalizme doğrudan doğruya darbe indiren en önemli kuvvet» olarak ilerlediği, ve «muayyen anlamda milletlerarası proletarya devriminin genel olarak ve eni sonu, yeryüzünün bu bölgesindeki halkların devrimci savaşına bağlı olduğu» gibi fikirler ileri sürüyorlar.

Böylelikle, ÇKP yöneticileri, günümüzün esas gelişmesini, yani sosyalizm ile kapitalizm arasındaki çelişmeyi, oynadığı rolü halkların milli kurtuluş hareketi ile emperyalizm arasındaki çelişmeye mal ederek küçümsemiş oluyorlar. Milli kurtuluş devrimlerinin yığınsal baz'ı olan köylülere ve küçük burjuvaziye de, gerçekte, dünya devrimci sürecinde hâkim unsur ilân etmekten çekinmiyorlar. Dünyanın devrimci yolla değiştirilmesinde milletlerarası işçi sınıfının rolünü hemen hemen hiçe indiriyor, onun başlıca eseri olan dünya sosyalist sistemini ikinci plâna itiyor, buna milli kurtuluş devrimlerinin ancak «dayanak baz'ı» göziyle bakarak sınırlı bir yardımcılık yeri veriyorlar. Bütün bunlar, ÇKP yöneticilerinin görüşlerindeki küçük burjuva niteliğini ortaya koyuyor ve dünya devrimci sürecinin kanuniyetlerini hiç de anlamadıklarını gösteriyor.

Dünya komünist hareketi, milli kurtuluş hareketini her bakımdan destekliyor, sömürge ve bağımlı ülkelerdeki komünistler de bu harekete aktif olarak katılıyorlar. Söz yok, milli bağımsızlık ve hürriyetleri için savaşıyan halklar ile Asya, Afrika ve Lâtin Amerika ülkeleri emperyalizmi arasındaki çok çetin çatışmalar, sömürgecilik sisteminin başaşağı gitmesi, emepryalist egemenliğinin kökünden sarsılmasında ve ortadan kaldırılmasında büyük bir rol oynuyor. Fakat milli kurtuluş hareketinin başarılarının sosyalist sistemin gelişmesi ve yükselmesiyle sıkı sıkıya bağlı olduğunu hangi Marksist-Leninist inkâr edebilir? Keza, bu başarılarla, ancak sosyalizm ile kapitalizm

arasındaki kuvvetler dengesinin kesinlikle sosyalizm yararına değiştiği şartlar içinde, dünya sosyalist sisteminin milletlerarası alanda muazzam bir rol oynamaya ve milli kurtuluş hareketine en dolaysız yoldan yardıma başladığı şartlar içinde ulaşılabileceğini ve ulaşılabilirdiğini hangi Marksist-Leninist reddedebilir?

Dünya sosyalizminin artmakta olan etkisi hemen de her alanda hissedilmektedir. Bugün, yalnız dünyayı ilgilendiren karakterde değil, hattâ kapitalist ülkelerin iç hayatiyle ilgili karakterde şu veya bu derecede önemli hiçbir mesele düşünülemez ki, onu bu ülkelerin yönetici çevreleri sosyalizmi gözönüne almadan çözebilirler.

Örnek olarak milletlerarası politika ortamını alalım. Bu ortamda, sosyalist devletlerin ve her şeyden önce Sovyetler Birliğinin uyguladıkları dış politikanın muazzam otoritesini hiç kimse inkâr edemez. Sosyal sistemleri değişik devletlerin barış içinde yanyana yaşaması prensipine dayanan bu dış politika sayesinde ki, dünya barışı korunmuş ve sağlamlaştırılmış, kapitalizmden yakayı sıyırmış ülkeler için sosyalizmi ve komünizmi başarıyla kurmağa elverişli dış koşullar sağlanabilmiştir.

Dahası var: Sosyalist devletlerin politikası sadece genel barışın savunulması ve sosyalist devrimlerin başarılarının korunması amacıyla değil, aynı zamanda emperyalist ezgisine karşı savaşmakta olan halkların kanuni menfaat ve haklarının, her şeyden önce de kendi kaderlerini kendilerinin tayin etme haklarının her bakımdan desteklenmesine yöneltilmiştir. Sovyetler Birliği ve sosyalist ülkeler ailesinin öteki üyeleri, kurtuluş savaşı yapmakta olan halkları politik ve diplomatik bakımdan desteklemekle, kurtuluş hareketinin gelişmesi için yepyeni ve hayli daha elverişli bir ortam yarattılar. Çin Hindî meselesinde sosyalist devletlerin katılmasıyla bağlanan 1954 Cenevre Anlaşması, gerçekte milli kurtuluş savaşlarının meşruiyetinin milletlerarası bir belgeyle kabulü anlamını taşıyordu. Birleşmiş Milletler Teşkilâtının 1960 da yapılan XV. Genel Kurul toplantılarında, sömürge halklarına bağımsızlık verilmesi hakkında Sovyet hükümetinin girişimi ile kabul edilen Deklârasyon, sömürgeciliğin moral-politik bakımdan kesin yenilgesinin ve yakın bir gelecekte tamamen ortadan kaldırılması zaruretinin belgesiydi.

Bizim dış politikamız, emperyalistler tarafından ters-devrim ihracını önleme vasıtasıdır. Sosyalizm, tarihsel tecrübenin artık gösterdiği gibi, halkların devrimci, kurtuluşçu savaşlarını boğma çabasıdaki gericiğin yolu üzerinde bir set olarak dikilmektedir. (1956 da Mısır'a, 1962 de Küba'ya gösterilen desteği ve benzerlerini hatırlıyalım.) Saldırgan tekeller kapitalin ters-devrim plânlarının doğrudan doğruya karşısında olan sosyalist âlemin askeri gücü, her şeyden önce Sovyetler Birliğinin nükleer-roket gücü emperyalist politikacılar ve stratejiler üzerinde ayıltıcı bir ekti yapıyor. Sosyalist

ülkelerin silâhlı kuvvetleri kendi öz varlığı ile yalnız sosyalist devletlerin menfaatlerinin bekçisi değil, aynı zamanda bütün devrimci hareketlerin dayanağıdır. Bütün bunlar, milli kurtuluş savaşını sosyal kurtuluş savaşıyla bağdaştırmada halklara yardımcı olmaktadır.

Kuvvetler dengesinin ve milletlerarası alandaki gelişme eğilimlerinin objektif tahlili, komünistlere şu en esaslı sonucu çıkarma imkânını verdi: Dünya sosyalist sistemi insan toplumunun gelişmesinde tayin edici etken haline gelmektedir. Ohalde, bu sürecin temelini, sosyalist ülkeler tarafından üretim alanında, ilmi-teknik gelişmede, sosyal-ekonomik ortamda ulaşılan başarılarla dayandığını hangi Marksist-Leninist bilmez?

Çin teorisyenlerinin çıkışlarında pek «cesur» gürültülerini duyduğumuz top veya tüfekte sadece, ve en azı «üstün» devrimci lâfazanlıkla kapitalizm yok edilemez. Yeni düzen eskiyenin yerini alıyor, çünkü kendisinde tarihsel ilerlemeyi canlandırıyor. Bu ilerleme ise her şeyden önce daha yüksek emek verimliliği, daha yüksek üretim yöntemi sağlamada elde edilen başarılarla ölçülür.

Milletlerarası İşçi Cemiyeti'nin Kurucu Manifesti'nde, Karl Marks, «işçi sınıfı politik ekonomisi» nin «burjuva politik ekonomisi» ni yenmesinin kaçınılmazlığından bahseder ve bu zaferi üretimde yüksek yöntemin, komünist yönteminin sağlanmasında görür. İşte dünya sosyalist sistemi ülkelerinde bugün bu mesele çözümlenmektedir. Bu alanda, uygulama boyunca, en yüksek, komünistçe üretim yöntemi, en ileri ve en demokratik bir yönetim şekliyle ve ilmi Marksist-Leninist ideolojiyle bağdaştırılarak kurulmaktadır. *Dünya sosyalist sisteminin bu tarihi ödevini, yani kapitalizminden her bakımdan üstün, daha yüksek bir sosyal-ekonomik yöntem kurma ve bundan ötürü onu değiştirme hakkı kazanma ödevini, dünya devrimci sürecinin başkaca hiçbir halkası yerine getirmiyor ve getiremez.*

Sosyalist memleketlerin, I. Enternasyonalî kurmuş başöğretmenlerinin vasiyetlerini yerine getiren Marksist-Leninistleri, ekonomiyi kendileri için esas faaliyet alanı, kapitalizmle bu alanda dünya çapında yarışmayı kazanmayı da en önemli enternasyonal ödevleri sayıyorlar. Sosyalizmin sağladığı ekonomik başarıların devrimci gücünü burjuva ideologları bile kavramağa başlamış ve sosyalizmin «ekonomik tahrikleri» nin kapitalist düzen için en büyük tehlike olduğunu itiraf etmişlerdir.

Fakat bizden olmıyanların dahi anladıkları bu kesin gerçeği Çin teorisyenleri anlamağa yanaşmıyorlar. Onlar, ekonomik yarışmanın, «artık ezilen halkların ve milletlerin genel olarak savaşmalarına, devrim yapmağa kalkmalarına hacet yoktur» demekle bir olduğunu, «bu halklara, Sovyetler Birliği üretim seviyesi ve maddi refah bakımından en gelişmiş kapitalist ülkeyi geçinceye

kadar sadece ve habire sükûnetle beklemekten başka bir şey kalmadığını» ispat etmeğe çalışıyorlar. Oysa, hiçbir Marksist-Leninist sosyalizmin kapitalizm ile barış içinde yarışmasını halkların devrimci savaşını bozup değiştirir saymış değildir ve saymaz. Asla. Durum bunun tam tersidir.

Her şeyden önce, *sosyalizmi ve komünizmi kurma işi, dünya devrimci sürecine öyle dışardan etki yapan, ikinci dereceli bir şey değil, tam tersine onun organik bir kısmı, kesin etkeni ve dayanağıdır.* Sosyalizm ülkelerinde fabrikaların atelyeleri, köy ekonomisi kurumlarının ovaları, bilim adamlarının laboratuvarları, devrimci savaşın en önemli kesimlerindendir.

İnsan faaliyetinin kesin alanı olan maddi üretimde sosyalist ülkelerin bu başarılarıyla birlikte, kapitalizmle yarışta da sağladıkları başarılar, dünyada ekonomik ve politik kuvvetler dengesinde daha ileri değişikliklere doğru götürüyor, dünya devrimci sürecinin geliştirilmesi için yeni olanaklar yaratıyor. Bu, gelişmiş kapitalist memleketlerdeki devrimci işçi hareketi bakımından doğru olduğu gibi, milli kurtuluş hareketi bakımından da doğrudur.

Yeni hayatı kurma işleri insanlık üzerinde muazzam bir ideolojik etki yapıyor, emekçilerin devrimci bilincinin artmasına yardım ediyor. Sosyalizmin çekici kuvveti ve onun yığınlar üzerindeki etkisi kat kat artıyor. İlmî sosyalizm hayatta gerektiği gibi canlandırılıyorsa, ekonomi ve kültür yükseliyorsa, halkın refahı arttırılıyorsa, sosyalist demokrasi geliştiriliyorsa, bütün bunlar kapitalist ülkelerde ve kurtulmuş memleketlerde sosyalizme geçiş uğrunda önemli bir katkı ve şevk verici güçlü birer unsurdur.

Bunun yanı sıra, dünya sosyalizmi hızla yükseldikçe, onun, milli kurtuluşlarla beraber bütün devrimci hareketlere her bakımdan yardım, genç milli devletlerin kapitalist olmıyan gelişme yoluna girmesine yardım olanakları artıyor.

Bütün bunlar gösteriyor ki, *bugün gelişip yayılmakta olan ve eski düzene kesin darbeler indiren dünya devrimci hareketinin en önemli gücü sosyalist devletler topluluğudur.* Bunu anlamamak, Marksist teorinin asıl canalcı noktasından tamamen gerilemeğe sürükler, pratikte dünya devrimci sürecine ancak ciddi zararlar verir, halkların milli ve sosyal kurtuluşunu geciktirir.

Çin teorisyenleri harp ile sosyal devrim arasında fark yapmıyorlar. Onlara göre, sosyalizm, toplum hayatında daha yüksek organizasyon yeteneği ile değil, insan faaliyetinin en önemli alanlarında, ve her şeyden önce maddi üretim alanındaki üstünlükleriyle değil, ancak «silâh» ile kapitalizmi yenebilir. Gel gelelim, diğer memleketlerde sosyalist devrimler yapılması için termo-nükleer bir dünya harbine ihtiyaç yoktur. Emegün sermaye üzerindeki zaferi, proletaryanın sınıf savaşıyla gerçekleştirilir. Bu savaş, her memleketin

konkre şartlarına bağlı olarak, silâhlı veya barışçı şekiller alabilir. Fakat bunun, daima kapitalizminden üstün nitelikte bir toplum organizasyonu getirmesi şarttır. Ancak bu takdirde, yeni toplum düzeninin eski sömürücü sistemi ebediyen ve bir daha geri gelmemek üzere yendiği söylenebilir.

II.

Komünist sosyal-ekonomik toplum şekli zaferinin sağlanması, her şeyden önce üretimde daha yüksek yöntemin kurulmasını gerektirir. Şimdiki dogmatiklerin yukardan atmalarına rağmen, üretimde yeni yöntem öyle birdenbire, bir çırpıda kurulamaz. Bu yöntemi yerleştirmek, halkın bütün kuvvetlerini uzun süre tamamiyle seferber etmeyi ve ödevlerin yerine getirilmesinde yaratıcılığı gerektiren alabildiğine karmaşık ve güç bir iştir.

Yönetimi ele almak ve hattâ sosyalist üretim bağıntılarının zaferi sonucunu hazırlayan sosyal-ekonomik değişiklikleri gerçekleştirmek, kendi başına, üretimde daha yüksek yöntemi yaratmış olmaz. Üretimde yeni yöntemi kurmakta asıl iş, sosyalist üretim bağıntılarını sağlamlaştırmak, ülkede üretici güçleri her bakımdan geliştirmek, emek verimliliğini hızla arttırmaktır. Marksist-Leninistler, bu konuda Marks'ın «üretim bağıntıları üretici güçlerin gelişmesi şeklindedir» formülünü kılavuz edinirler. Buna dayanarak diyebiliriz ki, yönetimi ele aldıktan sonra halk tarafından gerçekleştirilen sosyal-ekonomik değişikliklerin mânası, üretimde bütün toplumun yararına her bakımdan — nicelik ve nitelik — yükseliş şartlarının sağlanmasıdır. Toplumsal üretimin iki yanı — üretici güçler ve üretim bağıntıları — arasında diyalektik uygunluk sağlanması sosyalizmi kurmada başarıya ulaşmanın zaruri şartıdır. Bunu, dünya sosyalizminin tecrübesi ve özel olarak Bulgaristan Halk Cumhuriyetinin tecrübesi tamamiyle doğrulamaktadır.

Halkımızın, bu yıl yirminci yıldönümünü kutlayacağı 1944 Eylül Devrimi zaferle sonuçlandığı zaman, memleketimiz Avrupanın en geri kalmış ülkelerinden biriydi. Eğer biz, daha işin başında, halk egemenliğini sağlamlaştırmak, halkın bütün gayretlerini iki ana ödevin, yani sosyal-ekonomik değişikliklerin ve bunun yanı sıra ülkede üretici güçleri geliştirmenin gerçekleştirilmesine yöneltmeseydik, yurdumuzda yeni düzeni kurma işini hiç de başaramazdık.

Memleketimizde karakteristik özelliği toplumsal gelişmenin objektif kanuniyetlerine kulak asmamak olan şahsı putlaştırma devri şartları içinde, BKP V. Kongresinin (1948) ve şahsan Georgi Dimitroff'un, üretici güçlerimizin hızla geliştirilmesi lüzumu hakkındaki direktifleri ihlâl edilmişti; 1953—1956 yılları sanayi gelişme tempoları birinci beşyılık plân devresindekinden hemen de iki defa daha

düşüktü. Partimizin Merkez Komitesi, 1956 Nisan Plenumunda (genel toplantı) bu gidişi suçlandırdı ve üretici güçlerin hızla geliştirilmesi hattını yeniden çizdi. Memlektimiz, halk egemenliğinin yirminci yıldönümünü gerçekten değerli başarılarla kutlamağa hazırlanmaktadır. Bugünkü Bulgaristan çağdaş endüstri-tarım ülkesi bir sosyalist devlettir. 1964 yılında sanayimiz her 18 günde, vaktiyle burjuva Bulgaristanının bir yılda istihsal ettiği kadar mal çıkar-maktadır.

Şahsı putlaştırmaya son verilmesi ve onun ekonomi alanındaki kötü etkilerinin giderilmesi, öteki sosyalist devletlerin gelişmesi üze-rinde de hayırlı etkiler yaptı. Ama Çin'de durum başkadır. ÇKP yöneticileri «Üç kıvılcık bayrak: Genel hat, büyük hamle ve halk ko-münleri» şiarını ileri sürdüler. Bu şiarı ifade edilen hattın mânası, memleketin gerekli objektif (nesnel) şartlardan yoksun olduğu bes-belliye, komünist üretim bağıntılarında yüksek bir yöntem kur-mak ve üretimde büyük bir sıçrama yapmak için sübjektif (öznel) bir denemeye girişilmesidir. Bu denemenin, üretimde kesin bir düşme ve ülkede halk ekonomisinin alak bullak olması sonucunu doğurduğu da bilinmektedir.

Toplumsal gelişmede safhaları atlama, gerekli ekonomik koşullar elle tutulurcasına ortada değilken toplumsal bağıntılarda yüksek şekiller yaratma denemelerinin olağanüstü bir tehlike taşıdığını hayat göstermektedir. Toplumsal münasebetler, eni sonu üretici güçlerin gelişmesine bağlıdır. Bugün bütün dünyada, sosyalizme geçmenin objektif şartları genel olarak meydandadır. Ama kapitalizm, sosyalizme geçişin ön şartlarını çeşitli ülkelerde değişik öl-çülerde hazırlamıştır. Bundan ötürü, sosyalist değişikliklerin şekil ve tempolarının da çeşitli olması gereği tabii bir zarurettir. Ve bir ülke devrimden önce ne kadar geri kalmış ve kapitalizmden ne kadar ağır bir miras devralmışsa, o ülkenin yeni hayat yoluna koyu-lan halkı o derece karmaşık sorunlarla karşılaşmakta ve ülkeyi sosyalizme lâıyk bir düzeye yükseltebilmesi için o derece büyük bir güce ihtiyacı olmaktadır. İşte bu alfabetik gerçeklerin unutulmasıdır ki, Çinlilerin «Büyük sıçrama» hattını başarısızlığa uğratmıştır.

Biz de, yakın geçmişte, üretici güçler ile mülkiyet şekilleri arasın-daki diyalektik karşılıklı münasebetleri anlamamaktan doğan sek-terlik hatalarıyla uğraşmışızdır. Bulgaristanda, öteki sosyalist mem-leketlerde olduğu gibi, sosyalist mülkiyette iki şekil vardır: Önemli üretim araçlarını kapsıyan genel halk mülkiyeti, ve kooperatif mülkiyeti. Bunların varlığı, üretici güçlerin gelişme seviyesi tara-fından objektif olarak şarta bağlanmıştır. Bunlar, mamullerin hızla çoğalması ve toplumsal münasebetlerin yetkinleştirilmesiyle, gele-cekte tedricen tek genel halk mülkiyeti şekline geçişe elvermektedir. Gel gör ki, yurdumuzda şahsı putlaştırma devresinde mülkiyetin bu

iki şekli birbirine karşı konuyor, kooperatif şekline kulak asılmıyor, onun rolü küçümseniyordu. Bulgaristan Komünist Partisinin VIII. Kongresi, «... kooperatif mülkiyet (TKZS — Emek Kooperatif Tarım İşletmeleri) ile genel halk mülkiyeti (DZS — Devlet Tarım Çiftlikleri) nin birbirine karşı konmasını yanlış ve zararlı saydığını...» belirtmiştir.

Mülkiyette kooperatif şekli daha kendi olanaklarını tüketmiş ol-maktan çok uzaktır. Kooperatif şekli köy ekonomisinde güçlü bir yükseliş sağlayabilir ve sağlamalıdır. Onun bundan böyleki geliş-mesinde ve seviyesinin yükselmesinde her türlü sapmaya asla yer yoktur. Bununla ilgili olarak, birkaç sözle de, kooperatifçilerin özel işletmelerine değinelim. Bazan, bu özel işletmelerin kesinlikle sınır-lanmasını veya hattâ ortadan kaldırılmasını istiyen sesler duyuluyor. Böyle tekliflerin «teorik» dayanağı olarak da, bunların toplumsal işletmeciliğe zarar verdiği gerekçesi ileri sürülüyor.

Bu teklifler karşısında söylenebilecek olan nedir? Şüphesiz ki, eğer kooperatif işletmesinde işler ve üretim iyi gitmiyorsa (ki bunun sorumluluğu her şeyden önce yöneticilere düşer), kooperatifçiler ise çok emek verdikleri halde yetersiz bir karşılık alıyorsa, bu durum-da, özel işletme ile toplumsal işletme arasında gerçekten bir «çelişme» ortaya çıkıyor demektir. Gelişme teorisi ve tecrübemize dayanarak güvenle söyleyebiliriz ki, etkili toplumsal işletme ile doğru dürüst ahenkleştirilmiş özel işletme bizde çok yararlı bir rol oynamaktadır. Köylerimizde özel işletme elbette sürgit var olacak değildir. Eko-nomik şartlar değiştikçe, toplumsal işletmede daha yüksek verim-liliğe ulaşıldıkça ve köylü ailesi emeğinin bir kısmını özel işletmeye harcamakta çıkar görmedikçe, kooperatifçiler bundan gönüllü olarak kendileri vazgeçeceklerdir.

Bu söylediklerimiz, şehirli emekçilerin özel yardımcı işletmelerini de kapsamaktadır. Bunlar ki, işletme faaliyetine, makine kullanıl-ması rasyonel olmıyan tarlaları ile katılmakta ve şehrin yiyecek maddeleri kaynaklarını beslemektedirler. Dahası var: Biz, sosyalist üretim bağıntılarının tam hâkimiyeti şartları içinde, muayyen bir safhada toptan sosyalist üretimi organize etmenin imkânsız olduğu veya maksada uygun olmadığı (örneğin dağlık bölgelerde parça-buçuk topraklardan faydalanma ve halkın bazı kişisel hizmet dalları gibi) ahvalde, kişisel işletmenin korunmasını ve desteklenmesini top-lumsal bakımdan faydalı saymaktayız. Bir sosyalist ülkede toplumsal bağıntıların bundan böyle de mükemmelleştirilmesine mutlaka milli zenginliği arttırmanın eşlik etmesi gerektiği kanısındayız. Partimiz yeni toplumu kurma politikasında bunu gözönünde tut-maktadır.

Toplumsal bağıntıların gelişme seviyesinin eni sonu üretici güç-lerin gelişmesine bağlı olduğunu belirtirken, biz, üretim bağıntı-

larının ve bunların tayin ettiği işletme yönetimi şekillerinin toplumun üretim baz'ının gelişmesi üzerindeki mukabil aktif etkisini ve faaliyetimizde bundan tamamiyle faydalanmağa çalıştığımızı hiç de şüphe altına koymuş olmuyoruz. Komünist ve işçi partileri ve sosyalist memleketler hükümetleri, gelişmenin her muayyen safhasında iktisadi yönetimin optimal⁽¹⁾ şekillerini bulmağa çalışıyorlar. Partimizin Merkez Komitesi 1963 Mayıs'ında yaptığı genel toplantıda, halk ekonomisi yönetiminin daha da mükemmelleştirilmesi tedbirleri programını tesbit etti. Biz iktisadiyatın yönetiminde her şeyden önce aşırı büro katlarını ve işlemlerini bertaraf etme ve bir daimi eylemli ekonomik manivelâlar sistemi kurma yolundan yürüyoruz. Amacımız, üretimde ekonomik sonuç alma yeteneğini yükseltmek, onun nitelik göstergelerini iyileştirmektir. Diğer kardeş partilerin bu yoldaki benzer kararları da herkesçe bilinmektedir.

Sosyalizmi kurmada edinilen tecrübe, doğru bir faaliyet programını hazırlamağa ve gerçekleştirmeğe, şimdiki sektörlerin ve dogmatiklerin uyguladığı voluntarizmin (keyfilik) değil, toplumsal gelişme kanuniyetlerini derinlemesine kavramanın ve bunları her bakımdan gözönünde bulundurmanın temel sağliyaabileceği gerçeğini doğrulamaktadır.

Marksist-Leninist fikirlerde sebatlı olan komünist ve işçi partileri işte böyle bilimsel temele dayanan programlar hazırlamışlardır. Bu programlarda yeni düzenin sosyal-ekonomik ve politik temellerini sosyalist demokrasinin her bakımdan daha mükemmel hale getirilmesine dayanarak sağlamlaştırma ödevleri formüle edilmiştir. Marks'ın, Milletlerarası İşçiler Cemiyeti'nin Kurucu Manifesti'nde dediği gibi, komünist toplumsal üretimi yönetmesi gereken «sosyal dürtü» bu programlarda ifadesini bulmaktadır.

Komünist ve işçi partilerinin, yönetimi ele geçirdikten ve sosyalist üretim bağınıtlarının zaferini teminat altına aldıktan sonraki potitikasının ana muhtevası iktisadi kuruluşu sağlamak olur. Bu kuruluşun ödevleri arasında komünist toplumunun maddi-teknik temelini kurma işi en başta gelir. Peki, komünizmin maddi-teknik temelini kurmak ne demektir? Bu, bilindiği gibi, yeni düzenin zaferi için en önemli şartı teşkil eden emek verimliliğinin dünyada en yüksek ölçüye çıkarılmasını sağlamak üzere, üretimin en yüksek ilim-teknik seviyesinde organize edilmesi demektir.

Şüphesiz ki, üretimde böyle bir seviyeye ulaşmak, uzun bir süre ve hayli gayret ister. Bulgaristan Komünist Partisinin 1962-de yapılan VIII. Kongresi, 1980 yılına kadarki devreyi kapsıyacak olan ve toplumumuzun gelişmesinde nitelik seviye bakımından farklı iki safhayı öngören Direktifler'i kabul etmiştir. Birinci safhada, henüz

(1) Mükün olduğu kadar iyi...

doğrudan doğruya komünizmin maddi-teknik temellerini kurmak için yeteri kadar gelişmiş üretici güçlere sahip olmadığımızdan ötürü, sosyalizmin maddi-teknik temelini kurma işine devam ediyoruz; ikinci safhada tedricen komünist toplumun maddi-teknik temelini kurmağa geçeceğiz. 1980 yılına doğru, Bulgaristan, ihtisaslaşmış, yüksek verimli köy ekonomisine sahip, yüksek derecede gelişmiş bir endüstri devleti haline gelecektir. O yıllarda, sanayi mamulleri genel hacmi — 1960 yılına kıyasla — 6,5-7 misli, köy ekonomisi ürünleri genel hacmi 2,5 misli artmış, milli gelir ise 4,5-5 kat yükselmiş olacaktır. Ondan sonra da, üretim hacmimizi gerçekten komünizm seviyesine yükseltebilmek için belli bir süre daha çalışmamız gerekmektedir.

Komünizmin maddi-teknik temelini kurmak, bizim çözümlenmesine ancak belli gelişme safhaları geçerek ulaşacağımız bir ödevdir. Bu ödevin yerine getirilmesine daha şimdiden girişmiş bulunuyoruz. Biz, belirtilen amaçlara ulaşmak için hangi yollardan yürümekteyiz?

Biz şimdi Partimizin VIII. Kongresinin kararlarına uygun olarak, özellikle birkaç ana problem üzerinde ısrarla durmaktayız. Bunlar, enerjetik'in (enerji üretimi ve taksimi) geliştirilmesi, demir-çelik endüstrisinin genişletilmesi, makine yapımının hızla geliştirilmesi, kimya endüstrisinin halk ekonomisine kimyayı her bakımdan yerleştirmeyi sağlayacak ölçüde geliştirilmesi, hafif endüstri ve besin endüstrisi güçlerini arttırmaya ve teknik reorganizasyona hız verilmesi, köy ekonomisinin milli ekonomide yüksek verimli ve yüksek rantabiliteli bir dal haline getirilmesi, ulaştırmanın süratle geliştirilmesi ve teknik rekonstrüksiyonu, yeter sayıda ve iyi vasıflı kadrolar yetiştirilmesi, ilim ve teknikte bütün bu saydıklarımızın çözülmesi koşullarını hazırlıyacak süratli bir yükselişe ulaşılması problemleridir.

Diğer sosyalist ülkelerin Marksist-Leninist görüşlere bağlı kardeş partileri de, sosyalizmin maddi-teknik temelini kurma meselesinde, genellikle bu gibi problemleri çözmeğe koyulmuşlardır. Onlar, elbette, her konke problemi ele alırken, bizimkinden farklı olan kendi milli şartlarını gözönünde bulundurarak hareket etmektedirler. Amma, şartlara bağlılığı bir yana bırakırsak, bütün sosyalist memleketlerin çözmeyi ödev edindikleri müşterek ve olağanüstü önemli problem en yüksek ilmi-teknik seviyede üretimi sağlamaktır. Bu ödevin yerine getirilmesi alabildiğine önemlidir (o kadar da güçtür), çünkü dünya sosyalist sistemine giren ülkeler en gelişmiş ülkeler değildir. Onlar en gelişmiş kapitalist devletlere yetişmeyi ve bu ülkeleri geçmeyi amaç edinmişlerdir.

Biz ilmi-teknik devrimin başdöndürücü bir hızla yapıldığı ve ilmin toplum için gittikçe büyüyen ölçüde ve doğrudan doğruya üretim

gücü haline geldiği bir devirde yaşamaktayız. Üretim, ilmin başarılarını gittikçe daha fazla teknik-teknolojik uygulamaya çevrilmektedir. *Bugün bizim ekonomi politikamızın ana halkası etrafı bir ilmi-teknik ilerleme sağlamaktır.* Komünizm, zanaatçıların yetinebileceği geçmiş devir teknik araçları ve el emeği ile kurulamaz.

Bizim ülkelerimizin her birinde üretimin özellikle başta gelen ileri dallarına doğru yönelmek, ilmi-teknik ilerleme politikası çerçevesi içinde kesin bir anlam ve önem kazanmaktadır. Burada söz konusu olan, her şeyden önce, enerjetik, makine yapımı, özellikle otomasyon ve yönetim araçları üretimidir. Keza, söz konusu olan, maddi üretimde ve toplumun yaşantısında gerçekten devrimci değişiklikler için gerekli ortamı yaratan kimyadır. Maddi üretimin yapısını ilmi-teknik ilerlemenin eğilimlerine uygun ve sistemli olarak mükemmelleştirmek, sosyalist ekonominin hızla gelişmesi için, toplumsal emeğin verimliliğini arttırmak için en dolgun kaynaklardan biridir.

Bu söylediklerimiz yalnız sanayi ile değil, tek mil halk ekonomisi ile, hele öteki kolların gelişmesinden daima tarihsel bir gerikalmışlığı olan köy ekonomisi ile en dolaysız şekilde ilgilidir. Köy ekonomisi üretiminde geri kalmalara son vermek, endüstriyel üretim metodlarını (mekanizasyon, kimyanın uygulanması, toprak ıslahı ve sulama sistemleri v. s.) durmadan yerleştirerek, onun entansifikasyonunu başarmak sosyalist ülkeler halklarının ana ödevidir.

İlim ve tekniğin gelişmesini dikkatle izlemek, kapitalist memleketlerin bu alanda belirli başarılar elde etmekte olmaları bakımından da bilhassa önemlidir. İlimi-teknik ilerleme ve ilmi-teknik düşüncenin başarılarını pratik olarak kavrama ve uygulama derecesi iki sistemin yarışmasında en önemli ölçülerden biri olmuştur.

Sosyalizmi ve komünizmi kurmanın muazzam programlarının gerçekliği ve uygulanabilir oluşu, her şeyden önce, yeni toplumu kurma işinin tamamiyle emekçi yığınlarının elinde olmasından ileri gelir. Bizim düzenimizin yüce kuvveti de bundadır. Marks'ın, I. Enternasyonalin Geçici Tüzüğü'nde dile getirdiği «... işçi sınıfının kurtuluşu, bu sınıfın kendisi tarafından sağlanmalıdır.» şiarını, milyonluk yığınlar, Marksist partilerin çalışması sonucunda bilinçle kavramışlardır. İşte emekçilerin heyecanı ve azmi, onların emek kahramanlığı, yani sömürücü düzen toplumunda varlığı imkânsız olan yeni moral etkenler bu bilinçten doğmaktadır. Komünist toplumun gittikçe yükselen gelişme sürecinde bu etkenlerin rolü durmadan artmaktadır. Bundan ötürü, komünist ve işçi partileri bu etkenler üzerinde büyük bir dikkatle duruyorlar.

Sosyalist toplumun emekçi insanı dilsiz bir «vida» ve nüfuz alanı değildir; o yeni toplumun kurulmasında aktif, yaratıcı kuvvettir. Komünistler, I. Enternasyonalin dalgalandırdığı emek bayrağını yükseltiyor, emek alanındaki değerli başarıları hürmet ediyor, bun-

ları sağlamlaştırıyorlar. Bizde, öteki sosyalist memleketlerde olduğu gibi, başarı ve kabiliyetleriyle kendini gösteren işçiler, kooperatifçi köylüler, emekçiler madalya ve nişanlarla taltif edilmekte, kendilerine, toplumumuzda en yüksek «Sosyalist Emek Kahramanlığı» olan şeref ünvanları verilmektedir.

Yaratıcı çalışmada moral teşvikleri arttırma işi, burjuva ideolojisinin dağılıp çürümekte olan etkisini giderme mücadelesiyle bağlıdır. Bundan ötürü, Partimiz, insanları komünizm ruhunda eğitmek için, ideolojik işlerle, burjuva dünya görüşü kalıntılarına karşı savaş sorunlarıyla sürekli olarak uğraşmaktadır.

Hemen söyleyelim ki, biz meselenin öteki yönünü, yani yığınları harcadıkları emeğin meyvalarından maddeten faydalandırmanın sosyalizmi kurmadaki olağanüstü önemini ve kaçınılmazlığını gözönüne almış olmasaydık, Marksistliğimiz sözde kalır, ikiyüzlülere benzer, hayalperestlere dönerdik. Çinli yöneticiler, keyfi olarak objektif zaruretin çerçevesi dışına çıkma denemesiyle moral teşvikleri maddi teşviklerin karşısına koydular ve maddi ilgilenmeyi burjuvaziye ait köhne bir eğilim diye ilân ettiler. Pratikte ise, küçük burjuva sosyalizm anlayışına tıpatıp uyan denkleştirme prensipini yerleştirmeye yeltendiler. Bütün bunların olumlu sonuçlar veremeyeceğini anlamak zor değildir. Netekim, Çin politikacıları, başlangıçta çaldıkları davulu bu sefer hiç gümletmeden, sessiz sedasız, bu denklemeden vazgeçmek, maddi ilgilenmeyi belli ölçüde tekrar uygulamak zorunda kaldılar.

Partimiz, maddi ilgilenmeye yer verme prensibinin, iktisadiyatın yönetiminde olağanüstü önem taşıyan bir sosyalist prensip olduğunu, bütün kuvvet yedeklerinin meydana çıkarılıp işe koşulmasında ve keza emekçilerin aktivite ve şevkini arttırmada güçlü bir etken olduğunu belirtegelmiştir. Biz, maddi ilgilenme prensipini sistemli olarak uygulamayı önde gelen ödevlerimizden saymaktayız. Şimdi bu alanda birçok yeni tedbirlere hazırlanıyoruz. Yönetici, işletmeci, mühendis-teknisyen kadroların ve keza işçilerin ücret ve ikramiyelerinin tesbiti yönteminde değişiklik yapmak, yani bu tesbit işini işletmedeki çalışmanın ekonomik sonuçlarına *doğrudan doğruya* bağlı kılmak gözönünde bulundurduğumuz yeni tedbirler arasındadır.

Kısacası, maksat, genel olarak, her emekçinin menfaatleri ile işletmenin menfaatleri arasında, işletmenin menfaatleri ile bütün toplumun menfaatleri arasında gerekli uyumu sağlayacak bir sistem bulup uygulamaktır. Toplum için yararlı olan, emekçiler için de elverişli olmalıdır. Bu konuda teferruat üzerinde bugünden konuşamayız; fakat ilk deneyler teklif edilen değişikliklerin tamamiyle haklı çıktığını göstermektedir.

Maddi ilgilenme prensipi, sosyalist ülkelerde türlü spesifik şekillerde uygulansa bile, sosyalizmin kendi özüne, yani kişiyi her

bakımdan geliştirecek maddi ve mânevi nimetleri sağlama amacına organik olarak bağlıdır. Üretimin çoğalıp yükselmesi toplumumuzun bütün üyelerine yüksek bir hayat seviyesi sağlanmasına hizmet etmektedir. Bütün bunlara rağmen, Çin teorisyenleri maddi ilgilenme prensibinin pratik hayatta ve emekçi yığınlarının hayat seviyesini yükseltmedeki konkre uygulamasını «burjuvalaşma» diye gösteriyor, kardeş partilerin refahı arttırma yönündeki politikasına da «kapitalizmi geri getirme» etiketi takıyorlar!

Karl Marks, daha vaktiyle, insanoğlunun ihtiyaçlarını gözönünde tutmayan «kaba komünizm» dedikleri akımın temsilcilerini alaya almış, bunun saçmalığını ve zararını ortaya koymuştur. Marks, insanlar arasında bütün kişisel bağıntıları kabaca düzenlemeyi esas edinen gelecek toplum düzenini «kışla komünizmi» diye vasıflandırmıştır. Galiba bazan ÇKP yöneticileri de, ilmi, Marksist-Leninist komünizm toplumu anlayışını bu «kışla komünizmi» görüşü ile değiştiriyor ve bizi bunun üstünlüğüne inandırmaya çalışıyorlar. Onlar, yeni toplumu kurmada denenmiş metodları silkip atıyor, ve ilmi komünizm teorisini öylesine tepetakla ediyorlar ki, bu teoride komünist toplum düzeninin iki devresi hakkındaki Marksist-Leninist öğretinin izi tozu kalmıyor. Teoride ve pratikte sübjektifliğe ve keyfiliğe kayan ÇKP yöneticileri, daha düne kadar, Çinde kenüz sosyalizm tamamiyle başarılınadan komünizme geçme şiarını ileri sürüyorlardı. Bütün bunların sonucu olarak, ekonomi allak bullak edilmiş, emekçi insanın menfaatleri «komünizm adına» feda edilmişti.

Çin yöneticilerinin insana karşı, onun ihtiyaç ve isteklerine karşı umursamaz davranışları, onların sosyalist demokrasi problemleri konusundaki tutumlarında da kendini gösterdi. Bu yöneticiler, şahsı putlaştırmaya ve doğurduğu zararlara son verilmesine kesinlikle razı olmadıklarını açıklıyorlar. Bu yüzden, SBKP-nin ve öteki sosyalist ülkeler kardeş partilerinin, sosyal-ekonomik ve kültürel hayatın daha ileri demokratizasyonu yönünde, üretimin ve bütün toplumun yönetimine yığınların daha geniş ölçüde celbedilmesi yönünde, proleter diktatörlüğü devletin bütün halkın devleti haline getirilmesi yönünde aldıkları tedbirlerin tümüne birden ateş püskürmeğe kalkıyorlar. Bir yandan da, Çin'in kendi içinde, şahsı putlaştırma, zorlamayı fetiş haline getirme, toplumsal hayatın her alanını askerleştirme şartları hüküm sürüyor.

Biz eğer, sömürücüler ve zorbalar var oldukça, sınıfı zorlamayı kabul etmez ve onu şu veya bu şekilde kullanmazsak, Marksist olmanın çıkarız. Sınıfı zorlamayı uygulama hümanist bir harekettir; çünkü halkın ezici çoğunluğunun bir avuç zorbanın ezgisinden kurtuluşu anlamındadır. Amma, sosyalizmin başarıldığı, yani sömürücülerin sınıf olarak ortadan kaldırıldığı, toplumun menfaat ve

ideal birliği halindeki emekçilerden ibaret olduğu şartlar içinde, sınıfı zorlama bir yana bırakılır, proleter diktatörlüğü devleti yükselerek bütün halkın devleti durumuna geçer. Çin yöneticileri, artık pratik hayata geçirilmiş olan bu Marksist-Leninist hükme razı olmuyorlar. Onlara göre, proleter diktatörlüğü komünizmin yüksek devresine kadar dalüzümlüdür. Ohalde sormak gerek : Olgunlaşmış sosyalizm şartları içinde bu sınıf zorlamasının kime, hangi sınıfa karşı kullanılması gerekecektir? Besbelli ki, Stalin'in, sosyalizmin başarıldığı şartlar içinde sınıf savaşının keskinleştiği hakkındaki anti-marksist tezi Çinli yöneticilerin pek işine geliyor. Onlar işte bu tezin yardımıyla şimdi sosyalist demokrasiyi sınırılıyor, ve bu tezi «genel» gerçek diye dayatmaya çalışıyorlar.

Gerçek Marksist-Leninistler şu kanaattedir ki, Lenin'in dediği gibi, *demokrasiz sosyalizm mümkün değildir*. Sosyalizm, bizzat yığınların, kendi yararlarına gerçekleştirilmiş, eserdir. Bu, sosyalist demokrasinin durmadan geliştirilmesini ve daha mükemmel hale getirilmesini gerektirir. Devlet işlerinin, ekonomi ve kültürün yönetimine emekçilerin geniş ölçüde katılmalarının sağlanmasını, insanoğlunun hak ve hürriyetlerinin korunmasını ve genişletilmesini gerektirir. Bunun başkaca yolu yoktur ve olamaz.

Artık belirttiğimiz gibi, komünist sosyal-ekonomik formasyonun, uğrunda halkların devrime kalktığı zulümsüz ve istismarsız bir toplumun kurulması dünya devrimci sürecinin kendi başına en önemli organik parçasıdır. Bununla birlikte, temelinde maddi üretimi dünyada en yüksek seviyeye çıkarma işi yatan ve aynı zamanda emperyalizmle maddi nimetler üretimi alanında dev bir çarpışma olan yeni formasyonu kurma sürecinin derin bir *politik özü* vardır. Bu çarpışmada sosyalizmin zaferi, hâlâ burjuva toplumunda yaşamakta olan halkların şuurunda da, emperyalizmin moral-politik bakımdan evrensel tarihi yenilgisi ve kapitalist düzenin tamamen reddi demek olacaktır.

III.

Birinci Enternasyonalin temel direği olan en önemli prensip, proleter enternasyonalizmidir. I. Enternasyonalin Geçici Tüzüğünde «çeşitli ülkelerden işçi sınıfının kardeş birliği» lüzumu özellikle belirtiliyor, çünkü «...emeğin kurtuluşu mahalli ve milli değil, bütün ülkeleri kapsayan bir problemdir...» deniyordu. «Bütün ülkelerin proleterleri, birleşiniz!» yüce şiarı, elbette yalnız yönetimi ele alma savaşı devresini değil, daha ziyade yeni toplumu kurma savaşı devresini kapsar. Devrimin başarılmasından sonra, çeşitli ülkelerde işçi sınıfının politik ve ideolojik sıkı birliği her bakımdan zenginleşiyor ve ortaya çıkan sosyalist devletlerin ekonomik birliği ile tamam-

lanıyor. Böylece, proleter enternasyonalizmi kavramı yeni ve daha zengin bir öz kazanıyor.

Sosyalist topluluk ülkeleri arasında kardeşçe bağıntıların gelişmesi evrensel tarihi bir önem taşır: İnsanlık tarihinde ilk olarak halklar arasında yeni bağıntılar ortaya çıkmakta, bu bağıntılar eşitlik, kardeşçe karşılıklı yardım ve proleter enternasyonalizmi prensiplerine dayanmaktadır. Stalin'in şahsını putlaştırma da bu bağıntılara hayli zarar vermiş olsa da, özünü değiştirebilmiş değildir. Marksist-Leninistler, şahsı putlaştırmanın zararlı sonuçlarını bertaraf etmekle, sosyalist devletler arasında karşılıklı bağıntıları sağlamlaştırma ve mükemmelleştirme üzerinde ne büyük bir samimiyetle titrediklerini göstermiş oluyorlar.

Bu konuda da ÇKP yöneticilerinin tutumu başkadır. Onlar sosyalist ülkeler arasındaki bağları koparma yolunu tuttular. Bu hatalı hareket hattını, sosyalist devletler arasında hak eşitliğinin güya ihlâl edildiği ve SBKP'nin hegemonya çabasına düştüğü gibi uydurma iddialar altında gizlemeğe çalışıyorlar. Ve işin tuhafı, Pekin yöneticileri, bütün bu iddiaları, asıl Sovyetler Birliği Komünist Partisi kardeş ülkeler arasındaki hak eşitliğinin şahsı putlaştırma devresinde zaman zaman ihlâl edilmiş olmasını en kesin şekilde suçlandırdıktan, sosyalist âlemde ve bütün dünya komünist hareketinde hegemonya fikrine karşı olduğunu açıkladıktan ve bu hareket hattını sistemli olarak hayata geçirdikten sonra ileri sürüyorlar.

Sovyetler Birliğinin dünya sosyalist sistemi içindeki durumuna gelince, bunu, sübjektif düşünceler değil, objektif deliller tâyin eder. Bu objektif delillerin en başında, Sovyetler Birliğinin alabildiğine zengin devrimci tecrübesi gelir; sosyal ilerlemede, yani komünist toplumu kurmakta ve bütün dünyada devrimci kuvvetlere destek, yardımcı olmağdaki önder rolü gelir. Kelimenin tam mânasıyla bir yücelik toplamı meydana getiren en ileri ekonomisi, ilim ve tekniği, diğer memleketlerle karşılıklı bağıntılarında gerçekten Marksçı-Leninici, sistemli, enternasyonalist davranışı ile en güçlü sosyalist devlet olan Sovyetler Birliği, yalnız parlak bir örnek değil, sosyalist ülkeler topluluğu önündeki büyük problemlerin başarı ve hızla çözümünü için en önemli etkindir.

Sovyetler Birliği ve SBKP, bütün insanlık için komünizm yolunu açıyor, bu yolun doğruluğunu kendi tecrübesiyle yokluyor, güçlükleri meydana çıkarıyor ve bunların yenilmesi çarelerini buluyor, komünizmi kurma teori ve pratiğini yaratıcı şekilde geliştiriyor ve böylelikle bütün dünya sosyalist siteminin komünizm yönündeki hareketini yeğiniyor ve hızlandırıyorlar. Biz, Bulgar komünistleri, komünizmi kurmakta olan Sovyetler Birliğini bütün namuslu ve ilerici insanların, emekçilerin, dün de, bugün de, ümidi ve dayanağı saymışızdır ve saymaktayız. Ona, halkların hürriyet, demokrasi ve

komünizm uğrındaki yüce savaşının dün de bugün de bayraktarı göziyle bakmışızdır ve bakmaktayız. Partimizin V. Kongresi önünde Georgi Dimitroff tarafından belirtilen ve bugün de tamamen yürürlükte olan gerçek şudur: «...Sovyetler Birliğine karşı münasebet şekli, bugün dünya alanında demokrasi cephesi ile gericilik cephesi arasında, harp kundakçıları ile devamlı demokratik barış taraftarları arasında kesin ayrıntı çizgisidir.»

Sovyetler Birliği bütün sosyalist ülkelere, yeni hayatı kurmanın gerçekten her alanında muazzam ölçüde yardım etmiştir ve etmektedir. Örneğin, Çinde, Sovyetler Birliğinin doğrudan doğruya yardımıyla kurulan fabrika ve kombinalar, çelik, kalay, sentetik kauçuk, otomobil, traktör v. s. üretiminin daha ağır basan kısmını vermektedir. On binlerce Çin uzmanı ve bilgini, Sovyet öğretim ve ilim müesseselerinden yetişmişlerdir. Sovyetler Birliğinin Bulgaristana yaptığı yardım, bizim her bakımdan ilerlememizin en önemli şartlarından biri olmuştur. Sosyalist memleketler halkları, Sovyetler Birliğine, menfaat gözetmez kardeş yardım ve desteğinden ötürü candan minnettardır.

Sovyetler Birliğinin gösterdiği yardımın önemini Çin yöneticileri vaktiyle kendileri de kabul ediyor ve buna yüksek değer biçiyorlardı. Fakat Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelerle politik ve ekonomik bağıntılarını azaltma yoluna, ayrı-gayrı gelişme yoluna koyulmuş olan bu yöneticiler, şimdi hiçbir yardım görmemiş olduklarını ve sadece «basit ticaret operasyonları» nda bulunduklarını söyleyecek kadar utanmazlaşıyorlar. Bu durumda, onların proleter enternasyonalizmi yüce idealleri uğrunda mücadele bildiri ve çağrılarının samimiyetine kim inanır?

Çin yöneticileri, dünya sosyalist sistemi ülkelerinden ekonomik bağlarını kopararak ayrılmak olan şimdiki politikalarını «teorik» bakımdan esaslandırmaya çalışıyorlar. Netekim «kendi öz kuvvetlerine dayanma» görüşünü bu maksatla ileri sürmüşlerdir.

Marksist-Leninistler, söz yok, her memleketin kendi iç olanaklarından azami ölçüde faydalanmasından yanadırlar. Her halkın kazançları, yeni toplumu kurmağdaki başarıları, her şeyden önce onun kendi ellerinin, akıl ve kabiliyetinin eseri, şevkle çalışmasının meyvalarıdır. Hiçbir halk, bir başka halkı, onun kendi öz sorunlarını onun yerine çözerek «bahtiyar» edemez. Böyle «bahtiyar etme» her emekçiye ancak incittir. Bununla beraber, her memleketin olanaklarından sonunadək faydalanma, milli üretimi yükseltme sorunlarını çözme, sosyalist ülkeler arasında kaçınılmaz bir gönüllü işbirliği gerektirir; hattâ bazı ahvalde bu işbirliği gerçekleşmedikçe, o sorunların çözümü pratik olarak imkânsızdır.

Sosyalist ülkeler arasındaki işbirliği *yeni* bir üretici kuvvet teşkil etmektedir. Bu işbirliği bütün topluluğumuzun gelişmesini çabuklaştırıyor, geçmişte geri kalmış devletlerin ileri hareketine daha da hız vererek ülkelerimizin ekonomik seviyelerinin denkleşmesi sonucuna doğru götürüyor.

Pekin'in «kendi öz kuvvetlerine dayanma» formülüne gelince, bunun anlamı bambaşkadır. Çin yöneticileri açıkça ortaya çıkıyor, teorik ve pratik olarak, her memleketin kendi gelişmesini, sosyalist devletler arasında milletlerarası işbirliğini derinleştirmenin *karşısına koyuyorlar*. Bu «kendi öz kuvvetlerine dayanma» görüşünün mantığı devamı olarak, bir de «...her sosyalist ülke kendi güvenliğini korumada her şeyden önce kendi savunma kabiliyetine dayanır.» tezi ortaya çıkıyor. Gerçi her sosyalist ülkenin kendi savunmasını düşünmesi ve bunun için tahsisat ayırması gerektiği doğrudur. Ve bizim ülkelerimiz hakikaten kendi savunmalarını düşünüyor, bu maksatla epey tahsisat da ayırıyorlar. Ama her sosyalist ülke dünya sosyalist sisteminin kolektif gücüne dayanıyor. Bu kolektif gücün içinde Sovyet silahlı kuvvetleri kesin bir yer tutuyor. Bu kolektif güç ayrı ayrı her sosyalist ülke için en iyi savunucu ve dayanaktır. Çinli yöneticilerin «her şeyden önce kendi savunma kabiliyetine dayanma» formülü ise bu kolektif gücü zayıflatıyor, onun temelini baltalıyor. Ve düşünün ki, bu cinsten teoriler nükleer silahlar devrinde yayılmak isteniyor! Nükleer silah devrinde, milli savunmada, kendi öz olanaklarını bütün sosyalist topluluğunun kolektif gücüyle, en başta silahlı kuvvetleri bugün sosyalist ülkelerin en sağlam kalkını olan Sovyetler Birliğinin askeri gücü ile tamamen bağdaştırma gereğini reddetmek, en azından, düşüncesizliktir.

Söyle bir soru akla gelebilir: Eğer Çin ile diğer kardeş ülkeler arasında ekonomik bağıntıların gelişmesi Çin için elverişliyse, ÇKP yöneticileri neden bundan yararlanmak istemiyor da, sağlanmış kardeşlik bağlarını koparma yolunu tutuyorlar? Bu yol, Çin yöneticilerinin devlet büyüklüğü taşıyan, milliyetçi, stratejik hareket hatının tümüyle sıkı sıkıya bağlıdır. Onlar sosyalist ülkeler arasında mevcut eşit haklı ve karşılıklı bağları kopardıktan sonra, dünya sosyalist sisteminde ve dünya komünist hareketinde kendilerine hâkim bir durum sağlamağa bel bağlıyorlar. Ohalde, dünya sosyalist sisteminde ve milletlerarası komünist hareketinde şahsı putlaştırma metodlarını hortlatma denemesi karşındayız. Şu farkla ki, bu defa putlaştırılmak isteyenler Pekin yöneticileridir.

Sosyalist ülkeler arasında, her birinin yararına, bütün sistemin yararına, karşılıklı münasebetleri ve bağları her bakımdan sağlamlaştırmak ve genişletmek saman alevi bir arzu olmadığı gibi, şu veya bu milletin, şu veya bu partinin sübjektif, hegemonyacı çabalarının gerçekleştirilmesi de değildir. Bu, insan toplumunda maddi üretimin

çağdaş gelişme safhasında üretici güçlerin objektif istemlerinin bilimsel cevabıdır. Emperyalistler bile, kapitalist mülkiyetin kaçınılmaz olarak doğurduğu uzlaşmaz zıtlara rağmen, millet-devlet bölünmesi çerçevesinde büyümüş üretici güçler ile kapitalist devletin milli karakterini koruma arasındaki çelişmeleri yenmek için (Ortak Pazar adı altındaki entegrasyon, Yedi'ler Birliği v. s. gibi) şekiller (elbette kapitalist şekiller) arıyorlar. Toplumsal mülkiyet, kendi tabiatı icabı, sosyalist memleketlerin, müşterek Marksist-Leninist ideoloji temeli üzerinde, eşitlik ve proleter enternasyonalizmi prensiplerine dayanarak kendi ortak çıkarları adına tek bir toplulukta sınıksız birleşmeleri gibi bir objektif imkân ve zaruret doğuruyor. Bu imkânlardan yararlanma, toplumsal gelişme kanuniyetlerini tanımaya, sosyalist topluluğunun teşkili yollarına ve komünist partilerinin bu esasa dayanan politikalarını sistemli olarak gerçekleştirmeye bağlıdır.

Sosyalist ülkelerde ve öncelikle Ekonomik Yardımlaşma Birliği'ne (SİF — EYB) üye memleketlerdeki komünist ve işçi partileri, karşılıklı faydaya dayanan işbirliğini derinleştirmek için geçmiş yıllarda bir hayli çalıştılar. EYB üyesi memleketler partilerinin Merkez Komitesi birinci sekreterleri ve hükümet başkanlarının 1962 ve 1963 danışma toplantıları bu hususta bilhassa büyük rol oynadı. Bu toplantılarda, yapılagelen işler eleştirildi, tahlil edildi. Buna dayanılarak, EYB üyesi memleketler arasındaki işbirliğini daha da geliştirme yolları tesbit edildi.

Bu işbirliği en basit şekillerden gittikçe daha karmaşık şekillere doğru gelişiyor. Kapsadığı alan da durmadan genişliyor. Eğer ilk yıllarda bu işbirliği başlıca dış ticaret işlemleri çerçevesinde kalıyordusa, şimdi ekonomik plânların koordinasyonuna doğru gidiyor, ve gerek mübadele alanında (malî işlemler alanı da dahil), gerekse daha da genişliyerek ulaştırmada ve doğrudan doğruya üretimde (muazzam kolektif inşaat, «Dostluk» petrol iletim hattı veya «Barış» enerji sistemi gibi) müşterek faaliyete giriliyor.

Bizim ülkelerimiz artık ihtisaslaşma ve kooperatifleşme yoluna koyuldular. Bu, sosyalist devletlerin çoğu için, toptan seri halinde ve ekonomik bakımdan etkili üretim sağlamanın biricik olanağıdır. Milletlerarası sosyalist işbölümünü kökleştirme sosyalist sistemin genel gelişme yoludur. Bu yol, ilerde «Tek dünya kooperatifi» nin (Lenin) kurulmasına doğru götürmektedir. Şüphe yok ki, bu yolda ilerlemek kolay değildir. Bu ilerleyiş, gelişme seviyelerindeki farklar yüzünden, gittikçe daha yakın işbirliği gereğini her memleketin aynı derecede hissetmemesi veya daha doğrusu aynı derecede kavramaması yüzünden zorlaşmaktadır.

Ortak plâna göre ayarlanan bir dünya ekonomisi kurmak elbette bugünün ödevi değildir. Fakat bu, bırak şimdilik ayrı ayrı gelişelim de, ondan sonra memleketlerimizin her bakımdan yakınlaşmasını bir

gün aniden, bir sıçrayışta gerçekleştirelim demek midir? Hayır. Biz esasen, geleceği daha bugünden kestirelim, bu yönde gelişme gereğini peşinen anlıyalım ve buna uygun olarak hareket edelim diye Marksist-Leninist'iz. Biz, geleceği gözönünde tutarak tedbir ve eylemlerimizi daha bugünden değerlendirmemiz gerektiği, geleceğin ön şartlarını daha bugünden hazırlamamız icabettiği kanısındayız. Evet, safhaları hiçbir zaman atlamamak gerektiği kendiliğinden anlaşılır; ama aynı zamanda ilerlemek için bütün olanaklardan da harfi harfine faydalanmak lâzımdır.

Söz yok, her memleket milletlerarası yükümleri egemen hareket ederek kabullenir, ve tarihi gelişmenin her safhasında bunların sınırlarını tâyin eder. Milletlerarası ekonomik işbirliğini kökleştirmek, şu veya bu adımların atılması gereğini kavramaya ve buna hazır olmaya uygun düşen derece ve şekilde olur. Bu, aynı zamanda, işbirliğini genişletme yolunda iki veya çok taraflı adımları atmaya hazır ülkelerin gerekli işlere de hemen girişmeleri demektir. İşte birçok sosyalist devletin ekonomik işbirliği teşkilâtı olan EYB, vaktiyle ona katılan ülkeler arasında gönüllü sözleşmeye dayanılarak böylece meydana getirildi. Gelecekte de, gerek bu yönden EYB çerçevesi içinde, gerekse muayyen veya grup grup ülkeler arasında aynı yolda şu veya bu tedbirlerin gerçekleştirilebileceği tahmin edilebilir.

Gerçi milli egemenlikle ilgili meseleler ciddi bir problemdir. Bizim bu meselelerdeki tutumumuz açıktır. Egemenlikten genel olarak anlaşılan, devletlerin, güttükleri milletlerarası ve iç politikalarıyla ilgili meselelerini çözmede tam bağımsız hareket etmeleridir. Egemenlik problemlerinin ele alınmasında, hiçbir zaman, sadece hukuk yönü, şekil yönü ile yetinmemeliyiz; çünkü çeşitli sosyal-ekonomik formasyonlarda egemenliğin özü de çeşitlidir. Eni sonu, iş bu meselenin şeklinde değil, bu şeklin neye tabi olduğundadır. *Sosyalizm şartlarında egemenlikle ilgili bütün meselelerin çözümü, emekçilerin menfaatlerine, her ülkenin ve bütün topluluğun yükseliş, sağlamlaşma ve gelişme menfaatlerine tabi olmalıdır ve tabidir.* Bu menfaatler ise, yukarda da söylediğimiz gibi, bizim ülkelerimiz arasında her bakımdan işbirliğine tamamiyle cevap vermektedir. İşte bundan ötürü, bu işbirliğini durmadan kuvvetlendirmek, bizim ülkelerimizde devlet egemenliğini gerçekleştirmek için en önemli şarttır. Sosyalist ülkelerin işbirliğini zayıflatma denemeleri, onların egemenliğini zayıflatma ve temelini baltalama sonucunu doğurur.

Bunu gözönünde bulunduran Partimiz, milli gelişme programımızı gerçekleştirmek ve egemenliğimizi sağlamlaştırmanın, Bulgaristanın diğer sosyalist ülkelerle en dolgun yakınlaşması olmadan düşünülemediği kanısındadır. Bizim onlarla işbirliğimizin kökleştirilmesi, örneğin tüm ekonominin ve ilmi-teknik politikanın koordinas-

yonu, müşterek plânlama, karma müesseseler kurmak gibi birçok yeni problemler ortaya koyacaktır (ve artık koymaktadır).

Biz bu yönde ilk adımları da atmış bulunuyoruz. 1964 Martında Bulgar ve Macar parti-hükümet heyetleri, her iki ülkenin müşterek malı olarak, makine yapımı ve hafif endüstri alanında birçok karma müesseseler, keza karma ilmi araştırma enstitüleri ve diğer kurumlar meydana getirmek hususunda sözleşmişlerdir. Heyetler, karma, müşterek müesseseler kurmanın geleceği, en mükemmel şeklini bulacağı ve ilerde sosyalist devletler arasında kendi halklarının yararına işbirliğinin esas şekillerinden biri olacağı kanısını oybirliği ile ifade etmişlerdir.

Partimizin Merkez Komitesi, Bulgaristan ile Sovyetler Birliği arasındaki bağıntılara özellikle önem vermektedir. Ülkemizin konkrete şartları, kendi öz menfaatleri ve keza bütün sosyalist sisteminin menfaatleri, bizim de katıldığımız milletlerarası sosyalist işbölümünün yanısıra, Bulgaristan ekonomisinin çok taraflı temel üzerinde Sovyetler Birliğinin ekonomisiyle gittikçe daha fazla yakınlaşmasını gerektiriyor. 1964 Şubatında Bulgaristan Halk Cumhuriyeti ve Sovyetler Birliği parti-hükümet heyetleri, bu yönde, ülkelerimiz arasındaki işbirliğini yeni ve daha yüksek safhaya ulaştıracak karma tedbirler almak hususunda sözleşmişlerdir. Bu, memleketimizin milli menfaatlerine, halkımızın candan isteklerine tamamen uygundur.

* * *

Lenin şunları yazmıştı: «Birinci Enternasyonal, sosyalizm uğrunda proletaryanın milletlerarası savaşının temel taşınyı koymuştur.» O zamandan beri geçen yüz yıl boyunca, devrimci işçi hareketi gerçekten muazzam ölçülere ulaştı, kayda değer başarılar elde etti. Marks tarafından atılan temel üzerinde artık her şeyden önce dünya sosyalist sisteminin yüce yapısı yükselmektedir. Ve bizim ödevimiz, I. Enternasyonalin mirasını devralanların ödevi, bütün insanlığın gelecek bağıntılarının ilk şeklini kurarak bu yapıyı her bakımdan sağlamlaştırmaktır.

Bugün, Çin yöneticilerinin parçalayıcı faaliyetinin sonucu olarak, dünya sosyalizminin ideolojik-politik birliği ihlâl edilmiştir: Bir yanda çoğu sosyalist ülkeler ile, öte yanda Çin arasındaki ekonomik bağlar çok zayıflamıştır. Fakat şüphe yok ki, bütün güçlülere rağmen, dünya sosyalist sistemi kendisine düşen tarihi ödevi yerine getirmeğe devam edecektir. Onun dünya alanındaki ilerici etkisi artacaktır. Çünkü zamanın emri budur; Çin yöneticilerinin çıkardıkları güçlülükler mevcuten de eylemine devam edecek olan değişmez tarihi kanuniyet budur.

Sosyalist memleketler halklarının ve bütün dünya komünist hareketinin menfaatleri, bu güçlüklerin yenilmesini, dünya sosyalist sisteminde birliğin canlandırılmasını ve daha da sağlamlaştırılmasını gerektiriyor. Bize göre, bu yönde ilerlemenin *en sağlam, reel temeli*, sosyalizmi ve komünizmi kurma çalışmalarının alabildiğine genişletilmesi, sosyalist toplumun sistemli ve sürekli olarak demokratize edilmesidir.

Birinci Enternasyonalin yüzüncü yıldönümü günlerinde, biz, Bulgar komünistleri gururla söyleyebiliriz ki, Partimiz yaratıcı Marksizmin bayrağına, proleterenternasyonalizminin bayrağına daima sadık kalmıştır ve sadık kalacaktır.

Birinci Enternasyonalin ve Paris Komünü'nün sosyalist fikirleri, daha geçen yüzyılın ikinci yarısında, Bulgar toplumunun muayyen çevrelerine girmeğe ve olumlu etkiler yapmağa başlamıştır. Bulgar devrimci hareketinin temsilcileri II. Enternasyonalin kurulmasına ve çalışmalarına katılmışlardır. Proletaryanın sınıf menfaatlerine, proleter enternasyonalizmine ve sosyalizme sadık Bulgar dar sosyalistleri, başlarında Dimitır Blagoef olmak üzere, proleter ideolojisi uğrunda, bütün gerçek devrimci güçlerin birliği uğrunda, sağcı revizyonizme ve küçük burjuva sekte görüşlerine karşı savaşmışlardır.

Bulgar dar sosyalistleri, devrimci sosyalizm ve proleter enternasyonalizmi temeli üzerinde III. Enternasyonalin kurulması için mücadele edenlerin önde gelenlerindendir. Bulgaristan Sosyalist İşçi Partisi (dar sosyalistler), III. Enternasyonal'in kurucularından biri olup, diğer birçok partiden farklı olarak, kendi içinde bir mücadele ve parçalanmaya yol vermeden Komintern'e girmiştir. Daha 1891 de Dimitır Blagoef tarafından kurulan bu parti, 1919 da yapılan XXII. Kongresinde sosyalist adını komünist olarak değiştirdi, ve bu Kongre Bulgaristan Komünist Partisi (dar sosyalistler) nin I. Kongresine çevrildi. Kongre, Program Deklârasyonu'nu kabul etti ve Leninizm yolunda önemli bir adım atmış oldu. Yüce Lenin'in fikirlerini benimsiyerek, Bulgar komünistleri, Dimitır Blagoef'in, daha sonra Georgi Dimitrof'un önderliğinde, Marksist teorinin yaratıcı gelişmesi için, işçi hareketinin devrimci savaş taktiği ve stratejisi için mücadele ettiler. Bizim partimiz, bu mücadelede, yeni tip parti haline gelerek büyüdü ve çelikleşti.

Bulgaristan Komünist Partisi, SBKP nin sadık müttefiki olmuştur ve olmağa devam edecektir. Partimizin ve SBKP nin amaçları bir ve aynı amaçlardır, SBKP nin ve partimizin idealleri bir ve aynı ideallerdir; yolumuz bir ve aynı yoldur. Amaç ve ideallerimiz, milletlerarası komünist hareketinin, 1957 ve 1960 danışma toplantılarında elbirliği ile tesbit edilen, Deklârasyon ve Bildiri'de belirtilen

amaçları ve idealleridir. Yolumuz, ülkelerimizi, milletlerarası işçi sınıfını ve bütün emekçileri komünizmin zaferine doğru götüren yoldur.

Yeni, komünist sosyal-ekonomik formasyonu kuruculuğu, *çağdaş devrimci savaşın en önemli kesimi, dünya devrimci süreci zincirinin ana halkasıdır*. Bu, aynı zamanda, dünya sosyalist sisteminin izlemeğe devam etmekle dünya halkları üzerinde gittikçe daha kuvvetli devrimcileştirici etki yapacağı, bütün dünyada kurtuluş hareketlerine her bakımdan destek olacağı ana istikamettir.

Proletarya enternasyonalizmi dünyanın yenibaştan devrimci değişmesinde büyük bir güçtür

B. Panomarof

Marksizm-Leninizmin büyük ideallerinin yeni zaferler kazandığı bu günlerde milletlerarası işçi sınıfı I. Enternasyonalin yüzüncü yılını kutluyor. Marks'ın ve Engels'in temellerini attığı dünya komünist hareketi, çağımızın en etkili politik gücü haline gelmiştir.

Sosyalist devrim daha şimdiden on dört ülkede muzaffer olmuştur. Sovyetler Birliği, komünist toplumunu kurma yolundadır. Milletlerarası işçi sınıfının eseri olan dünya sosyalist sistemi, dünyanın yeni baştan devrimci değişmesinde başlıca güç olmuştur. Sosyalist sistem, emperyalizme ve gericiliğe karşı bütün milli kurtuluş mücadelesinin desteği ve ümidi olmaktadır.

Sosyalist devriminin birçok ülkede zafer kazanması ile, bu ülkeler halklarının tarihte görülmemiş bir şekilde birbirlerine yaklaşımları için *objektif* şartlar meydana gelmiştir. Bugün enternasyonalizmin, ilke olarak, sosyalist devletlerin, sosyal, ekonomik, ve politik yapısının ortaklığı biçiminde sağlam bir temeli vardır. Ve komünist partilerinin politikası doğru bir politika olduğuna göre, sosyalist milletlerin, ortak idealleri, sosyalizm ve komünizm mücadelesinde sıkı sıkı birleşmelerine hiçbir şey engel olmayacaktır. Demek ki, proletarya enternasyonalizmi prensiplerinin şaşmadan uygulanmasında, iktidarda olan komünist partilerine düşen sorumluluk da o derece büyüktür.

Proleter enternasyonalizmi, binlerce yıldanberi sayısız sosyal ve milli engellerle birbirinden ayrılmış bütün halkların münasebetlerindeki enternasyonalizmin gelişmesinin başta gelen şartı ve aynı zamanda da müjdecisi idi. İşçi sınıfının ve sosyalist ülkelerin öncüleri Marksçı-Leninist partiler, enternasyonalizm ilkelerini dünya ölçüsünde hayata geçirmek için şimdi güçlü mali imkânlarla sahiptirler. Onlar, milletler ve devletler arasında geçmişten miras kalan çelişmelerin silâhlı çatışma şeklini almasını önleyebilir ve Marks'ın yazdığı aydın geleceğe daha çabuk ulaşabilmek için insan toplumunun gelişmesini etkileyebilirler.

1. Enternasyonalizm işçi sınıfının güçlü silâhudur

Proletarya enternasyonalizmi, işçi sınıfının kapitalist sömürmeye ve burjuva milliyetçiliğine karşı yürüttüğü mücadelede güçlü bir silâh olarak ortaya çıkmıştır.

Proletaryanın içinde bulunduğu hayat şartları onu sosyal ve milli baskının bütün şekillerine karşı mücadelede birleşmeye zorlamaktadır. İşçi hareketinden doğmuş olan enternasyonalizm, işçi sınıfının tarihi görevinden ayrılmaz bir kısım olmuştur.

Enternasyonalizm, çeşitli ülkeler proletaryasının hayatî çıkarlarının ortak temeli üzerinde doğmuştur. Proleter enternasyonalizmi, işçilerin sömürmeye karşı mücadelesini boğmak için sermayenin ortak kozmopolit çabalarını yenilgiye uğratmak amacıyla güden sınıf dayanışmasının bir ifadesidir.

Enternasyonalizm, çeşitli ülkeler burjuvazisinin başka halkları köleleştiren en gerici düzen ve güçleri desteklemesine karşı, işçilerin dayanışma protestosudur. Amerika iç harbi sırasında İngiliz hükümetinin, esaret taraftarları yararına silâhlı müdahalesinin yenilgiye uğratılması, çarlığa karşı savaşan Polonya halkının desteklenmesi, İngiliz hâkimiyetinden kurtulmak için çarpışan İrlandalıların savunulması, proletarya enternasyonalizminin ilk ve şerefli ifadeleridir.

Enternasyonalizm, nihayet, kapitalist devletlerin dış politikalarının temel prensipi olan ve halkları öldürücü harplere sürükleyen burjuva milliyetçiliğine karşı, çeşitli memleketler işçilerinin birleşerek mücadeleye yürütmek zorunluğundan doğmuştur.

Proletaryanın politik bilinci geliştikçe, mücadele tecrübesi zenginleştikçe, devrimci teori proletarya içinde yayıldıkça, o politik ödevlerini kavradıkça, enternasyonalizm işçi hareketine giriyor, ondan ayrılmaz parça haline geliyordu.

Bu gün proletarya enternasyonalizminin başlıca elemanları şunlardır:

— Demokrasi, milli bağımsızlık, ve sosyalizm için, emperyalizme ve gericiliğe karşı yürütülen ortak mücadelede, bütün devrimci müfrezelerin dayanışması.

— Ayrı ayrı sosyal düzenleri olan devletlerin barış içinde yana yaşamaları prensibinin milletlerarası hayata geçirilmesi, barışın korunması uğrunda ve yeni bir harbe karşı mücadele.

— Her sosyalist memleketin, işçi sınıfının her milli müfrezesinin ve öteki devrimci güçlerin dünya kurtuluş mücadelesini geliştirme amacı ile azami çaba göstermesi; iktidarda olan emekçilerin ilk ödev olarak sosyalizmi, sonra da komünizmi kurması.

— Kendi ülkelerinde ve milletlerarası alanda, çağdaş devrimci hareketin başlıca faktörü olan dünya sosyalist sistemini kuvvetlendirerek bir politika yürütülmesi. Milli kurtuluş ve antiemperyalist hare-

ketlerin sosyalist ülkeler halkları ve kapitalist ülkelerdeki emekçiler tarafından desteklenmesi.

— Ortak amaçlar uğrundaki mücadelede, devrimci hareketin bütün müfrezeleri, dünya sosyalist sistemi, milletlerarası işçi hareketi ve milli kurtuluş hareketi arasında her yönlü, karşılıklı destekleme.

— Çağımızın demokratik hareketlerine aktif olarak katılmak, hareketler içinde ırk ve milliyet farkı gözetmeksizin, bütün ülkeler ve bütün kıtaların ilerici gruplarına en büyük yardımı yapmak.

— Kardeş partilerin eşitliği ve bağımsızlığı temeli üzerinde milletlerarası komünist hareketi birliğinin savunulması ve sağlamlaştırılması; aynı zamanda, hareket içinde her türlü fraksiyoncu ve parçalayıcı faaliyete karşı kararlı mücadele.

— Dünya komünist hareketinin temeli Marksist-Leninist ilkenin savunulması; onun kollektif yaratıcı gelişmesini sağlamak, her hal-kın tecrübe ve geleneklerine, her memleketin konkre şartlarına uygun yollardan sosyalizme ve komünizme doğru ilerlemek, halkların devrimci mücadelesi uğrunda gittikçe gelişen yeni imkânlardan oldukça faydalanmak.

— Gerici milliyetçiliğe ve onun komünist ve işçi hareketine sızmasına karşı mücadele yürütmek.

Enternasyonalizm, çeşitli ülkeler proletaryasının teşkilât bakımından birleşmesinin temeli olmuştur. O daha başlangıçta sermayeye karşı mücadele eden işçi sınıfının başlıca zaafının, dağınkılığının giderilmesinde önemli bir araç olmuştur. Belfrtilmesi gerekir ki, işçi hareketinin gerçek kitlevi, politik bir sınıf temeli üzerinde birliğinin başlangıcı, milletlerarası bir proletarya teşkilâtında, I. Enternasyonalde başlamıştır. Proleterlerin politik bakımdan bağımsız sınıf olarak gelişmeleri, enternasyonalist bir güç oldukları şuuruna varmalarından geçmiştir.

I. Enternasyonal ilk defa olarak işçi sınıfının teşkilâthi gücü ile onun enternasyonalizmini birleştirmiş, işçi hareketinin bu iki başlangıcının ayrılmazlığının nasıl korunması gerektiği hakkında klâsik bir biçim vermiştir. Proletaryanın ve onun öncüsünün devrimci faaliyetinin temel prensipi olan sınıf temeli üzerinde birlik, sömürücülere karşı birlik, Birinci Enternasyonal' de doğmuştur.

Öyle ki, enternasyonalizm işçi hareketine nüfuz etmiş, onun başlıca özelliği, kopmaz bir parçası, aynı zamanda onun kuvvet ve dünya çapında tarihi zaferlerinin kaynağı olmuştur.

Marks ve Engels işçiler arasında şöyle bir anlayışın gelişmesine yardım ettiler: Milletlerarası proletaryanın birliği, işçi hareketinde proleter ve devrimci bir ideolojinin yerleşmesinden geçer, ve bu, işçi sınıfının burjuvaziye bağlı olmadan müstakil bir güç olarak teşkilâtlanmasının birinci şartıdır.

Fakat Marks ve Engels Enternasyonalin kapısını, onun programını tam olarak kabul etmeye hazır olmayanlara kapamıyorlardı. Engels bununla ilgili olarak 1887-de şunları yazdı: «1864-ten 1873-e kadar, yalnız programımızı açıkça kabul edenlerle elele yürümüş olsaydık, bugün halimiz ne olurdu? Bütün pratik faaliyetimizin de gösterdiği gibi, açıkça ifade edilmiş kendi öz durumumuzu feda etmeden ve saklamadan, hattâ teşkilâtını muhafaza ederek, işçi sınıfının genel hareketinin gelişmesinin her safhasında, onunla temas halinde çalışmak mümkündür.»

İşte bu hareket hattıdır ki, Marks'a çağdaş işçi hareketinin çeşitli kollarını ve akımlarını birleştirmek, Lenin'in de dediği gibi, bütün memleketler işçi sınıfı için tek bir mücadele taktiği işlemek imkânını vermiştir.

Marks ve Engels, bununla beraber, Enternasyonalin mevzilerinde değişik görüşlerin bulunmasını kabul etmekteydiler. Düşündüklerine göre, milletlerarası işçi hareketinin, başka başka milletlerin, her bölgenin çok değişik şartlarına kolaylıkla uygulanabilecek ve buna rağmen her yerde esas hatlarını koruyabilecek «bir plânı olmalıdır.» Böylece amaç birliğini, ve işçi sınıfının işçi sınıfı tarafından kurtarılması ortak amacına varmak için kullanılacak araçları sağlayabil-melidir.

Fakat anlaşmazlıklar, Enternasyonalin program ve tüzüğü dışına çıkma ve işçi hareketi birliğini tehlikeye sokma eğilimi gösterdiğinde, Mark Engels en titiz bir şekilde mücadele ediyorlardı. Bakunin ve anarşistlere karşı yürüttükleri mücadele, bunun açık bir örneğidir. Bakuninciler milletlerarası proletarya davasına ağır darbeler indirdiler. Engels'in de belirttiği gibi, amaçları, mevcut sömürme düzenini yıkmak değil, bu düzene karşı bütün çabalarıyla mücadele eden Cemiyeti ortadan kaldırmaktır.

Milletlerarası işçi hareketi, tarihinde ilk defa olarak anlaşmazlık meselesi ile karşı karşıya bulunuyor. Anlaşmazlık doğdu. Fakat Çin Komünist Partisi yöneticilerinin yaptığı gibi, kendi parçalayıcı faaliyetlerini haklı göstermek için, Marks ve Engels'in, anlaşmazlıkları yenmenin biricik yolunu ayrılıkçılıkta gördükleri sonucunu çıkarmak doğru mudur? Hayır, Marks, Engels, Lenin, anlaşmazlık meselesine, geri kalan öteki politik problemlere yanaştıkları belirli tarihi bir görüşle yanaşıyorlardı, ve anlaşmazlığın hareket (veya parti) üzerindeki etkisi ile ilgili olarak ve temel devrimci ödevin çözülmesindeki yardımını gözönünde tutarak, onun kaçınılmazlığını kabul ediyorlardı.

İşçi hareketi o devirde, politik şekillenmesinin başlangıç safhasında idi. Bu sürecin doğru ve verimli olabilmesi, işçi hareketinin daha sonra da ilmi sosyalizmle kaynaşmasına bağlıydı. Oysa Bakunincilik bu süreci daha başlangıcında yok edecek bir tehlikeydi. Bunun

içindir ki, Bakunincileri, işçi sınıfının tarihi gelişmesinin ve gerçek devrimciliğinin sembolü olan teşkilâttan acımadan kovmaktan ve bu tehlikeyi bertaraf etmekten başka çare yoktu.

Enternasyonalin o zamanki başlıca ödevine gelince, Lenin'in dediği gibi, bu ödev, «sosyalizm için proletaryanın milletlerarası mücadelesinin temellerini» atmaktır.

Enternasyonalizm, işçi sınıfı arasında enternasyonalizmin tohumlarını atmak, ve böylece hareketin kaçınılmaz yayılması ile her memlekette kitlevî işçi partilerinde ve bu defa milli taban üzerinde, işçi hareketini burjuva milliyetçiliği için kolay bir av haline getirecek özeliçiliğin doğmasını önlemek zorundaydı.

Proletarya birliğinin büyük bayraktarları Marks, Engels ve Lenin, bütün hayatlarını birliği teorik bakımdan esaslandırmağa ve hayata geçirmeğe hasretmişlerdir. Çin basınının yaptığı gibi, anlaşmazlıkları işçi hareketinin gelişme kanunu haline getirmek, hataların en büyüğü sayılır. İşçi hareketinin genel eğilimi — ki kökü onun tabiatındadır — izlediği amaçla tayin edilmiştir. Bu her zaman daha mükemmel, daha etkili bir birlik yaratmak için devamlı bir çabadır; işçi sınıfı etrafında emekçi yığınlarının ve demokratik güçlerin her zaman daha geniş ve daha semereli birliğidir. İşçi hareketi büyüdükçe, bu birlik daha zorunlu olur, bu kanuniyetin etkisi artar, insanlığın kaderi için kendisine gittikçe daha geniş sorumluluk payı düşer.

Anlaşmazlığı işçi sınıfının gelişme kanunu ilân eden Çin Komünist Partisi yöneticileri, zamanımızın devrimci hareketinin çıkarlarını kökten sarsan kendi milliyetçi hegemonya amaçlarını gerçekleştirmeğe çalışmağa yeltenmektedirler.

II. Enternasyonal devrinde, proletarya enternasyonalizminin önemi daha da arttı. İşçi hareketinin yığın karakteri ve onun öncü ülkelerin politik hayatındaki rolü önemli derecede büyüdü. Fakat aynı zamanda enternasyonalizme karşı mücadele eden güçler de gelişiyordu. Milliyetçi zihniyetle aşılannmış küçük burjuva muhiti, işçi sınıfı üzerinde baskısını arttırıyordu. İşçi aristokrasisinin de faydalandığı sömürge istismarı, daha yüksek kâr yarışmasında gericiilerin şovinist propagandasının bir ifadesi olan emperyalistler arasındaki düşmanlıklar, burjuva milliyetçiliğinin yayılmasına yardımcı oluyordu.

Lenin, işçi sınıfının birliğini kuvvetlendirmek için II. Enternasyonalin çabalarını çok takdir eder. O, Amsterdam Kongresinin (1904) Fransada iki işçi partisinin (Joresci ve Gedci) birleşme teklifini ve Marksizmi tanımayan Leybırst partisi ile işbirliği kararını destekledi. Çinli yöneticilerin, anlaşmazlık çıkarma parçalayıcı politikalarıyla, Lenin'in Birinci Dünya Harbi sırasındaki tutumu arasında benzerlik aramaları açık bir sahtekârlığa dayanıyor. Çinli yöne-

ticiler, burjuva «münekkitlerinin» Leninizm için eski bir iftirasını ele alıyorlar. Bunlar, Lenin ve Bolşevikleri, her zaman ve her yerde, anlaşmazlıkların karakteri ne olursa olsun, anlaşmazlık taraftarı, anlaşmazlık için anlaşmazlık çıkaran kimseler olarak kabul ediyorlar. Oysa Lenin, İkinci Enternasyonalin ve partilerinin oportünistleriyle teşkilâtça ayrılmayı, sosyal-demokrat idareciler enternasyonalizme ve işçi sınıfı dâvasına ihanet ettikleri, milletlerarası işçi hareketini parçaladıkları zaman teklif etti. Gerçekten de onlar, burjuva hükümetleri tarafına, milliyetçilik tarafına geçtiler ve Lenin'in partisine karşı nefretle karşılanan bir kampanyaya giriştiler. Bu sebeple Lenin Birinci Dünya Harbi sırasında, ısrarla ayrılmayı istiyordu; bu, gerçekte İkinci Enternasyonal idarecileri tarafından çiğnenen proletarya enternasyonalizmi bayrağını kaldırarak güçleri birleştirmek amacını güdüyordu.

Kapitalizmin genel krizinin birinci safhasında Komintern (Komünist Enternasyonalizmi), proletarya enternasyonalizminin canlı temsilcisi oldu, I. ve II. Enternasyonal süresinde, enternasyonalizmin bütün olumlu tecrübelerinden faydalandı. Komintern, proletarya devrimleri, ve dünya ölçüsünde kapitalizmden sosyalizme geçiş devresinde son derece etkili bir silâh oldu.

Komintern sayesinde, tarihte ilk defa olarak gerçekten dünya çapında devrimci bir hareket yaratıldı.

Yeni ortamda başlıca nokta, sosyalizmi teori alanından pratik uygulama alanına çıkarmaktır. Tarihçe de böyle oldu: sosyalizm, sosyal ve ekonomik bakımdan orta derecede gelişmiş bir memlekette doğdu, fakat bu memleket, aynı zamanda birdenbire azami enternasyonalist yükümlülük yüklenmek zorunda kaldı. Sosyalizmi pratikte ilk defa Sovyetler ülkesi gerçekleştirdi. Onu bir gerçek haline getirdi. O zamandanberi «örnek olmak gücü» sosyalist proletarya enternasyonalizminin tamamlayıcı bir parçası oluyordu.

Sovyetler ülkesi, Marksizm-Leninizme, halkları etkilemede yeni imkânlar sağlıyordu.

Sınıf düşmanının ve yabancı müdahalenin zorladığı Vatandaş Harbi süresinde, «örnek olmak gücü» sosyalist devriminin yenilmezliğini ve büyüklüğünü ortaya çıkarmakla ödevliydi.

Örnek olmak gücü, kalkınma devresinde işçi sınıfının, emekçi halkın politik ekonomik ve kültürel hayatını teşkilâtlandırmaktaki istidatlarını meydana koydu.

Sosyalist, daha sonra komünist toplumun kuruluş devresi süresinde örnek olmak gücü, yeni toplumun gerçek ideallerinin özünü devamlı açıklamakla kendini gösterir.

Zamanımızda kendi enternasyonalist yükümlülüğünü anlama derecesini ölçen başlıca ölçü, devrimci hareketin her milli kolunun, kendi

ülkesinde devrimin ortak dâvasının ve bütün dünyada sosyalizmin başarısını sağlamak için mümkün olanın en çoğunu yapmasıdır.

Sovyetler ülkesinin proletarya enternasyonalizmine büyük hizmeti, örnek olmak gücünden başka, milletlerarası devrimci hareketin maddi temeli olmasıdır.

Tarihin dünyanın devrimci değişimi devresinin başlangıcında yeni tip milletlerarası teşkilatlanmanın öncülük rolünü yüklediği SBKP (Sovyetler Birliği Komünist Partisi), başka ülkelerdeki işçi hareketinin in iyi bir şekilde kendi tarihi kazançları olan ilk proleter devletin başarılı gelişmesinden faydalanmasını kolaylaştırmak için elinden geleni yaptı.

Öteki Marksist partiler de, buna karşılık, kendi memleketlerinde devrimci bir işçi hareketinin gelişmesi uğrunda savaşarak Sovyetler Cumhuriyetini savunmayı kendileri için birinci ödev sayıyorlardı. Sovyetler ülkesinde sosyalizmi korumak, genel olarak sosyalizm davasını korumaktır. Ekim Devrimiyle başlayan devrin ilk safhasında proletarya enternasyonalizminin çıkış noktası burada idi. Bu enternasyonalizm anlayışı, Marks ve Lenin'in ideallerinin gerçekleşmesinde büyük zaferler kazanılmasını sağladı.

Aşağı yukarı yarım asırlık deneme göstermiştir ki, Lenin ve komünistlerin işçi hareketini yönelttikleri yol, doğru yoldur. Onlar, bütün işçi hareketini, bu yoldan, proletarya enternasyonalizmi yolundan yürümeğe çağırıyorlardı. Oysa sosyal-demokrat partileri reformizm yolundan yürüdüler, mevcut gerçek sosyalizmden günden güne uzaklaştılar. Bunun da sonucu, milletlerarası işçi hareketindeki anlaşmazlık, parçalayıcı faaliyeti gittikçe daha fazla derinleştirmek oldu.

Sovyet Rusyanın tecrübelerini göz önünde tutmayı reddetmeleri, daha kötüsü, bu tecrübeyi sistematik olarak aşağılamak ve ona iftira etmek, proletarya dayanışmasına açık bir hakaretti. Fakat bu, sosyal demokrasiyi gerçek bir dejenerasyona ve burjuva düzeni şartlarında işçi haklarını korumak denemelerini bile zayıflatmaya kadar götürdü.

Sosyalizm ülkesiyle barışmaz düşman güçlerle işbirliği yapan sağcı sosyal-demokrasi, şu veya bu sosyal demokrat partisindeki yığınların arzusuna rağmen, kapitalist düzenin devrilmesi mücadelesinden mahrum oldu. Şu son on yılların olayları bunun açık delilleridir. Bu geçen zaman içinde birçok ülkede sosyal demokratlar çok defa ve bazı hallerde yıllar boyunca iktidarda bulundular. Fakat bu ülkelerde kapitalizmin temelleri bile sarsılmamıştır.

Milletlerarası proletarya ve dünya halkları bugün işçi hareketinin iki yolunun, parçalanmasından bu yana gelişmesinin bilâncolarını karşılaştırmak imkânına sahiptirler. Bu yollardan biri, proletarya devrimi ve proletarya enternasyonalizmi, ötekisi de reformist yoldur.

Bu karşılaştırma inandırıcı bir şekilde işçi sınıfının köklü amaçlarının gerçekleştirilmesi devrimci teorisinin ve proletarya enternasyonalizminin önemini gösterir.

Bu iki yolun karşılaştırılması başka bir sorunu da cevaplandırır. Bu, proletaryanın amaçlarının gerçekleşmesinde Marksizm-Leninizmin zaferleri ve sınıf savaşı şartlarında meydan getirdiği değişiklikler, işçi hareketinin bütün kollarında hareket birliğinin kurulmasında yeni geniş imkânlar açmaktadır. Gerçekten de bugün birçok temel mesele milletlerarası işçi hareketinin gelişmesi süresinde hayat tarafından Leninizmin faydasına çözülmüştür.

1917-de ve daha sonraları, anlaşmazlık, Rusyada sosyalizm muzaffer olabilir mi ve kapitalizmden sosyalizme geçmek için proletarya diktatorası kurmak gerekir mi sorunu üzerindeydi. Sağcı sosyal-demokratlar, proletarya diktatorası temeli üzerinde Rusyada Lenin'in sosyalizmi kurmak teorii ve pratiğine karşı hücumla geçtiler. Gerçekte bir burjuva demokrasisi, bir burjuva diktatorası olan «demokrasi» nin ögümünü yaptılar. O zamandanberi kırk yıldan fazla zaman geçti. Sosyal demokrasinin önderleri kendi reçeteleriyle bir sosyalist amacın gerçekleştirildiğine dair henüz herhangi bir örnek gösterememişlerdir. Oysa bu devre içinde Sovyet halkı sosyalizmi kurdu ve güvenilir adımlarla komünizme doğru yürüyor. Böylece de tarihin kendisine yüklediği ödevi şerefle yerine getiriyor. Sovyetler Birliğinde sosyalizm olağanüstü ortamda kurulmuştur. Dünya emperyalizminin ve iç gericiliğin delicesine saldırısı, Rusyada sınıf savaşının olağanüstü şiddetine, yıkıcı vatandaş harbine ve yabancı müdahaleye sebep oldu. Fakat bu, Marks tarafından ispatlanan «Komünistler hiçbir zaman şiddeti amaç olarak kullanmazlar, şiddetin uygulanması sınıf düşmanının hareketlerine bağlıdır» prensipini hiçbir şekilde bozmaz. Burjuva propagandasını izleyen sosyal demokrat önderler, komünistleri kaba şiddet taraftarları olarak gösteriyorlar. «Bolşeviklerin şiddet» ini korkuluk yaparak işçileri Leninizmden yüzçevirtmeye çalışıyor, fakat aynı zamanda onları sosyalizmden de uzaklaştırıyorlardı. Gerçekte, Lenin'in deyimine göre, proletarya diktatorası başlangıcından beri hattâ en demokratik burjuva iktidarından bin kere daha demokratiktir. Çünkü proletarya diktatorası emekçiler ve halk yığınları için gerçek bir demokrasidir. Oysa sosyal-demokrat önderleri proletarya diktatorasının yalnız şiddet şekli üzerinde duruyorlardı. «Şüphesiz ki bu olmadan, devrimci şiddet olmadan, diyordu Lenin, proletarya zafer kazanamazdı, fakat şu da muhakkak ki devrimci şiddet, özel şartlar içinde, yalnız devrimin belli anlarında kaçınılmaz ve kanuni bir usuldür. Oysa proletarya yığınlarının teşkilatlanması, emekçilerin teşkilatlanması devrimin ve onun zaferlerinin çok daha derin, çok daha değişmez özelliği ve şartı idi. Ve öyle de kalmaktadır. Milyon-

larca emekçinin bu teşkilâtı içinde, devrimin en iyi şartlarını, zaferlerin en derin kaynağını aramak gerek.» Fakat hayat sosyal-demokrat önderlerinin sahtekârlıklarını açığa vurdu. Proletarya diktatorası, halk yığınları için gerçek bir demokrasi, daima daha geniş bir demokrasi olarak bütün dünyanın gözü önüne dikildi. İnsanlığın bugün elde ettiği tecrübe, ve her şeyden evvel Sovyet tecrübesi, proletarya diktatoryasının kaçınılmazlığını, ve süresi belirli şartlara bağlı olduğunu ispatladı.

Şahsı putlaştırma, proletarya diktatorasının bazı yönlerini değiştirdi, ve onun halkın demokrasisi olarak gelişmesini geciktirdi. Fakat demokrasiinin sosyalist temelde gelişmesini durduramazdı. N. S. Hruşçof'un teşebbüsüyle, SBKP XX. Kongresi şahsı putlaştırmanın yükünü kesinlikle attı ve sosyalist demokrasisinin gelişmesi yolunu tam açtı. Burjuvazinin proletaryaya dayattığı şiddetli sınıf mücadelesinin yükünden ve Stalin'in şahsını putlaştırmanın kötü sonuçlarından kurtulan sosyalizm, bugün dünyaya her alanda muhteşem başarılarını göstermektedir.

Sovyetler Birliğinde ve başka memleketlerde muzaffer ve kesinlikle pekleşmiş olan sosyalizm, devrimler ve sosyalizmin kurulması için elverişli yeni dış şartlar yaratmıştır. Halklar bundan sonra, Marks ve Lenin'in dediği gibi, daha kolay, daha çeşitli yollardan, barışçı yoldan da sosyalizme yürüyebilirler. Bu, güçlü ve sağlamlaşan sosyalizmin, geride kalan bütün insanlık önündeki büyük kurtuluş rolünün inandırıcı şahididir. Sovyetler Birliği tarafından açılan ve başka ülkeler tarafından daha sonra genişletilen yarına doğru geçit, bütün dünyada sömürmeye karşı devrimci güçlerin geniş bir cephe üzerinde yayılmasına imkân vermiştir. Böylece her halkın yaratıcı dehasında devrimci heyecanına hudutsuz bir teşebbüs alanı açılıyor.

Bundan ötürü Lenin'in partisi doğduğundanberi kesin kararlar ve taviz vermeden sosyalist hareketinde diktatora idelerini yerleştirmek için savaşmıştır, ve bu kanuni bir olaydır. Yine bu parti, proleter diktatorasını teorik bakımdan kuvvetlendirmeye ve pratikte de uygulamaya çalışmıştır. Şimdi şartlar olgunlaşınca da, Lenin partisi, diktatoranın konkre tarihi vadeleri meselesini ortaya koyarak bütün halkın sosyalist devletini kurmak yolunda ilerlemektedir.

Fakat komünistlerin şiddete karşı en parlak ifadeleri, onların idare ettikleri dünya sosyalist sisteminin pratik olarak, toplum hayatından dünya harplerini ortadan kaldırmak meselesini, yani insanlığın tanıdığı en korkunç şiddet şeklini yoketmeyi teklif etmeleridir.

Sosyalistlerle komünistler arasında anlaşmazlık konularından biri de, sosyalist devriminin zaferi ve sosyalizmin kurulması uğrunda hangi güçlerin, işçi sınıfını temsil edebilecekleri meselesidir.

Komünistlerin bu konudaki durumu çoğu zaman keyfi olarak değiştirilmiş ve şimdiye kadar sosyal-demokratlar tarafından her

zaman iyi anlaşılmamıştır. Komünistleri yeni toplumun kuruluşu sırasında bütün partileri «atlatma» ile suçlamışlardı. Tabii bu doğru değildir. Bilinen bir gerçektir ki, birinci Sovyet hükümetinde Bolşeviklerden başka, solcu Es'ler de vardı. Fakat bu sonuncular devrimin isteminin tarihi sorumluklarını takdir kabiliyetini gösteremediler. Sınıf düşmanı ile entrikalara giriştiler, ters-devrim saflarına geçtiler ve tasfiye edildiler. Karışıklıklar teşkilâtlandırmaya, devrim önderlerini öldürmeye koyulduklarından onlarla işbirliği imkânsız hale geldi.

Çok partili halk demokrasisi ülkelerin tecrübesi de, komünistlerin her ne pahasına olursa olsun «tek parti» taraftarı olmadıklarını gayet iyi gösterir.

Şüphesiz ki, dünyada sosyalizmin durumunun kuvvetlenmesi, güçler dengesinin işçi sınıfının faydasına değişmesi, emperyalizm ve gerici zararı meydana gelen değişiklikler, emekçilerin menfaatlerini savunan partiler arasında işbirliği için yeni, daha etkili şekiller bulmak imkânını yarattı. Tabii unutmamak gerek ki, sosyal-demokrasiinin sağcı önderleri işçi sınıfı davasına ihanet etmişler, Marksizm ve sosyalizmin idealleri ile ilgilerini kesmişlerdi. Sosyal-demokrasiinin saflarında, Marksın ve Lenin'in haklı olarak «burjuvazinin işçi üsteğmenleri» adını verdikleri önderler vardır ki, bunlar, kendi memleketlerinde iktidardaki azınlığın politikasını destekliyerek komünizme, Sovyetler Birliğine ve öteki sosyalist ülkelere karşı mücadelede herkesten çok çabalarlar. Bundan ötürü, komünistler, ideoloji alanında her hangi bir kompromi yapmadıklarını ve yapmayacaklarını belirtir ve Leninizmin paklığını savunmanın komünist partileri için en önemli bir ödev olduğuna işaret ederek, sosyal-demokrasiinin sağcı oportünist pratigini ve ideolojik tutumunu tenkit ederler. Fakat sosyal-demokrat hareketi içinde sosyalizm uğrunda savaşmak için komünistlerle işbirliği yapmak isteyenlerin sayısı çoktur. Bundan ötürü, yalnız belli ülkelerde değil, milletlerarası ölçüde, proletaryanın birliğini kurmak imkânlarından tamamen haklı olarak söz edilebilir. Bu, proletarya enternasyonalizmi fikirlerinin yeni bir zaferi olmaktadır.

Şüphe yok ki, dünya sosyalizminin başarıları etkisi altında, sosyal-demokrasi içinde proletaryanın yönetici rolü hakkındaki inanç yeniden doğmaktadır. Birçok kapitalist ülkede sosyalistlerle komünistler arasında bir hayli meselede işbirliği genişliyor ve kuvvetleniyor. Bu meseleler: Silâhlama yarışına karşı mücadele; değişik sosyal düzenli devletlerin barış içinde yanyana yaşamaları; gerici düzenlere, ırkçı ve faşistlere karşı milli kurtuluş hareketlerinin desteklenmesi; kapitalist tekellerin emekçi haklarını kısmak amacıyla giriştikleri saldırıya karşı mücadeledir.

Sınıf mücadelesi tecrübesi, komünist partilerinin hareket birliği politikasının doğruluğunu ispatlar. İşçi sınıfı tekellere karşı yürüttüğü mücadelede milletin gittikçe daha fazla geniş tabakalarını etrafına toplamaktadır. Böylece işçi sınıfının önderliğinde, tekellerin hakimiyetini devirmeye ve sosyalizm yolunda ilerlemeye kabiliyetli politik bir ordu kuruluyor ve mücadeleye hazırlanıyor.

Asya, Afrika ve Lâtin Amerikadan çok sayıda ve güçlü devrimci kuvvet kolları, baş düşmana, işçi sınıfının her zamanki düşmanına-kapitalizme ve emperyalizme karşı mücadeleye katıldılar. Bundan ötürü de proletarya enternasyonalizminin platformu, bundan böyle gerçekten dünya ölçüsünde yayıldı. Sosyalizmin dünyanın gelişmesi üzerindeki etkisi bir yandan, bütün ülkelerdeki devrimci mücadelenin şartları öte yandan, kurtuluş hareketlerinin derecesi, değişik politik teşkilâtların ve güçlerin bir araya gelmesi için bugüne kadar görülmemiş objektif bir temel sağlamaktadır. Bunun içindir ki, Marksist-Leninist partiler ortak amaçlara varmak için yalnız geleneksel olarak işçi hareketine bağlı, kendilerini çoktan sosyalist ilân eden partilerle değil, fakat halklarının başında, emperyalizme karşı, köklü değişimler için savaşa atılmış genç devrimci demokrat partileri ile de ortak hareket edebilirler.

Politik güçlerin bu genişlemiş temel üzerinde enternasyonalist birleşmesi, ve dostça yardımlaşma, verimli işbirliği, çok faydalı fikir ve tecrübe değişiminde her yıl daha fazla inandırıcı örnekler vermektedir. Bu, yeryüzünde sosyal, ekonomik ve politik değişiklikleri ve sıramaları daha iyi anlamayı sağlıyor, dünya devrimci hareketinin teori ve pratiğini zenginleştiriyor.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi ve öteki Marksist-Leninist partiler, yıllardanberi bu yeni milletlerarası birliğin yaratılması için, küçümseminiyecek pratik bir yardım yapıyor, hayatın ortaya koyduğu meseleleri, müteşebbis bir zihniyet ve cesaretle ele alıyor, emperyalizme ve gericiliğe karşı dikilen bütün güçleri ısrarla ve katiyetle destekliyorlar.

Böylece bugünkü dünyanın üç esashı grupunu içine alan politik birliklerin ortak cephesini kurmak hem mümkün hem de kaçınılmazdır. Burada en geniş yığın hareketleri temsil edilecek, Marksist-Leninist partilerin ve öteki işçi partilerinin, bağımsız genç devletlerin demokratik ve devrimci partilerinin, barış, demokrasi ve sosyalizm için emperyalizme karşı mücadele eden değişik demokratik teşkilâtların işbirliğine dayanacaktır.

2. Enternasyonalizm, milliyetçilik ve milletlerin gelişmesi

Marksizm-Leninizmin ideolojik düşmanları, proletarya enternasyonalizmi ile milli menfaatleri ve özellikle milli uyanışları ve

hürriyetleri için çarpışan ezilmiş milletler arasında çelişme olduğu iddiasındadırlar. Bu, tamamen yanlıştır.

Marksizm, milli meselede kendini belirten iki objektif eğilimi gözönünde tutmaktadır. Kapitalizm çağındanberi milli hayatın uyanışına şahit olunmaktadır. Milli devletlerin kurtuluşu için yabancı emperyalist baskısına karşı mücadele kuvvetleniyor, Aynı zamanda, bununla beraber, özellikle emperyalizm safhasında milletlerarasında ekonomik ve öteki bağlar hızla gelişiyor. Milletler arasındaki bölümler kaybolarak kalkıyor.

Bunun için işçi sınıfının milletlerarası birliğini savunan Marksistler her milletin bağımsızlık isteğini de desteklerler. Milletlerin birbirlerine yaklaşması, onların kurtuluşlarından ve tam gelişmelerinden geçer. Bu, proletarya enternasyonalizminin derin demokratik karakterinin bir belirtisidir.

Birinci Enternasyonalin büyük politik hatlarından biri de, milli kurtuluş hareketlerinin desteklenmesiydi. Marksizmin kurucuları milli kurtuluşu, sosyal kurtuluşun ilk şartı sayıyorlardı.

Gerçek enternasyonalizmden çıkan bu hat, Lenin tarafından ele alınmış ve mükemmel bir şekilde geliştirilmiştir. Sovyetler Birliğinin tecrübesi de gösteriyor ki, halkların sıkı bir işbirliği her milletin gelişme şartıdır, ve her milletin tam gelişmesi de bütün halkların ve milliyetlerin birliğinin pekleşmesine yardım eder.

Dünya ölçüsünde halkların milli kurtuluş mücadelesi hakkında, komünist hareketinin politikasının temel prensiplerini işliyen Lenin, milli meselede demokrasiyi her yönden kararlı ve devamlı savunmayı öğretiyordu. Lenin ayrıca burjuvazinin kendi durumunu kuvvetlendirmek için milliyetçilikten faydalanacağı zamanın geleceğini de belirtiyordu. Tecrübe gösterdi ki, milli kurtuluş hareketi süresinde sınıf güçlerinin dağılışı ve nispetine bağlı olarak milliyetçilik çeşitli ülkelerde çeşitli rol oynar. Birçok ülkede, özellikle, kurtuluş hareketi devrimci demokratların önderliğinde yapıldığı ülkelerde, anti-emperyalist mücadelede ve devrimci demokratik değişimler anında, milliyetçilik özellikle etkili bir araçtır. Fakat sömürücü gerici çevreler, milliyetçilikten kendi bencil çıkarlarını korumak ve milletin sosyal ilerlemesini geciktirmek için faydalanır.

Hürriyetlerine kavuşmuş halkların sömürücülüğe karşı yürüttükleri mücadele bitmemiştir. Politik bağımsızlıklarını kazanmış oldukları halde dünya kapitalist ekonomisinin sisteminde kalmakta ve emperyalist güçler tarafından ekonomik bakımdan ezilmektedirler. Bunun içindir ki, eski sömürge ve yarı sömürge halklarının mücadelesi hâlâ bir milli kurtuluş mücadelesidir. Zor ve çok çaba isteyen bir mücadele.

Bazı ülkelerde milli kurtuluş hareketi, devrimci demokratlar tarafından yönetilmekte ve derin ekonomik ve sosyal değişimlerle bağ-

lanmaktadır. Öte yandan unutmıyalım ki, yeni tarihi şartlar, kurtulmuş halkların gelişmelerine de kuvvetli etkiler yapmaktadır. Kapitalist olmıyan bir gelişme ve sosyalist memleketlerin kardeşçe desteği, kurtulmuş memleketlere bugün bir milli uyanış imkânını sağlamaktadır. Halklar, sömürgeciliğin tam kaldırılmasına ve milli uyanışa giden en güvenilir yolun, sosyalist karakterli değişmelerden, sosyalist ülkelerle bağların sıkılaşmasından geçtiğine pratikleriyle inanmaktadırlar. Kurtulmuş halklar, aynı zamanda Marksist-Leninistlerin kılavuz edindiği proletarya enternasyonalizmi, bu halklarla sosyalist sisteme bağlı ülkeler arasındaki münasebetleri kolaylaştırmakla, sosyal ilerleme ve barış yolunda kendi gelişmeleri için en elverişli perspektiflerin açıldığını görüyorlar.

Marksist-Leninistler, burjuva milliyetçiliğinin, kurtulmuş memleketler için teşkil ettiği tehlikeyi iyi anlıyorlar. Böylece, kurtulmuş yahut milli kurtuluşları için mücadele eden halklarla dünya sosyalist sistemi arasında bir duvar örmeyi deneyen Çinlilerin ırkçı şiarlarına karşı çıkıyorlar. Bu gibi şiarlar ortaya atan bir milliyetçilik, halkların kurtuluşları mücadelesine ağır zararlar getiren temelden gerici bir güç olur.

Proletarya enternasyonalizminin gelişmesinin her tarihi merhalesinde güçlükler ve çelişmeler var. Milliyetçilik ve sekterlik bazı anlarda yeni bir temelde ve değişik şekillerle görünür.

Sosyalizmin zaferi, milletlerin sağlamlaşmasını geçmişte görülmemiş bir dereceye yükseltir. Yurtseverliğin olağanüstü yükselişi milletin politik ve sosyal birliğinin sonucudur. Denebilir ki, yurtseverlik yalnız sosyalist toplumun şartlarında, bir varlık olarak kendi kendinin gerçek şuuruna varır; bir şuur ünitesi, irade ve hareket birliği doğar; toplumun, milletin yıkılmaz birliği sosyalizmin büyük bir başarısıdır; insanları ayıran kapitalizme olan üstünlüğünün açık bir ifadesidir.

Bazı hallerde sosyalist yurtseverliğin sonucu olan milliyetçi hislerin teşkil ettiği tehlikeyi de küçümsememek gerek. Milliyetçilik bazı sosyal tabakaların zihniyetinde derince yerleşmiştir. O, yeni şartlara uymasını bilir ve asil bir duygu olan yurtseverlik üstünde parazit gibi yaşar.

Sosyalist devrimden sonra da, kapitalizmden kalma, milletlerarasında anormal, yanıltıcı münasebetlerin kalıntısı belli bir zaman daha yaşar. Proletarya diktatorasının kurulmasından hemen sonra, milletlerin ekonomik ve bu kalıntıların bıraktığı kültürel eşitsizliklerini derhal yoketmek, bir hamlede ortadan kaldırmak imkânsızdır. Bunun içindir ki, sosyalist devletler toplumunun birliği burjuva milliyetçiliğinin kör inançlarına, onların tekrar yeni bir temel üstünde yeni bir şekille meydana çıkmalarına karşı mücadelede pekleşiyor ve gelişiyor.

Marksizm-Leninizm milliyetçilik kalıntılarının tehlikesini biliyor ve onlara karşı mücadele etmenin, bu kalıntıların etkilerini yoketmenin kaçınılmazlığını belirtiyor. Oysa şu son yılların tecrübeleri gösteriyor ki, iktidarda olan komünist partilerinin bazıları milliyetçilik baskılarına karşı durarak devamlı enternasyonalist bir politika uygulamak kabiliyetini gösterememişlerdir. Küçük burjuva dalgası, Çin Komünist Partisi yöneticilerini kaplamış ve milliyetçiliğin, büyük devlet benciliğinin bulanık köpüklerini satha yükseltmiştir.

Çinli yöneticilerin milli mesele hakkında şu veya bu hataları bugün, tam bir milliyetçilik anlayışı sistemi olmuştur. Son zamanlardaki bütün davranışlar gösteriyor ki, onlar gerçekte, proletarya enternasyonalizmine sırt çevirmişlerdir. Öteki sosyalist memleketleri Çine tabi kılmaya koyulmuşlar, yahut Çinden olan herşeyi tam bir milliyetçilikle yükseltmişler, Çin halkının sayısı «dünyanın ilerlemiş birkaç halkı» kadardır bahanesiyle bir şovenizm körüklemişlerdir.

Çinli yöneticilerin anti-leninist tutumu birkaç yıldanberi utanmadan komünist hareketine karşı açığa vurdukları hegemonyacı iddialarında görülüyor. «Başında Mao Tse-Tung'un bulunduğu ideolojik pozisyon dünya komünist hareketinin idaresini ele almalı» diye yazıyor, Jen Min Jibao.

Çinli yöneticilerin Sovyetler Birliği Komünist Partisine, Sovyetler Birliğine ve öteki Marksist-Leninist partilere karşı başlamış oldukları iftira ve hakaret kampanyası (Komünistler, milli kurtuluş hareketlerine katılanlar, namuslu kimseler bunu kabul edemez), özünü keza bu saldırgan milliyetçilikten almaktadır.

Çinli yöneticilerin hattı, dünya komünist hareketinin birliğine dünya sosyalist sistemi için ağır bir tehlike teşkil etmektedir. İstiyerek veya istemiyerek, Çinli yöneticiler, davranışları ile dünya komünist hareketinin birliğini parçalamak isteyen sınıf düşmanına yardım ediyorlar. Bunun için bütün enternasyonalistlerin, Marksın-Lenin'in büyük dâvasının savunucularının, barış ve sosyalizm savaşçılarının temel ödevi, Pekin yöneticilerinin milliyetçiliğine karşı enerjik bir karşılık vermektir.

Bütün sosyalist memleketlerin ortak enternasyonal ödevleri vardır. Tabii herşeyden evvel milletlerarası emperyalizmin teşebbüslerine karşı, sosyalist sistemi savunmak ve dünya sosyalist sistemini korumak. Bunun gerektirdiği bütün masraf ve fedakârlıkların yükünün çoğunu her zaman Sovyetler Birliği çekmiştir. Şimdi de Sovyetler Birliği, dünya sosyalist sisteminin savunma gücünü kuvvetlendirme ve az gelişmiş sosyalist ülkelere yardım için önemli krediler ayırmaktadır. Sovyetler Birliğinin yaptığı balistik ve nükleer silâhlar, bütün sosyalist memleketler için bir barış garantisidir.

Öteki sosyalist ülkeler de ortak davaya kendi paylarını katmaktadır. Fakat Çin yöneticilerinin örneği de gösterdiği gibi, şiddetli bir milliyetçilik, memleketini sosyalist topluluğu bütününe karşı koymak, proletarya enternasyonalizminden çok uzaklaşmış bir istek doğurur. Oysa bu, dünya sosyalist sisteminin birliği için bir tehlikedir, sosyalist ülkeler arasındaki bağların gevşemesine sebep olur, dostluklarını bozar, sosyalizmin olaylar üzerindeki etkisini azaltır ve bizzat Çin halkının milli çıkarlarına ağır zararlar getirir. Bir sosyalist toplumda da kendini gösteren milliyetçilik kalıntılarını yenmenin bir çaresi vardır. Bu da her sosyalist memleketin milletlerarası ödevlerini dürüstçe yerine getirmesi, Marksizme bağlı kalmasıdır.

3. Enternasyonalizm ve barış mücadelesi

Sömürücü sınıflar, yüzyıllar boyunca, soygunculukla başka halklara saldırılarını, yabancı kabilelerin, yabancıların, başka dine inanların (sapkınların) «aşağılık» ülküsüyle maskeleyen bir gelenek yaptılar. İnsan ruhunun köleleştirilmesinin birer anıtı olan dincilik, kabilecilik, ırkçılık, milletçilik gibi kör duyguları körüklemek, yüzyıllar boyunca uzanagelen bir zincirin halkaları olan bütün bunlar, insanoğlunu, ezenlerin çıkarıcılık hırslarına, benciliklerine körü körüne alet etmek çabasıdır. Proleter enternasyonalizmi, saldırganlıkları, yağmacılık harplerini haklı gösteren ülkü örtüsünü yırttı, attı. Sınıf ülküsü olarak ortaya çıkan proleter enternasyonalizmi, halk yığınları içinden doğan büyük insanseverlik geleneği bayrağını kaptı ve bu bayrağı harp üzerinde tam zafere ulaştırmak için eline aldı.

Enternasyonalizm, halklar arasında barış ve dostluğun ülküsü ve pratiğidir. Kardeşi kardeşe öldürtme harplerini körükleyen burjuvazinin, her şeyden önce proleter enternasyonalizmine yumruk indirmeye, emekçi yığınların, işçi sınıfının bilincini milliyetçilikle zehirlemeye çalışması rastgele değildir.

İşçi sınıfının yeni ayağa kalktığı dönemde K. Marks, I. Enternasyonal bündan böyle üzerine almış olduğu yüksek görevi unutmamaya bütün sesiyle çağırdı. Marks, Amerikan işçilerine şöyle yazdı: «... Size, bundan böyle artık, işçi sınıfının tarih alanına boynu bükük bir köle olarak değil, sorumluluğunu kavramış bağımsız bir güç olarak çıktığınızı, sizin orada harp diye bağırın o patronlarınıza barışı dayatmak gücünde olduğunuzu dünyaya göstermek gibi şanlı bir görev düşüyor.»

O sırada işçi sınıfının henüz, toplumun yaşantısından harbi kaldırmak, yahut hiç olmazsa harbin çıkmasını önlemek gücünde olmadığı Marks çok iyi anlıyordu. Yine de, işçi sınıfının önderleri böyle bir durumu, o dönemde bile, militarizme ve harbe karşı mücadeleden

geri durmak için hiçbir zaman temel saymamışlardır. I. Enternasyonalin Brüksel Kongresi kararlarında: «Halkın bugün bile harpleri açanlara, harpleri güdenlere karşı direnmekle harpleri azaltabileceği» özellikle belirtilmiştir.

İşçi hareketi tarihinde bu gelenekler hiçbir zaman ölmemiştir. Bu gelenekler gelişti, yıldan yıla çoğaldı. Bilindiği gibi, bu gelenekler Stuttgart ve Bal kongrelerinde yankılandı. Harbe karşı savaşılabileceği kesinlikle belirtildi. II. Enternasyonalin oportünist önderleri, bu kongrelerin harpçiliğe karşı almış oldukları kararları değiştirdiler. Harbe karşı savaş bayrağını Lenin, Bolşevikler yukarı kaldırdı.

Barış uğrunda savaş, Kominternin hiç değişmeyen parolası olmuştur. Bilindiği gibi, Kominternin VII. Kongresi bu savaşıma belirli bir yatırım yapmıştır. Kominternin kararlarında şöyle deniliyor: «Sovyetler Birliğinin barış politikası, millet, ırk ayırımına karşı olan proleter enternasyonalizmi yalnız Sovyet ülkesini savunmuyor, yalnız sosyalist kuruculuğun güvenliğini sağlamıyor, bu politika bütün ülkelerde işçilerin yaşantısını, bütün ezilenlerin, sömürülenlerin hayatını savunuyor. Bu politika küçük milletlerin bağımsızlıklarını savunuyor. Bu politika insanlığın en canlı isteklerine hizmet ediyor. Bu politika harp barbarlığına karşı kültürü koruyor.»

Zamanımızda emperyalist harp hazırlıklarına karşı bu enternasyonalist mücadele gelenekleri, hem evrensel tarihî durum, hem harp tenkiğinde ve harp gütme usullerinde meydana gelen köklü değişikliklerle bağlı olarak özel bir önem kazanıyor. Bugün yeryüzünde, emperyalizmin saldırganlık plânlarına karşı koyacak güçler vardır. Emperyalistlerin hazırlamakta oldukları nükleer harp tehlikesine karşı savaşa özellikle komünistler önyak oluyor. Komünist hareket, insanlığın bu ölüm-kalım davasını çözmek işinde öncü olmak gibi tarihsel bir görevi cesaretle omuzlarına almıştır. Komünist hareket, bilimsel teorisine dayanarak, halkların üstüne yürüyen bu tehlikeyi bütün derinliklerine kadar dünyanın gözleri önüne serdi, bu tehlikenin kaynaklarını olduğu gibi gösterdi. 1957 ve 1960 toplantılarında bu tehlikeye karşı konkre savaş plânları ileri sürdü. Nükleer — atom çağında Barış Manifestosunu komünistlerin çıkarmış olmaları her zaman için tarihe yazılmıştır. Atom harmanı tehlikesi, proletaryanın bütün gücünü, sosyalist sistemin bütün gücünü, barış davasını savunmak yolunda kullanmağa zorluyor. Proletaryanın enternasyonalizm görevi budur. 1960 Bildirisinde: «İnsanlığı yeni bir dünya harbinin yıkımından kurtarmak için milletlerarası işçi sınıfı sıralarını sıklaştırmak zorundadır», deniliyor.

Çin Komünist Partisi yöneticileri, milletlerarası genel komünist toplantısının bu buyruğunu bozdular, değiştirdiler. Onlar, SSCB-ne ve sosyalist ülkeler topluluğuna karşı düşmanlık yolunu tuttular. Sonra da, bir harp çıkarsa, Çin Halk Cumhuriyetinin ve ÇKP-nin

Sovyetler Birliğinden yana, SBKP-den yana olacaklarını söylüyorlar. Demek ki, harp zamanında beraber, barış zamanında ayrı olacaklar. «Çinleştirilmiş Marksizmde» proleter enternasyonalizmi üstüne işte böylesine bir «açıklık» vardır. Pekinli teorisyenlere göre, bütün ülkelerin proleterleri, sosyalist devletler ancak bir harp patladığı zaman birleşebilirler, ama emperyalistler harp hazırlığı yürütürken, onlar, milletlerarası komünist ve işçi hareketleri saflarında ayrılık, baltalama yapabilirler.

Komünizmin üstün gelmesini, nükleer bir harbe, ve sayıca çoktur, bütünü yok olmak tehlikesi yoktur deyip halkların kaderine bağlayan bir anlayış sisteminin proleter enternasyonalizmiyle, Marksizm-Leninizmle hiçbir ilgisi, ilişkisi yoktur. ÇKP yöneticilerinin öteki teorileri gibi, bu anlayış sistemleri de milliyetçilikten gelir. Zamanımızda milliyetçiliğin barış savaşımına karşı dönmüş olduğu burada daha açık ortaya çıkıyor. Burada o, yeni bir dünya harbini önlemek gibi büyük tarihsel bir görevi omuzlarına almış olan komünist partilerinin genel tutumuna karşı çıkıyor.

Proleter enternasyonalizmi ilkelerinin üstün gelmesine, yeryüzünde sosyalizmin zafere ulaşmasına gerçekten çalışan kimse nükleer harp idesi ile oynamaz. Tamtersine, sosyalizmin dünya sistemini her suretle kuvvetlendirmeye çalışır, saldırganlara gem vurmak, harbi önlemek için bütün gayretleri, güçleri birleştirir. Komünistlerin 1957 ve 1960 milletlerarası genel toplantılarındaki kararlarında gösterildiği gibi: Sosyal kuruluşları birbirinden ayrı ülkeler arasındaki barış koşulları, sosyalist devrimler uğrunda yürütülen savaşın üstün gelmesi için gereken olanakları sağlamaktadır.

4. Proleter enternasyonalizmi, kardeş partiler arasında karşılıklı bağıntıların temel prensipidir

I. Enternasyonalin doğmasıyla proleter enternasyonalizmi örgütlü bir biçim aldı, milletlerarası işçi hareketinin ilerlemesiyle durmadan gelişti ve olgunlaştı. I. Enternasyonal sayesinde işçi hareketi, kısa zamanda, burjuva politikasına bağlı olmıyan kendi partisini kurdu.

II. Enternasyonal artık bağımsız, ulusal proleter partilerinin milletlerarası birliği idi. Bu partiler arasındaki bağıntılar gittikçe yeni yeni bağlarla yeni yeni biçimler aldı. Fakat II. Enternasyonal milletlerarası proleter dayanışmasını burjuva milliyetçiliğinden kurtarmadı. Reformizm, oportünizm, o zamanki işçi partilerinden çoğunun kapılarını burjuva milliyetçiliğine ardına kadar açtı.

Kapitalizmin oldukça barış içinde geliştiği dönemin yerini alan devrimler çağında sosyal-şövenizmin etkilerini yenebilecek ve proleter hareketini bilinçli, devrimci disiplin bağlarıyla öreceği yeni bir milletlerarası proleter teşkilâtı gerekti. V. İ. Lenin, içinde demokra-

sinin alabildiğine gelişebileceği santralize bir teşkilâtın kurulmasının kaçınılmaz olduğunu gördü. O zamanki durumda böyle bir şey temamiyle yerindeydi. Santralizmin ana etkenlerden biri olduğunu gösteren birçok misaller verilebilir. Santralizm, Komintern'e, özellikle ilk yıllarında, genç komünist partileri arasında elverişli bir ortam bulan sekterlik ve sağ oportünizm eğilimlerine karşı kendisini savunma olanağını sağlamıştır.

Lenin, bolşevik tecrübelerin öğrenilmesi gerektiğini her zaman belirtmiştir. Fakat Lenin, Komintern gibi santralize bir örgütün çerçevesi içinde bu sürecin çok bileşik bir şey olduğunu da hesap etmiş, gözden kaçırmamıştır. Genç komünist harekette bolşeviklerin taktiklerini mekanik-basmakalıp kopya etme meylini zamanında gören Lenin, komünist partilerinin çalışmalarında millî özelliklerin önemini hesaba katmıyan solculuk akımına karşı çıktı. «Komünizmde «solculuk» çocuk hastalığı» kitabında, uluslararası bir örgütte santralizmin kaçınılmazlığını belirten V. İ. Lenin aynı zamanda şöyle der: «Açıkça görmeliyiz ki, böyle yönetici bir merkez hiçbir zaman basmakalıplılık üzerine, mekanik eşdenlik üzerine, taktik mücadele usullerini birbirinin yerine koyma ilkesi üzerine kurulamaz.»

Bundan sonraki dönemde, Lenin'in ölümünden sonra, komünist hareketin boy atmasıyla ve bu hareketin yeni yeni bölgelere yayılmasıyla, değişik ülkelerin kendilerine özgü özelliklerini kavramak ve bu partileri yönetmek Komintern için gittikçe zorlaştı. Kominternin VII Kongresi, komünist partilerini santralize yönetmek şekilleriyle, onlara, yeni şartlar içinde, daha fazla serbestlik sağlamak arasındaki çelişikliği oldukça çözdü.

İkinci Dünya Harbi yıllarında görevlerin ölçüleri ve özellikleri komünist partilerinin karşısına boyluboyunca dikildi. Artık Komintern, meydana gelen koşullar içinde, dünya komünist hareketinin birleşme şekli olarak kalamazdı ve dağıldı.

Komünist hareket, harpten sonra, nitelik bakımından yeni bir aşamaya yükseldi. Dünya sosyalist sistemi meydana geldi. Kapitalist ülkelerin birçoğunda komünist partileri büyüdü. Komünist partilerinin çalışmaları gereken durumdaki ayrılıklar derinleşti, görevler çok daha bileşik biçimler aldı. Komünist partilerinin çoğu, politik ve örgüt bakımından büyük tecrübeler edindi. Milletlerarası komünist hareketinin çok çeşitli özünün, artık santralize bir teşkilâtın çerçevesine sıkıştırılamıyacağı meydana çıktı. Komünist ve İşçi Partileri Enformasyon Bürosu'nun çalışmaları, fazlasıyla bunu ispat etti. Ayrı ayrı ülkelerin komünist partileri arasında yeni ve daha esnek bağlantı şekilleri aramak lüzum geldi. Bugünkü aşamada, komünist partileri arasında kurulagelen bağıntı normlarının sınırları SBKP-nin XX Kongresiyle kesinlikle belli oldu. Milletlerarası komünist hare-

ketin gelişmesine olumsuz etki yapan Stalin'in şahsını putlaştırmaya son verildi.

Komünist ve işçi partileri temsilcilerinin 1957 ve 1960 Moskova toplantıları, komünistlerin enternasyonal bağlarına, bağıntılarına yeni şekiller verdi. Bunlar, bugünkü şartlar içinde proleter enternasyonalizminin konkre olarak geliştirilmesi ve uygulanmasıdır. Bu yeni bağıntı şekillerinin başlıca amacı, komünist hareketinin enternasyonal birliğini kuvvetlendirmektir. Komünist hareket, doğuşundan proleter enternasyonalizminin somutlaşmasıdır. Komünistler arasındaki bağıntılar bunun yüreğidir. Bu karşılıklı bağıntıların normları da sosyalist enternasyonalizmin özüdür.

Komünist ve işçi partilerinin 1957 ve 1960 toplantıları, zamanımızda proleter enternasyonalizminin en güzel örneğidir. Yeryüzü ülkeleri komünistlerinin temsilcileri bu toplantılarda, bugünkü aşamada insanlığın karşısına dikilen sorunları çözmek için dayanışmalarını gösterdiler. Bu toplantıların dokümanları, belgeleri, işçi sınıfının, millet ve ırk farkı gözetmeksizin bütün kıtalar ve ülkeler halklarının menfaatlerini canla başla savunmak, barışı korumak, yeryüzünde sosyalizmin üstüngelmesini sağlamak yolunda ve bütün insanlığın kaderi karşısında komünistlerin büyük bir sorumluluk duyduklarını gözler önüne serer. Üzerinde anlaşılmış bir program olan bu dokümanlara dayanarak, komünistler, barış ve sosyalizm uğrundaki mücadelede yeni yeni başarılar kazandılar. Marksizm-Leninizm politikasının, proleter enternasyonalizminin bir eylemi olduğunu pek çok misallerle gösterdiler.

Dünya komünist hareketinde ayrı ayrı partilerin bağımsızlığı bugün eskisinden çok daha artmıştır. Her parti, kendiliğinden de anlaşılacağı gibi, kendi mücadele bölgesinde, kendi ülkesinde elinden geldiği kadar fazla başarı kazanmaya çalışıyor. Bu amacına ulaşabilmek için de en etkili yolu seçiyor.

Bütün bunlar komünist hareketinin gücünü ve olgunluğunu gösterir. Ayrı ayrı partilerin bağımsızlığı bundan böyle daha da artacaktır. Dalları ve gövdesi gittikçe büyüyen bir çınar ağacı gibi, dünya komünist hareketi de büyüyor, dal budak salıyor, enternasyonal bütünlüğünü, birliğini koruyor. Ayrı ayrı partilerin boy atması, partiler arasındaki bağları bileşikleştiriyor. Fakat komünist hareketin bütünlüğünü, birliğini zayıflatmıyor. Marksçı-Leninci partilerin bağımsızlığı, onlara daha fazla sorumluluk yüklüyor. Strateji ve taktiklerini işlerken, kurarken, komünist hareketin genel sorunlarını hesaba katmalarını gerektiriyor. Milletlerarası komünist hareketin gelişmesindeki ulusal ve enternasyonal diyalektik budur.

Partilerin bağımsızlığını enternasyonal genel sorunları çözmekten kaçınmak anlamına almak, genel davaların çözümünde kenardan «tarafsız» durum takınmak, ne bağımsızlık, ne olgunluk âlâmetidir.

Gerçekte böyle bir şey milliyetçiliğe, «bağımsızlığı» her zaman proleter enternasyonalizmine karşı koyan burjuva ülküsüne ödünç vermektir. Kendisinin dar ulusal sorunları alanına kapanmak, milletlerarası komünist hareketin canlı kaynaklarından kendisini ayırmak yeltenişleri, Marksçı-Leninci partilerin durumunu memlekette ister istemez zayıflatır.

Milletlerarası komünist hareketinin birliğini korumak yolunda bütün kardeş partilerin sorumlulukları, bugün, ÇKP yöneticilerinin bile bile, düşünerek komünist saflarını bölmek yolunu tutmuş oldukları bir sırada, özellikle artmıştır. 1960 Bildiri'sinde yazılı ve altını imzaladıkları prensipleri çiğniyen Çin yöneticileri, komünistlerin enternasyonal kardeşliğini açıktan açığa yıkmak, partiler arasındaki bağıntılarda kişiye tapma ve dayatma usulünü yeniden diriltmek istiyorlar.

Komünist partilerin kenetlenmiş cephesi, ÇKP yöneticilerinin küçük burjuva milliyetçiliklerine karşı, komünistlerin arasına onların ikilik tohumları ekme çabalarına karşı yürütülen savaşa komünist partilerinin aktif olarak katılması Marksçı-Leninci temeller üzerinde birliği sağlayacaktır.

I. Enternasyonalî kurup savunan Marks, milletlerarası dayanışmayı gözbebeği gibi korumasını, proleter enternasyonalizmi ilkelelerine bağlı kalmasını proletaryaya vasiyet etti. Bugünkü durumda bunun anlamı: Marksizm-Leninizm ilkeleri üzerinde sosyalist topluluğun birliğini ve sosyalizm dünyasının gücünü kuvvetlendirmektir. Komünistlerin milletlerarası görevlerinin başında gelen, barışı savunmak, atom harbini önlemektir. Bütün kıtaların ve ülkelerin işçileri arasında, emperyalizme karşı kurtuluş savaşı yürüten halklarla işçi sınıfı arasında kardeşlik, dostluk bağlarını geliştirmektir. Çağımızdaki bütün devrimci güçlerin: sosyalizm dünyasının, milletlerarası işçi sınıfının, milli kurtuluş hareketlerinin savaşçı dayanışmasını berkleştirmektir. Milletlerarası komünist hareket birliğini bozmak yeltenişlerine karşı her suretle savaşmaktır.

«Bizim için — diyor, N. S. Hruşçof yoldaş — yüce Lenin'in vasiyeti kutsaldır. Sıkı sıkı elele vermek, ileri gitmek. Saflarımızın birliği komünizmin gücünü yüz kat arttırır. Birlik, birlik ve gene birlik. Milletlerarası komünist hareketin yasası işte budur.»

Komünistlerin milletlerarası yeni bir toplantısı, bugün komünist hareketindeki zorlukları yenmeğe büyük ölçüde yardım etmelidir. Bu toplantının temel anlamı, bütün hareketin birliğini koruyacak ve kuvvetlendirecek yolları, usulleri bulmaktır, komünist partilerini birleştiren ortak ne varsa onları bütün gücümüzle ortaya çıkarmaktır. Başlıca görevlerin, barış, demokrasi, ulusal bağımsızlık uğrunda, sosyalizm ve komünizm yolunda başarıyla yürümek için emperyalizme karşı savaşmak görevlerinin ışığı altında, Marksizm-Le-

ninizm ilkeleri üzerinde, komünistler, son yıllarda dünyada meydana gelen değişiklikleri inceleyebilirler ve gereken genel sonuçları çıkarabilirler.

Saflarında enternasyonal birliği korumak, Marks ve Lenin'in bilim temelleri üzerinde bu safları sıklaştırmak, enternasyonal görevini, barış, demokrasi, halkların ulusal bağımsızlığı ve sosyalizm uğrunda savaşmak görevini yerine getirmek komünistler için bir şereftir. Bu, I. Enternasyonalin yüzüncü yılının en iyi anıtı olacaktır.

İşçi sınıfının tarihi görevi ve zamanımızın devrimci hareketi

V. Cerratana

Marks, Milletlerarası İşçi Cemiyetinin genel tüzüklerinde şunları yazmıştı: «Emeğin kurtuluşu, bölgesel ve milli bir ödev olmayıp, sosyal bir ödevdir. Bu ödev, gelişmiş toplumun var olduğu bütün ülkeleri içine almaktadır ve bunun çözümü en ileri ülkelerin pratik ve teorik yardımlaşmalarına bağlıdır...» Bugünkü şartlarda Proletarya Enternasyonalizminin biçimi ister istemez başka türlü olmak zorundadır. Çünkü, onun etki alanı daha geniş ve daha bileşik olmuştur. Bütün bunlara rağmen, Marks'ın belirttiği bu düşünce bugün bütün önemini korumaktadır.

Şurası açıktır ki, bugün Proletarya Enternasyonalizmi, ne bundan yüzyıl önceki gibi kapitalistler ve işçiler arasındaki sınıf mücadelesi çerçevesi içinde kalmalı, ne de birbiri arkasına kapitalist gelişme yoluna giren ülkeler çerçevesi içinde tutulmalıdır. Zamanımızda devrimci dünya hareketi, üç ana kesimin — sosyalist ülkeler sisteminin, ezilen halkların milli ve ekonomik kurtuluş hareketlerinin ve gelişmiş kapitalist ülkelerdeki işçi hareketinin — birlikte etkisi altında gelişmektedir. Bu durumda, bütün hareketin geleceği, devrimin bu üç büyük itici gücünün «birlikte yaptığı pratik ve teorik etkiye bağlı» olmak zorunludur. Bu üç itici güç birlikte etki yapamazsa ve bu güçler arasında var olması gereken kardeşlik bağları gevşerse, o zaman her üç ana kesimde bunun etkileri eninde sonunda kendini gösterir. Marksın Milletlerarası İşçi Cemiyeti'nin Kurucu Manifesti'nde yapmış olduğu şu uyarıma bugün daha da önem kazanıyor: «Geçmişteki tecrübelerin de gösterdiği gibi, çeşitli ülkelerin işçilerini birbirine bağlayan ve onları kurtuluşları için omuz omuza mücadeleye yönelten kardeşlik bağları küçümsenirse, işçilerin birbirinden kopuk denemelerinin toptan boşa gitmesiyle cezasını bulmuş olur.»

Proletarya Enternasyonalizmi ve devrimci enternasyonalizm, Marks ve Lenin için olduğu gibi, bugünkü Marksist-Leninistler için de, belirli bir milletlerarası teşkilâtın varlığına ya da yokluğuna bağlı değildir. Marks, «Got Programının Tenkidi» adlı eserinde şunları yazmıştı: «Çeşitli ülkelerde işçi sınıfının milletlerarası faaliyeti,

hiçbir şekilde, Milletlerarası İşçi Cemiyeti'nin varlığına bağlı değildir. Bu Cemiyet, işçi sınıflarının milletlerarası faaliyetlerine bir merkez organı yaratmak için girişilmiş bir ilk denemeydi. Bu deneme, yaratmış olduğu itici güçle bir başarı sağlamıştı. Fakat, Paris Komününün düşmesinden sonra, bu ilk tarihi şekliyle daha fazla devam ettirilemezdi.» O halde biz bugün şunu arayıp incelemeliyiz: Proletarya Enternasyonalizmi için, bugünkü şartlara uygun düşecek nasıl bir tarihi yeni şekil kabul edilebilir ve edilmelidir? Bu soruna bağlı olarak, dünya komünist hareketi için ortak bir program tesbit edilmesinin gerekliliği yanında, birkaç önemli prensip meselesi de ortaya çıkmaktadır.

Devrimci hareketin üç büyük kesimi arasında verimli işbirliğini ve kardeşlik bağlarını gerçekleştirmek için, bu kardeşlik bağlarındaki münasebetlerin, birinin diğerine üstünlüğü ya da bağımsızlığı olarak anlaşılmaması gereklidir. Örneğin, vaktiyle Stalin'in savunduğu görüşü savunan olmasa gerektir. Stalin'e göre, ezilen halkların kurtuluş hareketi, proletarya devriminin *yedek gücü* ve potansiyel bir müttefik olarak kabul edilmelidir. Bu müttefik, onun devrimci enerjisinden proletarya hareketinin gelişmesi yararına faydalanmak mümkün olduğu takdirde ancak desteklenebilir.

Bugün artık proletarya hareketi ve sosyalist ülkeler sistemi için söz konusu olan, milli kurtuluş hareketlerinin sınıf özelliğini ve dolayısıyla onların kendi güçleriyle gelişme olanaklarını dikkate almadan, bu milli kurtuluş hareketlerindeki birikmiş (potansiyel) güçten yararlanmaya kalkışmak değildir. Söz konusu olan, bugün milli kurtuluş hareketlerinin temel anlamını kavramaktır. Bu temel anlam, milli kurtuluş hareketinin bugünkü yaygınlığı ve savaşçı karakteri yanında, emperyalizme karşı verilen savaşta düne nazaran kazanmış olduğu yeni özel yönleriyle daha da kuvvetlenmektedir.

Sosyal kanunların zorunluğuyla milli kurtuluş hareketleri, sömürgecilik kalıntılarının temizlenmesi ve emperyalist egemenliğinin köklerinin kurutulması uğrunda; özgürlüğüne yeni kavuşmuş ülkelerin iktisaden bağımsız olmaları, onların ekonomik, sosyal ve kültürel geriliklerinin ortadan kaldırılmasına uygun düşecek yeni üretim bağıntılarının geliştirilmesi uğrunda yürütülen genel bir mücadele halini almaktadır. Bu sebeplerden dolayıdır ki, milli kurtuluş mücadelelerinin amaçları, bu ülkelerin kapitalist yolda gelişme şekilleriyle bağdaşmayacağı gibi, ayrıca, varlığını devam ettirebilmesi için dünyada sömürülen geri kalmış bölgelere ihtiyaç duyan kapitalizmin dünya egemenliği ile de hiçbir şekilde bağdaşmayacağı ortaya çıkmaktadır. . . Bütün bunların sonucu olarak, ezilen halkların kurtuluşu uğrunda, geri kalmış ülkelerin bağımsızlığa ve eşit haklara kavuşması yolunda yürütülen mücadele, ne ikinci derecede, ne de bağımlı bir cephe'dir. Tam tersine, bu mücadele, dünyanın devrimci

yoldan değiştirilmesi için emperyalizme karşı yürütülen kavganın ana cephelerinden biridir. Zaten bütün milletlerarası komünist hareketi de, milli kurtuluş hareketinin bu yeni rolünü kavramıştır.

Buna karşı Çinli yöneticiler bu gerçeği başka türlü göstermek meylindedir. Onlara göre, bir zamanlar sömürge olan ülkelerle halen sömürge olan ülkelerin kurtuluşu uğrunda hareketler, emperyalizme karşı verilen savaşların *en önemli* cephesidir; emperyalizmin belini kırarak savaşların yürütülebileceği yegâne cephe'dir; «dünya devrimi fırtınalarının en önemli bölgeleridir». Bu görüşe dayanılarak da, devrimci hareketin diğer kesimlerine ister istemez ikinci derecede bir rol tanınmakta ve bu kesimlerin ödevleri de en önemli sayılan cephenin taktik meselelerine bağımlı kılınmak istenmektedir. Oysa ki, bu takdirde, proletarya enternasyonalizmi ruhu içinde etkili işbirliğinin bütün olanakları kaybolur, kardeşlik bağları ve dayanışma ile teorik ve pratik alanda ortak hareket ve işbirliğinin yerini fraksiyonculuk almış olur.

Komünistler, bu temelden yanlış görüşü çürütmek için, dünya devriminin çeşitli itici güçlerinin ödevlerini ve tarihi rolünü iyice kavramak amacıyla, dünyamızın bugünkü gerçek yapısını derin bir şekilde incelemek zorundadırlar.

İşçi sınıfının tarihi görevi ile ilgili teori, Marksist dünya görüşünün temel taşlarından biridir. Lenin bu konuyu büyük bir titizlikle şöyle açıklayıp tamamlamıştı: «Marksın biliminde en önemli olan nokta, sosyalist toplumun yaratıcısı proletaryanın, dünyadaki tarihi rolünü aydın bir şekilde ortaya koymasıdır.» Bu teoriyi inkâr etmek, Marksizm-Leninizmin temelini yıkmak ve bunun yerine de tam karşıt bir dünya görüşünü koymak demektir.

Marksizmi kendisinden önce ve sonra gelen sosyalist ütöplerden ayıran temel görüş şudur: Sosyalizm, toplumun ekonomik gelişmesinin kaçınılmaz bir mahsulüdür. Proletaryanın tarihi görevi, kendi kurtuluşu yoluyla bütün insanlığı kurtarmaktır. Proletarya bu tarihi görevi, herhangi bir kimsenin hayırhahlığından üzerine almış değildir. Tam tersine, proletaryanın bu görevi, varlığının kaçınılmaz şartlarından ve ister istemez kendi mezar kazıcılarını da yaratan kapitalist toplumun gelişmesinden ileri gelmektedir.

Proletarya bu tarihi görevini, mücadele boyunca ortaya çıkan bir sıra karmaşık ödevi çözerek adım adım yerine getirmektedir. Ve bu tarihi görev, mücadele sırasında ortaya çıkan bir sıra ödevlerin hiçbirleriyle karıştırılmamalıdır. Bunun içindir ki, işçi sınıfı, zaman zaman eriştiği başarılarından herhangi bir mucize beklememektedir. . . Marks diyor ki: «İşçi sınıfının, halkın kararına sunup uygulanacağı hazırlop bir ütöpsi yoktur. İşçi sınıfı biliyor ki, kendi kurtuluşunu sağlamak ve böylece daha yüksek bir hayat düzenini hazırlamak için uzun mücadelelerden ve bir sıra tarihi süreçlerden geçmek zorundadır.

.Yine biliyor ki, mevcut toplum, kendi ekonomik gelişmesi yoluyla bu daha yüksek hayat düzenine karşı kaçınılmaz bir şekilde direnmektedir. . . Bu savaşlar sayesinde insanlar da, şartlar da tamamen değişmiş olacaktır. İşçi sınıfının gerçekleştireceği bir ideali yoktur. Onun yapacağı şey, yıkılmakta olan burjuva toplumunun bağrında yeni toplumun öğelerinin serbestçe gelişmesini sağlamaktır. İşçi sınıfı, kendi tarihsel eğilimlerini bilinçle kavrayarak ve kendisine yaradır şekilde kahramanca hareket etmek kararıyla, basın kalemlerinin âdi küfürleri karşısında, cahilce çıkışlarını ve sekterce tutkularını ilim adına satmaya kalkan sözümona iyiniyetli burjuva doktrincilerinin akıl hocalıkları karşısında bessümle yetinmektedir.»

Marks bu satırları yazdığı vakit, işçi sınıfının başarıları önemsiz ve sınırlı örgütlenmiş güçleri de henüz pek küçüktü. Proletaryanın daha sonraları elde ettiği sayısız başarılar ve muazzam sonuçlar hatırlanırsa, basın kalemlerinin âdice uydurmalarına ve işçi sınıfının tarihi görevini burjuva ideologlarının sözde ilmi tutumlarıyla çürüttüklerini sanan yeni akıl hocalıklarına haydi haydi gülebiliriz. Bugün özellikle üzerinde spekülasyona girilen görüşlerden biri şudur: En büyük devrimci başarılar en gelişmiş kapitalist ülkeler dışında olduğuna göre, bu gelişmiş kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı da, kapitalist ekonomi çerçevesi dışına çıkmadan, kendi hayat şartlarını iyileştirerek bazı başarılar elde edebilir. Buna dayanılarak, mahut «Sınıflar arasında uzlaşma» lâfazanlığıyla şimdi yine geviş getirmeğe başlandı. Sözümona bu sınıflararası uzlaşma nazariyesi işçi sınıfı için, sınıf mücadelesinden çok daha yararlıymış. Öte yandan neokapitalizm nazariyecileri, kapitalizm için «ilim adına» satmaya kalktıkları yeni mucize reçeteleri ortaya sürüyorlar. Onlara göre, kapitalizm genel bir refah toplumuna dönüşecek, bu toplumda yavaş yavaş her çeşit sosyal eşitsizlik kaybolacak ve nihayet genel refah sonucunda toplumun sınıflara bölünmüş olmasının anlamı kalmıyacaktır.

Burjuva aydınları arasında, modern kapitalist toplum hakkındaki bu çığırtkan görüşü gerçek delillere dayanarak tartışan namuslu ilim adamları da yok değil. Örneğin, Amerikalı ilim adamı G. Kolko, Amerikada gelirin paylaşılmasıyla ilgili istatistik verileri inceliyerek, neokapitalizm nazariyecilerinin meseleleri basitleştirmek yoluyla çıkardıkları sonuçları kolaylıkla çürüttü ve şunu ortaya koydu: Amerikan toplumu, sınıf temeli üzerinde kurulmuştur, ve bu, hayatın temel alanlarının önemli bir kısmına yayılmıştır. Gelirin paylaşılmasındaki adaletsizlik, tüketimin eşitsizliğinde etkisini göstermektedir. Bu eşitsizliğin ağır basması yüzünden, ekonomik düzenin sembollerini «demokratikleştirme» ya da «rötuşlama» amacını güden modern sosyal teoriler, son 30 yılın Amerikasına hiç de uygulanamaz. Bir yandan halkın aşağı yukarı yarısı maddi gelirleriyle

ancak asgari geçim ihtiyaçlarını karşılamakta, gene bu grubun büyük bir kısmı, yani genel nüfusun üçte biri, temel ihtiyaçlarını dahi karşılayamamaktadır. Öte yandan, nüfusun yüzde onunu geçmiyen mutlu azınlık refah ve lüks içinde yaşamaktadır. Yorumcuların büyük bir kısmı da, Amerikalıların önemli bir çoğunluğu bu hayatı yaşıyormuş gibi göstermektedir. Bu azınlığın içinde, ekonomik bakımdan bir seçkinler grubu vardır ve bunlar arasında, büyük hisse senetleri sahipleriyle, sanayi ve ticaret şirketlerinin yöneticileri bulunmaktadır. Bunlar için, sosyal hayat tarzı aynı olup, «maddi ve mânevi bütün değerlerden de müştereken faydalanırlar.»

Bütün bunlar, sahip olduğu emperyalist imtiyazlar sayesinde bütün kapitalist dünyada servetlerin en büyük payını alan bir ülkede görülmektedir. Fakat öte yandan, aynı ülkede, Kolko'nun belirttiği gibi, «halkın çoğunluğu için hayatın temel ekonomik sorunu, yarınlardan duydukları endişedir.» İşçi sınıfı, yarınlın güvensizliğiyle daha da acılaştıran bir lokma ekmeği kaybetmemek için, genel kurtuluş uğrunda tarihi görevinden vazgeçecek değildir. İşçi sınıfı, bu tarihi görevini, kapitalist ülkelerdeki savaşları yanında, sosyalist ülkeler sisteminin ekonomik, politik, ve kültürel ilerlemesiyle ve milli kurtuluş hareketlerindeki sürekli savaşlarla da yerine getirmektedir. Çağdaş burjuva nazariyecilerine göre, modern kapitalist düzen, kendi bağrında, derin sosyal dönüşümleri yaratacak olan kendi mezar kazıcılarını artık yetiştirmemektedir. Objektif gerçeklerin bilimsel incelenmesi yerine, kendi keyfi isteklerini öne süren burjuva nazariyecileri böyle bir hayal peşinde koşmaktadır. Objektif gerçeklerin bilimsel incelenmesini bu şekilde kenara atmak, insanı şu eğilime sürüklemektedir: Gelişmiş kapitalist ülkelerdeki devrimci işçi hareketi, dünya devriminde ikinci derecede önem taşıyan bir cephedir ve son hesaplaşmada pek de mühimsenmiyecek bir yedek güç sayılmalıdır.

Gelişmiş kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfının devrimci hareketi, işçi sınıfının bazı tabakaları arasında yayılan reformist eğilimlerin yarattığı engelleri aşmak zorundadır. Bu eğilimler, ülkeden ülkeye başka biçimlerde yayılmakta ve her defasında ilginç özellikler göstermektedir. Bu eğilimlerin yayılışı, Lenin'in de gösterdiği gibi, genel bir görünüşdür ve kapitalizmin emperyalist dönemdeki yapısıyla sıkı şekilde bağlıdır. Böyle bir ortamda reformist akımların etkisini ortadan kaldırmak amacıyla yürütülen savaş, tarihsel rolünü bilinçli bir şekilde kavramış olan işçi sınıfı için sürekli bir ödev olmalıdır. Bu ödevin yerine getirilmesi, ilerici Marksist-Leninist partiye düşmektedir. Fakat pratikte reformizme karşı, yuvarlak lâflarla, anti-reformist bombardıman nutuklarıyla ya da ilkelerin dogmacı tekrarıyla savaşılamaz. Bütün bunlar, işçilerin konkre savaş tecrübelerinden kopup ayrılmış yollardır. Örneğin, emekçilerin kapitalist toplumda

hayat şartlarını iyileştirmekte sağladıkları başarıları küçümsemek gibi sekte tutumlar, reformist etkilere karşı koymak şöyle dursun, aksine buna yardımcı olmaktadır.

Ekonomik savaş, Marksist-Leninistler için, proletaryanın sınıf kavgasının gerekli şekillerinden biridir. Marksist-Leninist parti ancak bu savaşın öncülüğünü yaptığı takdirde, işçi sınıfını sınıf mücadelesinin diğer alanlarında, yani politik ve ideolojik mücadele şekilleri alanlarında da yönetebilir. Lenin bu konuda şunları yazmıştı: «Emekçilerin iktisadi durumu ancak iyileştirildiği takdirde yığınlar harekete çekilebilir ve enerjik bir şekilde harekete katılabilir, kendi hareketini değerlendirebilir ve büyük dâvalar uğruna kahramanlık, fedakârlık, bağlılık ve dayanıklılık gösterebilirler. Başka türlü olamaz, çünkü işçilerin hayat şartları «alelade» zamanlarda, inanılmayacak kadar ağırdır. İşçi sınıfı, hayat şartlarının iyileştirilmesi için savaştıkça, hem ahlâki, hem de mânevi ve siyasi bakımdan gelişir ve büyük kurtuluş amaçlarını gerçekleştirebilecek yeteneğe erişir.»

Ekonomik mücadelenin politik ve ideolojik mücadelelerle bağlılığı, soyut, hazır ve ebediyen kurulmuş bir bağ olmayıp, tamamen konke, pratik tecrübelerden doğmaktadır. Kitleler, ancak bu mücadele tecrübelerinden geçtikleri zaman, bu bağları açıkça görüp kavrarlar. Kitleler bu tecrübeleri, her şeyden önce, işçi sınıfının mücadelesini kapitalist düzenin temeline dokunmayan bir çerçeve içinde tutmak isteyen reformistlerin bu yoldaki çabalarını gördüğü zaman edinmeye ve bağları kavramaya başlar. Çünkü reformistlerin bu denemeleri, emekle sermaye arasındaki temel çelişmelerin ortadan kaldırılmasına *hiçbir şekilde* izin vermiyen kapitalist düzenin özü ile çatışmaktadır. Bu bağdaşmaz çelişmeler yüzünden, kendi hayat şartlarını iyileştirmek yolunda emekçilerin savaşarak elde ettikleri sonuçlar, başarılar hiçbir zaman kesin ve kaybedilmez değildir. Kapitalistler bu başarıları sürekli olarak saldırmaktadır. Onlar, bir yandan, ücretlerde yaptıkları arttırmaları, fiyat yükseltmeleriyle emekçilerin satınalma gücünü daraltarak değersiz kılmakta; öte yandan da, işçi sınıfının savaş gücünü baltalıyacak veya sınırlıyacak olan bir otoriter politika yürütmeye çalışmaktadırlar. Bütün bunlar, sınıf mücadelesini kaçınılmaz bir şekilde şiddetlendirmekte ve bu mücadeleyi toplumsal kanunlar gereğince politik mücadele alanına itmektedir. Böylece reformistler de ister istemez bu politik mücadele alanına sürüklenmektedir.

Ekonomik mücadele politik ve ideolojik mücadelelerle kaynaştığı zaman toplumun yapısını değiştirebilecek köklü reformlara sahne olan bu savaş alanında, devrimci işçi hareketi için, kitleleri reformizmin etkisinden kurtaracak olanaklar ortaya çıkmaktadır.

İşçi sınıfı, reformları reddetmekle değil, bunları desteklemek ve savunmakla kendisini reformizmin etkisinden kurtarabilir.

Fakat, bu reformların kısmî ve geçici amaçlar olduğunu ve bunların ancak toplumun devrimci dönüşümü sırasında kesin şekilde çözülebileceğini de unutmamalıdır. Kapitalist sistemin buhranlarının ve dengesizliklerinin yükünü emekçilerin ve orta tabakanın sırtına bindirmek isteyen tekellerin egemenliği karşısında reformistlerin seçebileceği gerçekçi bir yol yoktur. Tecrübeler gösteriyor ki, böyle bir durumda bizzat reformizmin buhranı ister istemez patlak verecektir. Özellikle, elverişsiz konjonktür devrelerinde tekeller açıktan açığa muhafazakâr yahut da otoriter gerici bir siyaset yürütülmesini istediklerinde, reformistler şu iki yoldan birini seçmek zorunda kalmaktadır: Ya kapitalist sistemin temel çelişmesiyle yüz yüze gelecek ve bu düzene olan inançlarını kaybedecekler; ya da tekellere teslim olarak, kapitalist düzeni tehlikeye sokmamak için, daha önceki reform isteklerinden ve hayat şartlarının iyileştirilmesi uğruna emekçilerin yürüttükleri mücadeleden tamamiyle vazgeçecekler. Bu ikinci yolla ilgili olarak kapitalist Avrupadaki sendikalar arasında yeni bir teklif yayılmaktadır. «Gelir Politikası» dedikleri bu teklifte, ücret *talepleri* için ön şartların tesbit edilmesi istenmektedir. Bu politika, bazı kapitalist ülkelerde ve bu arada İtalyan iktisadiyatında kendini gösteren konjonktür güçlükleri devresi dışında da uygulanmak istenmektedir. Bu politika yoluyla, işçi sınıfının taleplerini kapitalistlerin kâr kanunlarına bağlı kılmak gibi meseleleri, yeni otoriter rejim şekilleri kurmakla kökten çözmek istiyorlar. Tekeller, iktisadi plânlama prensiplerini kabul etmelerine karşılık, sendikalardan da, toplu sözleşmelerde yer alan bazı ön hakların sağladığı muhtariyetten, ekonomik mücadeleden vazgeçmelerini istemektedir. Tekeller, ayrıca, yüksek kârlarını düşürmek için gene sendikalardan, işçi isteklerini belirli sınırlar içinde tutmayı taahhüt etmelerini talep etmektedir. Oysa, sendikaların sözleşmelerle elde ettikleri avantajları kaybetmek demek, yüz yıl süren ve büyük kurbanlara malolan mücadelelerle işçi sınıfının eriştiği tarihi başarıların bir anda sıfıra inmesi, ve sendikaların, kapitalist devletin bir bürokratik organı haline gelmesi demektir. Örneğin, İngilterede TUC-un genel sekreteri George Woodcock bu eğilimi şu şiarla destekledi: «Bundan böyle sendikalar için en uygun yer, Trafalgar Meydanı değil, Maliye Bakanlığının şubeleri olurdu.» Bununla beraber, Trade-Union'ların son yıllık kongresi bu yolu tutmadı ve Woodcock'un savunduğu gelir politikasını reddetti.

Bugün kapitalist Avrupadaki sendikaların büyük çoğunluğu da bu politikaya karşı savaşmaktadır.

Bütün bunlar da açıkça gösteriyor ki, bu durumda reformist fikirler gerilemektedir ve gelişmiş kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfının

devrimci hareketi için tekrar hücumla geçme olanakları doğmaktadır.

Bununla beraber, reformizmin buhranıyla ortaya çıkan elverişli şartlar, devrimci hareketi, kapitalist Batı dünyasında kendini gösteren bileşik meselelerdeki karmaşıklığın gerektirdiği seviyeye yükseltmek için yeter değildir. İşçi sınıfı yanında halk yığınlarının geniş tabakalarını ve bu arada orta tabakaları da içinde alan grev hareketinin yoğunluğu ve yaygınlığı önemli bir hareket noktasıdır. Fakat, asıl mesele, işçi sınıfının önderliği meselesidir. İşçi sınıfı, bu önderliği bütün müttefiklerine karşı nasıl uygulayacağını iyice bilmelidir. Burjuva blokunu parçalamak, büyük sermayeyi tecrit etmek ve eski hâkim sınıfların yerini alarak sosyalizm yolunu açabilecek yeni bir hükümet bloku kurabilmek için, her ülkenin kendi özel şartlarına uygun düşecek bir stratejiye ihtiyaç vardır.

Bu bakımdan İtalyan KP MK-nin henüz milletlerarası komünist hareketinde tartışılan meselelerle ilgili Ekim — 1963 dökümanı ilginç bir vesikadır. Bu vesikada şöyle denmektedir: «Gelişmiş kapitalist ülkelerde yeni bir hükümet blokunun kurulması için gerekli olan sosyal ve politik güçlerle yapıcı bir tartışmanın yürütülmesi bakımından, iktidarı almak ve devam ettirmek meselesinde yeni yolların aranması, bugün en büyük önemi taşımaktadır. Batı Avrupada kapitalist büyük burjuvazinin ekonomik ve politik temellerini yıkacak olan sosyalist çözüm şekli, sadece ekmek ve iş sağlamakla yetinmemelidir. Ayrıca, üretimin daha yüksek bir seviyeye ulaşmasını garanti edecek bir durumda olmalı; herkesin teşebbüsünü teşvik edecek ve herkesin toplum içinde yerini bulmasını sağlayacak bir iktisadi plânlaştırmaya girişebilmeli; toplumu yöneltebilmeli; muhtariyet ve politik hürriyetler için geniş bir sistem yaratabilmeli; kültür ve sürekli fikir tartışmaları alanında araştırmaların gelişmesini sağlayabilmelidir. Biz, ancak daha şimdiden bu yönde ve bu perspektifle hareket ettiğimiz takdirde, halk kitlelerinden gelen istek ve çabalara tamamen uygun düşen cevaplar vermiş oluruz ve ancak böylece işçi sınıfıyla halkın çoğunluğunu kazanıp, onları toplu bir güç haline getirebiliriz. Bu düşünce ve istekleri dikkate almıyan sekter görüşler geçmişte çok büyük zararlar doğurmuştur. Artık olaylardan ders almak lâzımdır. Gelişmiş kapitalist ülkelerde işçi hareketini ağır başarısızlıklara uğratan objektif sebepler ve sübjektif sınırlılık üzerinde düşünmenin zamanı artık gelmiştir.»

Devrimci hareketi şimdiye kadar en gelişmiş kapitalist ülkelerde de desteklemiş olan zaafı araştırmacı işi, bugün gündemdeki başlıca ödevlerden biridir ve hiçbir polemige tahammülü ve bağlılığı yoktur. Milletlerarası işçi sınıfının yüz yıldır verdiği savaşlarda gösterdiği kahramanlık, sebat ve fedakârlık, bizden, bütün gücümüzle bu mesele üzerine eğilip inceleme yapmamızı istiyor. Kapitalist ülke-

lerde işçi sınıfı yürüttüğü mücadelelerde gücünü ispat eden parlak sonuçlar almıştır. Bu başarıların sürekliliğine engel olan sebeplerin vaktinde araştırılmaması, mücadelelerde alınan olumlu sonuçları gölgelemekte; tam tersine, sonradan yapılan araştırmalarda da bu başarılar daha aydın olarak belirmektedir.

Bir kardeş partinin faaliyetleri karşısında, başka bir partinin kendine bir hakemlik rolü vermemesi gerektiği münakaşa götürmez bir gerçektir. Gelişmiş kapitalist ülkelerde devrimci hareketin önünde duran ortak meselelerin hep birlikte incelenmesi zorunluluğu da tartışma konusu olmamalıdır. Bugün modern kapitalizm, milletlerarası münasebetlerini gittikçe geliştirmekte ve sağlamlaştırmaktadır. Çeşitli ülkelerin kapitalistleri, karşılıklı rekabet alanında kendini gösteren çatışmaları önleyememelerine rağmen, yine de bir kapitalist sınıf olarak, mümkün olduğu kadar birbirlerini karşılıklı desteklemeye dikkat etmektedirler. İşte böyle bir zamanda işçi sınıfı milletlerarası bağlarını gevşetirse, üstelik bu gevşeme, en yakın amaçlara ulaşmak için yürüttükleri mücadelelerde işçilerin en büyük ortak çıkarlarının var olduğu ülkelerde başgösterirse, bu, mânasız bir çelişme olur.

Marks vaktiyle Birinci Enternasyonalî şöyle tarif etmişti: «Kapitalin burjuva dünyasında hazırladığı suikaste karşı, emeğin milletlerarası karşıt örgütü.» Gerek kapitalistler, gerekse emekçiler için değişmesi kaçınılmaz olan tarihi şekiller ne olursa olsun, bir karşıt örgüt kurma zorunluğu yalnız gündemde kalmamakta, gittikçe âcil ve önemli bir mesele olmaktadır. Gelişmiş kapitalist ülkelerdeki işçi hareketlerinde de, günümüzün devrimci hareketlerinin çeşitli kesimleri arasında da, hem bağımlılık şeklini almayacak bir işbirliğine, hem de tecride kaymıyacak bir muhtariyete ihtiyaç vardır. Bu takdirde, işçi sınıfı, genel tarihi görevi dolayısıyla üzerine düşen ödevleri yerine getirirken, emperyalizmin kalesine, onun ekonomik ve politik egemenliğinin kaynaklarına daha kolayca darbe indirebilecektir.

Birinci Enternasyonal ve barış mücadelesi⁽¹⁾

Racani P. Dat

Birinci Enternasyonal devri aralıksız harpler devriydi. Kuruluşunun daha birinci yılında, Amerikada vatandaş harbi patlamıştı. Üçüncü Napolyon orduları Meksikada harbediyordu. Prusya ve Avusturyanın Danimarkaya karşı kazandıkları askeri zaferden sonra, Schleswig Holstein eyaleti ilhak edilmişti. Bunu, Prusyanın 1866 da Avusturyaya karşı açtığı harp, ve 1870—71 yılları Fransa-Prusya harpleri takip etmiştir. Biz burada İngiltere ve başka emperyalist devletlerin yürüttükleri olağan sömürge harplerinden söz etmiyoruz. (Yeni Zelândada Maorilere ⁽²⁾ karşı yapılan harp, 1865-te Cava ayaklanmasının bastırılması, 1867-de İrlandada Fenie ⁽³⁾ hareketinin ezilmesi, İngilterenin Habeşistanı işgali gibi...)

Birinci Enternasyonal kurulur kurulmaz, harp ve dış politika meselelerini ele aldı. Kurucu Manifest'in şu sözleri gayet meşhurdur:

«Kurtuluşu işçiler arasındaki kardeşçe dayanışmaya bağlı olan işçi sınıfı, bu büyük ödevi, caniyane amaçlar güden, milli kör inançlarla oynayan, yağma harplerinde kan akıtan ve halkların zenginliklerini israf eden bir politika mevcutken, nasıl yerine getirebilir?»

Leh ayaklanmasının bastırılması, Batı hükümetlerinin Amerikada köleciler yararına harbe karışma denemeleri karşısında (bu denemeler İngiliz işçi sınıfının karşı koymasıyla suya düşürülmüştür), hâkim sınıfların tutumuna işaret eden Kurucu Manifest, şöyle devam eder: «Hâkim sınıfların hareketi, işçi sınıfına ne yapması gerektiğini göstermiştir. İşçi sınıfının ödevi, milletlerarası politikanın sırrını kavramak, kendi hükümetinin diplomatik faaliyetlerini izlemek, ve gerektiği zaman elindeki bütün vasıtalarla ona karşı koymaktır. Buna imkân bulamadığı hallerde ise, hükümetin içyüzünü açığa vurmak, ve özel şahısların kendi aralarındaki münasebetlerde uymak zorunda

oldukları basit ahlâk ve hukuk kaidelerini milletlerarası münasebetlerde yüce kanunlar haline getirmek için birleşmek olmalıdır.

Böyle bir dış politika için yürütülen mücadele işçi sınıfının kuruluşu için yürüttüğü genel mücadelenin bir parçasıdır.»

1864 Kasımında Abraham Linkoln yeniden Amerika Birleşik Devletleri başkanlığına seçildiği zaman, Genel Kurul, Linkolnü, Güneyli «ters-devrimcilere» karşı savaşta «işçi sınıfının temiz evladı» olarak selâmlıyor ve şöyle diyordu: «Avrupa işçileri, Amerikada bu gözü dünmüşlerin yarattığı çarpışmanın daha başlangıcında, sınıflarının kaderinin yıldızlı bayrakla bağlı olduğunu doğal bir duyguyla duydular.» Linkolnün öldürülmesinden sonra, Genel Kurul, 1865 Mayısında Linkolnün yerine Cumhurbaşkanı olan Andrew Lonsona bir çağrı gönderdi. Çağrıda, bu alçakça öldürülme münasebetiyle «halkın memnuniyetsizliğinin genel patlayışından» ve emeğin kurtuluşunda yeni çağın başlayacağı Amerikada «sosyal uyanışın ve politik kurtuluşun önünde duran güçlüklerden» bahsediliyor.

1866 Cenevre Konferansında, Avrupada silâhlı kuvvetler ve kendi mukadderatını kendi tâyin etme konusu gündemdeydi. Kongre, kararında, daimi orduların tasfiyesini ve bunun yerine halkın silâhlandırılmasını, yani gönüllü kuvvetler kurulmasını teklif ediyordu. Bunun yanında, halk gönüllülerinin yönetici kadrosunu eğitime okulu ödevi görecektir, ihtiyacı karşılayacak ölçüde az sayıda daimi ordunun geçici olarak bulunmasını lüzumlu görüyordu.

1866 da Avusturya ve Prusya arasında harp patladığı zaman, Genel Kurul bu harbi iki despot arasında geçen bir kavga olarak değerlendirip suçlamış ve proletaryanın taraflardan hiçbirine yakınlık duymak mecburiyetinde olmadığını belirtmiştir. İşçi sınıfı bütün zorbaları tek bir darbe ile alaşağı edebilmek ve tam kurtuluşunu sağlayabilmek için tek bir fikir ve irade içinde olmak zorundadır.

1867 de toplanan Lozan Kongresinde, harp ve barış hakkında alınan kararda özellikle şöyle deniyordu: Harbin başlıca yükünü işçi sınıfı taşımaktadır; çünkü harp, işçileri sadece yaşama vasıtalarından mahrum etmekle kalmaz, aynı zamanda onları birbirlerini öldürmeye zorlar.

Silâhlar yardımıyla korunan barış, üretim güçlerini felce uğratar, işçileri faydasız emek harcamaya mecbur eder ve devamlı harp tehlikesi üretimi engeller.

Barış genel refahın başlıca şartı olduğuna göre, onu artık biri diğerini sömürecek iki sınıfın varlığını kabul etmiyecek yeni bir toplum düzeniyle sağlamlaştırmak gerekir.

Bu prensiplerden hareket eden Kongre, «Barış ve Hürriyet Ligi» tarafından Cenevrede toplantıya çağrılan barış kongresine delegasyon gönderdi ve «daimi orduların tasfiyesine ve barışın korunmasına yönetilecek bütün hareketleri destekliyeceğini açıkça bildirdi, çünkü

(1) Bu makalenin esasını, yazarın bu yıl yayınlanacak olan «Enternasyonal» adlı kitabının bir kısmı teşkil etmektedir.

(2) Maori: Yeni Zelânda'nın eski yerli halkıdır. İngiliz sömürgecileriyle bu yerli halkın yaptığı savaşlar «Kanlı maori harpleri» adıyla tarihe geçmiştir.

(3) Fenie: İrlandada küçük-burjuva ihtilâlcî teşkilâtının üyeleridir. Bunlar terör metoduyla iktidar savaşçıları olarak tanınmışlardır. Bu yüzden halk tarafından tutulmamış ve İngiliz idarecileri tarafından kolayca ezilmişlerdir.

Cemiyetin amacı işçi sınıfını bir an önce sermayenin hâkimiyetinden ve etkisinden kurtarmak ve bütün Avrupada hür devletler konfederasyonu kurmaktır.»

Marks, Hürriyet ve Barış Ligi'nin Cenevre Kongresine katılmaya karşı çıktı (Ligin çalışmalarına katılma kararı Lozanda verilmişti); çünkü Marks, Ligi burjuva pasifizminin sözcüsü olarak görüyordu. Marks, Ligi, burjuvazinin, Enternasyonalin ikinci bir şeklini kurma ve böylece *karışıklık yaratma* teşebbüsü sayıyordu. Marks, Enternasyonalin amaçlarını destekliyen bütün şahısların ve teşkilâtların Enternasyonale katılabileceklerini açıkça bildirdi. Ertesi yıl, Genel Kurul, Marksın tutumunun doğruluğunu anladı, ve 1868 Brüksel Kongresi, Lig'in davetini reddedererek, Lig üyelerini Enternasyonale katılmaya çağırdı. 1868 Brüksel Kongresinin çağrılışı sırasında harp konusu gündemin başlıca meselesiydi. Artık Fransa-Prusya harbi bulutları yoğunlaşmaya başlamıştı. Kongre harbin çıkışını önlemek için işçi sınıfını harekete çağırma kararını aldı. Bu kararda şöyle deniyordu:

«...Harbin başlıca ve daimi sebebi ekonomik dengesizliktir. Bu bakımdan *toplumu yeni baştan teşkilâtlandırmaktan başka hiçbir şey* harblere son veremez. Harbin ek sebebi de santralizmin ve despotizmin bir sonucu olan keyfi kuvvet kullanmadır.

Şu halde, halklar harpleri hazırlayanlara ve ilân edenlere karşı mücadele ederek, harplerin ilerde sık sık tekrarlanmasını azaltabilirler.

Bu hak her şeyden önce emekçi sınıflarıdır. Askerlik mükellefiyeti hemen de yalnızca onların sırtına yüklenir ve onun müeyyidesi ancak emekçi sınıflar olabilir.

Aslında, üretim belirli bir müddet durursa, toplum hayatı devam edemez; bundan ötürü zorba ve mutlakiyetçi hükümetlerin bütün tedbirlerine son vermek için, müstahsilin işi terketmesi yeter.»

Brükselde toplanmış olan Milletlerarası İşçiler Birliği Kongresi, harbi şiddetle protesto etti. Kongre, Birliğin bütün ülkelerdeki, bütün seksiyonlarını ve karakterlerine bakmaksızın bütün işçi cemiyet ve gruplarını (vatandaş harbi olarak incelenmesi gereken) *halklar arasında* harbin patlamasını önlemek için büyük çabalar göstermeğe çağırıyordu. Çünkü böyle bir harp, üreticilerin kendi aralarında çarpışmaları olup, vatandaşlarla kardeşler arasındaki savaştan başka bir şey değildir.

Kongre, *emekçilere, kendi ülkelerinde harp patlatılacak olursa, her çeşit işi bırakmalarını özellikle tavsiye ediyordu.*

Kongre, bütün ülkelerin işçilerini bir dayanışma ruhunda canlandıracağına inanıyordu. İşçilerin, halkların harbe karşı savaşını destekliyeceğini ümit ediyordu.

I. Enternasyonalin kesin ve önemli kararı, onu yönetenlerin, işçi sınıfının kapitalist harplere karşı savaş ruhuylla dolu olduğuna inan-

dığını gösteriyordu. Fakat bu kararda, harbi önleme çaresi olarak, henüz hayatta denenmemiş olan genel grev teklif ediliyordu. Lâkin daha sonraki tecrübeler, özellikle iki yıl sonra başlayan Fransa-Prusya harbi, bu isteğin barış zamanında ileri sürülmesinin kolay, başlamış olan büyük kapitalist harpler arasında yerine getirilmesinin güç olduğunu gösterdi. Bunun için, İkinci Enternasyonalin müzakereleri sırasında, bu formül (1914 ten sonra harpçi şovnist olan) Güstav Erve gibi «harpçi» devrimcilerin ağzında tamamen boş söz olarak kaldı. Bu, ilgili meselelere karşı ciddi politik bir yaklaşma değildi. Harbe karşı mücadele hakkında Lenin ve Lüksemburg'un formülü, II. Enternasyonalin 1907, 1910 ve 1917 yıllarındaki görüşmelerinde yapılan müzakereler ve kongrelerinde kabul edilen kararlar, işçi sınıfının harbe karşı tutumu bakımından çok daha gerçekçi ve çok daha ciddiydi. Meseleye Lenin ve Lüksemburg'un gösterdiği şekilde yaklaşmanın doğruluğu ve etkililiği Rus Devriminin başarısında ispat edildi.

Brüksel Kongresine katılmamış olan Marks, harbe karşı savaş vaatı ilân edilen genel grev formülü hakkında hayal kurmuyordu. Marks, Kongrede kendi görüşlerini dile getirdiğini düşündüğü Ekaris'e yazdığı mektupta, gerçekçi tutumunu açıkça ortaya koymuştu. Marks, başlıca Fransız delegelerinin katıldığı bu kongrenin yeter derecede temsilci olmayacağına işaret ediyor, ve «bundan ötürü genel nazari meseleler hakkında karar alınmasından kaçınılması gerektiğini» belirtiyordu. Marks diyordu ki: «Şüphesiz, halk her şeyden fazla harp konusuyla ilgilidir. Bu konuda uzun deklârasyonlar yayınlamaktan ve tumturaklı sözler söylemekten zarar gelmez. Bu konuda kabul edilecek karar şu noktaları belirtmelidir: İşçi sınıfı henüz olayların gidişini tâyin edecek şekilde yeteri kadar teşkilâtli değildir. Fakat Kongre, işçi sınıfı adına, harp kışkırtıcılarının içyüzünü açığa vurmali ve protesto etmelidir. Fransa ve Almanya arasındaki harp, komşulararası kavgadır. Her iki taraf için felâkettir, bütün Avrupa için ölümdür.»

Brüksel Kongresinin kararında yer alan retorik⁽¹⁾ formüle karşı Marks'ın bu gerçekçi yaklaşma tarzının doğruluğu, ondan sonraki olaylarla teyid edildi. Fransa-Prusya harbinin başlamasından bir yıl önce, 1869 da, Bal'de, Enternasyonalin harp öncesindeki son kongresi toplandı. İkinci Enternasyonalin harp öncesi kongrelerinin sonuncusu da yine bir tesadüf eseri olarak 1912 de Bal'de toplanmıştı. Birinci Enternasyonalin müteakip kongresinin 1870 te Pariste toplanması gerekiyordu. İkinci Enternasyonalin olağanüstü kongresi 1914 Ağustosunda Viyanada yapılacaktı. Her iki halde de harp, kongrelerin çağrılmasını imkânsızlaştırdı. İkinci Enternasyonal de. Birincisi gibi, harbin çetin deneyinden geçti.

(1) Belig, güzel sözlü.

1867 de Fransa-Prusya harbi tehlikesi arttığı zaman, Berlin ve Paris işçileri birbirlerine mesajlar gönderdiler. Bu mesajlarda işçiler harp tehlikesine karşı savaşta dayanışma dileklerini açıklıyorlardı.

Harbin başlamasına birkaç gün kala, Enternasyonalin Paris Seksiyonu Alman işçilerine dayanışmasını bildiren bir mesaj göndermişti. Bu mesaj Fransız Seksiyonunun bütün yöneticileri tarafından imzalanmıştır (Bunlar arasında Enternasyonalin kurucularından Tolén, «Enternasyonal» kitabının yazarı Eugene Petieu, Kamelin ve diğerleri bulunmaktaydı). Bu mesajda şöyle deniyordu: «Alman kardeşler... Bizim aramızdaki harp kardeşin kardeşi öldürmesi demektir.» Enternasyonalin Berlin Seksiyonu buna verdiği cevapta şöyle diyordu: «Kardeşlik duygularıyla dolu olarak ellerinizden sıkırız... Sizleri temin ederiz ki, kalblerimizde milli düşmanlığın hiçbir izi yoktur.» Enternasyonalin Paris üyeleri tarafından 12 Temmuzda yayınlanan manifestinde, satın alınmış harpçi kliği tutanların çağrıları suçlandırılıyordu. Berlin işçileri cevaplarında şöyle diyorlardı: «Biz bütün kalbimizle sizin protestonuza katılıyoruz. Biz yemin ediyoruz ki, ne borazan sesleri, ne silâh, ne silâh gürültüleri, ne zafer, ne yenilgi, bizi, bütün ülkelerin işçilerini birleştirme davasından ayıramıyacaktır.»

Harbin başlamasından 4 gün sonra, 23 Temmuzda, Enternasyonalin Genel Kurulu, Marks tarafından hazırlanmış olan çağrıyı yayınladı. Bu çağrıda, hem III. Napolyon, hem de Prusya hükümeti sorumlu tutuluyordu. Çağrı, başlangıçta harbin bir savunma harbi olduğunu kabul etmesine rağmen (o zaman Emsk telgrafı ile uydu-rulan ve Fransayı harp ilân etmeye teşvik eden vakıalar henüz belli değildi), Alman işçilerine ihtarda bulunuyor ve harbin bir saldırı harbi halini almasına meydan verilmemesini istiyordu. Çağrıda, harbin en kızıştığı anda aynen şöyle deniyordu: «Almanya ve Fransa resmen kardeş harbine atıldıkları bir zamanda, Fransız ve Alman işçileri birbirlerine barış ve dostluk haberleri gönderiyorlar. Tarihte eşine rastlanmayan bu büyük olay, daha ışıkl bir geleceğin ümit kapılarını açıyor.»

Enternasyonalin bütün seksiyonları bu harp aleyhtarı çağrıyı desteklediler.

1869 da Ayzenh'ta kurulan ve Enternasyonale üye olan Alman Sosyal Demokrat Partisinin önderlerinden August Bebel ile Vilhelm Liebknecht, Kuzey Alman Meclisinde harp kredilerine karşı oy kullandılar. Bir müddet sonra her ikisi de «devlete ihanet» suçuyla mahkemeye verildiler. Öte yandan, Enternasyonale katılmamış olan ve Alman İşçileri Genel Birliğini kuran Lasal taraftarları harp kredilerini onayladılar. Alman Sosyal Demokrat Partisindeki aşırı sağ-cılar ve anti-marksistlerin 1963 yılında 100-cü yıldönümlerini kutlamalarının, kendilerinin Prusya sosyal patriyotlarından gelip, Bis-

mark ve Lasal uşaklığını benimsediklerini, Bebel ve Liebknecht'in yolundan gitmediklerini doğrulması önemli bir olaydır.

Sedan dolaylarında Fransız ordusu yenilip III. Napolyon teslim olduktan, ve 4 Eylülde Fransız Cumhuriyeti ilân edildikten sonra, Genel Kurul, 9 Eylülde metni Marks tarafından hazırlanmış yeni bir çağrı yayınladı. Bu çağrıda: «Prusya harp yöneticileri (Kamarila), harbi bir saldırganlık harbine çevirdiler.» deniyordu. Çağrı, Alman işçilerini Alsas Lorenin ilhakına engel olmaya davet ediyor, ve Prusya tarafından Alsas Lorenin zorla alınmasının Fransayı çarlığın kucacağına atacağına ve Avrupada Almanya ile Fransız-Rus ittifakı arasında yeni bir harbe sebep olacak şartlar yaratacağına dikkati çekiyordu. Çağrı, bu tehlikeyi önlemek için, bütün ülkelerin işçilerini birleşmeye davet ediyordu: «*Milletlerarası İşçi Cemiyetinin* Seksiyonları bütün ülkelerde işçi sınıflarını harekete çağırmalıdır. Eğer işçiler ödevlerini unuttur ve pasif kalırlarsa, günümüzün korkunç harbi daha korkunç yeni milletlerarası harplerin habercisi olacak, ve şövalyelerin kılıçları her yerde toprak sahipleri ve sermayedarların işçi sınıfı üzerindeki yeni zaferlerini sağlayacaktır.»

5 Eylülde, Fransız Cumhuriyetinin ilânından bir gün sonra, Alman Sosyal Demokrat Partisi Merkez Komitesi, Braunşvayg'da, Alman işçi sınıfına hitaben, Marks tarafından kaleme alınmış bir çağrı yayınladı. Bu belge, Fransa Cumhuriyetiyle şerefli bir barışın imzalanmasında ısrar ediyor ve işçileri sokağa çıkarak, Alsas Loren'in Fransadan zorla alınmasına karşı bütün Almanyada gösteriler yapmağa çağırıyordu. Komite üyelerinin hepsi 9 Eylülde tevkif edildiler. Bunları, Almanyanın diğer şehirlerinde Sosyal Demokratların tevkifi takibetti. Bebel ve Liebknecht mahkemeye verildiler, «devlete ihanet» suçuyla yargılanarak ikişer sene hapse mahkûm edildiler.

III. Napolyon'un düşüşünden ve Fransada Cumhuriyetin ilânından sonra işçilerin kahramanca savaşları — yüksek sınıfların hiyanetçi ahlâkından farklı olarak — Paris Komünü kurmaya kadar gitti. Tarihte ilk defa, iktidar, muzaffer proletaryanın eline geçti. Ve proleterya düşmanların çılginca hücumlarına rağmen altı hafta boyunca iktidarı elinde tutabildi.

I. Enternasyonalin barış uğrunda savaştaki oynadığı ünlü rol, daha sonra kurulan II. Enternasyonalin birçok önderi tarafından oynanan yüzkızartıcı rol yanında özellikle kuvvetli bir şekilde belirliyordu.

Fransa-Prusya harbi başlangıcında, Genel Kurulum çağrısında, Marks, barışın zaferini sağlamada işçi sınıfının gelecekteki ödevini şöyle haber veriyordu:

«...Yeni bir toplum doğuyor, bu toplumda milletlerarası ilke barış olacak, çünkü her halkın hâkimi emek olacak!

Bu toplumun habercisi (nüvesi) Milletlerarası işçi cemiyeti olacak.»

Şimdi bizler, Marks tarafından çizilmiş yolda ne büyük başarılar kazanıldığını görerek gurur duyuyoruz. Sosyalizmin ilk zafere eriştiği ülkenin, Sovyetler Birliğinin rolünü gururla belirtiyoruz. Kuruluşunun ilk gününden beri barış savaşına başlayan Sovyetler Birliği, bu savaş 47 yıldır gittikçe artan bir ölçüde geliştiriyor. Ve şimdi, güçlü sosyalist *âlemin* diğer ülkeleriyle, bağımsızlıklarını henüz kazanmış ülkelerle ve milletlerarası işçi sınıfıyla birlikte dünyada barış, ve barış içinde yanyana yaşama savaşının önünde yürüyor.

I. ENTERNASYONALİN YÜZÜNCÜ YILDÖNÜMÜ MÜNASEBETİYLE

Şanlı bir tarihten sayfalar

1. Enternasyonal Genel Konsey tutanaklarının yayınlanması münasebetiyle

Bu yıl, 28 Eylülde, bütün ilerici insanlık, I. Enternasyonalin kuruluşunun 100-cü yıldönümünü kutlıyacaktı. Milletlerarası işçi cemiyeti (Enternasyonal) bugünkü milletlerarası işçi ve komünist hareketinin temelini atan, dünya proletaryasının ilk devrimci yığın teşkilâtıdır.

Beş defter içinde toplanmış olan bu tutanaklar, 1864 Ekiminden 1872 Ağustos, yani Genel Konseyin New-Yorka nakladıldığı tarihe kadar, Genel Konseyin günlük çalışmalarını ve I. Enternasyonal şubelerinin faaliyetini bütün yönleriyle vermektedir. Bugün SBKP Merkez Komitesine bağlı Marksizm-Leninizm Enstitüsü, bu tutanakların Rusça baskısını, «Progres» yayınevinde Fransızca aslının baskısından hazırlamaktadır. Bu tutanakların yayınlanması, olağanüstü bir önem taşır. Tutanaklardaki kısacık notlar, Genel Konseyin yürüttüğü çeşitli faaliyetleri en iyi gösteren dokümanlardır. Tutanaklar, bize çeşitli ülke ve kıtalarda yürütülen işçi savaşları hakkında bilgi veriyor. Grevcilerden gelmiş mektuplardan bahsediyor; gerek Avrupa ve Amerikanın en gelişmiş ülkelerinde, gerek dünyanın en ücra köşelerinde şubelerin kuruluşunu, işçi teşkilâtlarının Enternasyonale katılışını bildiren, Genel Konsey sekreterlerinin — muhabirlerinin — raporlarını dile getiriyor. Tutanaklarda belirtildiği gibi, Genel Konsey, toplantılar hakkında günlük basına verilecek bilgiden tutun da, teorik meseleler, proletarya hareketinin en bileşik teorik ve taktik meselelerine varıncaya kadar, çeşitli faaliyetlerle ilgili bütün meseleleri çözüyor.

Cemiyetin kurulduğu günden itibaren, Marks'ın en büyük endişesi, Enternasyonalin ve onun yönetici kurulu olan Genel Konseyin proleter niteliğini korumak yanında, burjuva ve küçük-burjuva cumhuriyet taraftarlarının, yeni kurulan milletlerarası proletarya cemiyetini kendi çıkarlarına kullanmalarını önlemek olmuş-

tur. Marks, Genel Konseyin içinde proleter devrimci bir nüvenin üstünlüğünü teşkilâtla ilgili birçok tedbirle sağlayabiliyordu. Namzetliklerin önceden tartışılması, fahri üyeleklerin kaldırılması, faaliyet göstermiyen üyelerin Konseyden çıkarılması gibi tedbirler sayarsak, Konsey, Cemiyetin gerçekten etkili yönetici kurulu oldu. Sıhhatinin bozuk olmasına ve işlerinin çokluğuna rağmen, Marks, Genel Konseyin bütün toplantılarına, önemli önemsiz bütün meselelerin çözümüne katılırdı. Marks'ın sayesinde, Genel Konsey, milletlerarası işçi hareketinde yürütülecek teori ve taktiğin bütün temel meselelerinde doğru bir tutum takınabiliyordu. Enternasyonalin yönetici kurulu olarak kendisine düşen bütün ödevleri yerine getirebildi.

Tutanakların hepsinde, milletlerarası proletaryanın birlik meselesi en ön plândadır. Enternasyonalin ilk program-dokümanlarından biri olan «Kurucu Manifest»inde, Marks şunları yazıyor: «Çeşitli ülkelerin işçileri arasında kurulması gereken ve işçilerin kurtuluşları uğrunda yürüttükleri savaşlarda birbirlerini desteklemelerini sağlayacak bağların ihmal edilmesi onların bölünmüş teşebbüslerini yenilgiye uğratar, bunu bize geçmişteki tecrübeler göstermektedir.» Marks tarafından kaleme alınmış Enternasyonalin ilk dokümanları, bütün dünya işçilerinin hareket birliğini sağlamak amacını güdüyor. Genel Konsey Tutanakları, bize, Marksın milletlerarası proletaryanın hareket birliğini nasıl sağlayabildiğini gösteriyor. Dünya emekçilerinin yürüttüğü sınıf savaşının amaçlarının ortak niteliğini belirtmek için, Genel Konsey, işçilerin konkre günlük savaşlarının tecrübelerinden faydalanıyordu.

Marks ve Genel Konseyin içindeki proleter nüve için, proletaryanın yürüttüğü grev savaşının desteklenmesi özel bir önem taşıyordu. Her hangi bir grev haberi alır almaz, Genel Konsey, diğer ülkelerde, aynı iş kolunda çalışan işçiler arasında para toplattırıyor, grev bozuculara karşı alınacak tedbirleri bildiriyor, patronların grevcilerin yerine başka ülke veya bölgelerden getirttikleri işçileri uyarıyor; grev hareketini bastırmak üzere gönderilen askeri birliklerin işledikleri zorbalıkları, cinayetleri açıklıyordu. Mali durum çok zor olmakla beraber (her Salı günü toplandığı binanın kirasını karşılayacak üç beş kuruşu bulamadığı bile olurdu), Genel Konsey, grevciler için çok büyük para toplama kampanyaları düzenlerdi. Zafferle neticelenen her grev, Konseyin grevcilere sağlayabildiği her destek, her yardım, çeşitli ülkelerdeki işçiler arasında yeni yeni taraftarlar sağlıyor, Enternasyonale yeni yeni işçi teşkilâtlarının, yeni yeni üyelerin katılmasıyla sonuçlanıyordu. Cemiyetin kapitalistler arasında uyandırdığı endişe ve korku o kadar büyüktü ki, çoğu zaman, bir işçinin Enternasyonale üye olması, işinden atılmasına sebep olurdu. Burjuva basını, bütün grevlerin Londran'ın bir işareti

ile patladığını iddia ediyordu. 1870 de bir Fransız gazetesi Enternasyonalin o güne dek kurulmuş birliklerin en kuvvetlisi olduğunu, grevleri istediği anda başlattırıldığını, istediği anda son verdirttiğini yazıyordu (Genel Konsey toplantısı, 17 Mayıs 1870).

Gerek grevlere karşı cephe alarak sendika teşkilâtlarının kurulması gereğini inkâr eden ve o devirde işçiler arasında çok yaygın olan Prudoncu ve Lasalci düşüncelere, gerek sendika faaliyetine sadece ekonomik açıdan bakan İngiliz sendikalarının dar görüşlerine karşı savaşan Genel Konsey, devrin grév savaşının geçirdiği tecrübelerle dayanarak, Cenevre Konferansında, proletaryanın ekonomik savaşı konusunda Marksist düşünceyi Enternasyonalin programına sokmağa muvaffak oldu. Lenin, Cenevre Konferansında alınan bu kararların büyük önemini belirtir. 1899 da, «Rusya sosyal-demokratlarının protestosu» başlıklı makalesinde, şunları yazıyordu: «... genel mesele, veya prensip meselesi bugün de Marksistlerin koyduğu şekildedir. Sınıf savaşının, politik savaşla ekonomik savaşı bir bütün halinde birleştirmesi zorunluğu düşüncesi milletlerarası sosyal-demokrasinin içinde iyice kökleşmiştir.»

Sınıf savaşına pratik olarak katılışlarının sonucu olarak, işçiler, içinde yaşadıkları düzen şeklinin büyük önemini, demokratik hürriyetlerin (söz, basın, toplantı v. s.) çağdaş devletlerin imkânları nispetinde genişletilmesinden fayda göreceklarını anlıyorlardı. Genel Konseyin ödevi, işçi hareketinin ekonomik savaşla politik savaşın münasebetlerini doğru olarak tesbit etmesine, devlete karşı takınacağı tutum konusunda, anarşist ve reformist fikirlerin etkisini yenmesine yardım etmektir. Marksın, Konseyin 3 Mayıs 1870 tarihli toplantısında söylediği gibi, Cemiyetin amacı, işçi sınıfının ekonomik kurtuluşuna yarıyabilecek her hareketi desteklemektir. Genel Konsey, bu politikasını Enternasyonalin ömrü boyunca uyguladı. Konseye göre, işçilerin, mevcut düzenin temellerini sarsabilecek, en geniş halk tabakalarını işçi sınıfının etrafına toplayabilecek her demokratik harekete katılmaları elzemdi. I. Enternasyonalin bu gelenekleri, daha sonraları, işçi ve komünist hareketi gelişmesi sırasında genişletildi, geliştirildi, ve bugünkü birleşik demokratik cephe taktiğinin tarihsel temeli haline geldi.

Genel Konsey, 1865—67 yıllarında İngilterede yürütülen seçim reformu hareketine proletaryanın katılmasını sağladı; esaret müessesesini devam ettirmekte direnen Güney eyaletlerine karşı Amerikan halkının savaşını destekledi; 1870—71 yıllarında, İngilterenin Fransa Cumhuriyetini tanıması için ateşli bir kampanya yürüttü. Konseyin düzenlediği bu kampanyalara, küçük-burjuva unsurlar da katılıyordu, ama Konseyin bu geçici ittifaklara girmesi, Cemiyetin programında tesbit edilen temel prensiplerinden vazgeçtiği anlamına gelmiyordu, işçi hareketinin teşkilât ve ideoloji muhtariye-

tine zarar vermiyordu. I. Enternasyonalin bu olumlu tutumu, işçi sınıfının otoritesini arttırdı, demokratik hareket içinde, baş rolü oynamasına objektif bir şekilde yardım etti.

I. Enternasyonalin kurulması ve işlemesiyle, işçi sınıfı, tarihte ilk defa olarak, dış politikada önemli bir etken haline geldi; ilk defa olarak işçi sınıfı, taçlı taçsız bütün yöneticilerin kanlı maceralarına kurbanlık koyun gibi sürüklenmeyeceğini açıkladı. Marks'ın, Birleşik Amerika Genel İş Birliği'ne yazdığı ve Genel Konseyin 11 Mayıs 1869 tarihli toplantısında okunan mesajında: «...İşçi sınıfı, tarih meydanına, artık uysal bir alet olarak değil, sorumluluğunu şuurlu bir şekilde bilen, «efendileri»nin harp istedikleri yerde, mücadeleyi kabul ettirebilecek bağımsız bir güç olarak çıkmıştır» deniliyordu.

Marks'la Engels'e göre, harbin yeryüzünden kalkması, kapitalist rejimin ortadan kaldırılmasından sonra ancak gerçekleşebilirdi. İşçi sınıfının o devirde harbi engelliycek kadar kuvvetli olmadığını biliyorlardı. Ama işçileri harbe boyun eğmemeye, harp tahlikesine karşı aktif şekilde savaşıma çağırıyor, harbin, gelişmekte olan işçi hareketini belirsiz bir süre için gerileteceğini, ancak varlıklı sınıfların çıkarlarını sağlayacağını belirtiyorlardı. «O varlıklı sınıflar ki, aramızda hızla gelişen milletlerarası dayanışma yerine, harp ve kavga çıkmasını istiyor.» Avusturya-Prusya 1866 harbi; İngiltere-Amerika arasında 1869-da beliren harp tehlikesi; Prusya 1870 harbiyle ilgili olarak, bir harp tehlikesi karşısında proletaryanın takınacağı tutum meselesi, muazzaf ordu sisteminin ortadan kaldırılması meselesi, Genel Konsey toplantılarında ve Enternasyonalin Kongrelerinde defalarca tartışıldı. Brüksel Kongresinde alınan kararların birinde «harpleri yapanlara ve hazırlıyanlara karşı koymakla (halklar) şimdi bile harp sayısını azaltabilir.» denilmek-teydi.

Fransa-Prusya (1870) harbi patlayınca, geniş emekçi kitlelerinin şövenliğe katılmalarına engel olmak için, Genel Konsey işçilere bu harbin gerçek amaçlarını açıkladı, anlattı. Genel Konsey, işçi sınıfının, bu savaşın çeşitli safhalarında uygulayacağı taktiği tesbit eden Marks'ın iki çağrısını onayladı. Binlerce nüsha basılan bu çağrılar, harbeden ve tarafsız Avrupa ülkelerinde işçilere dağıtıldı. Harp tehlikesine karşı yürüttüğü savaşta, sekter, dar bir faaliyet çerçevesi içinde kalmıyan Enternasyonal, prensip mevzilerinden vazgeçmeden bütün teşkilâtların, hattâ işçi teşkilâtlarından başka teşkilâtların da harp aleyhtarı hareketlerini destekliyordu.

I. Enternasyonal devrinde olduğu gibi, bugün de işçi sınıfı harbin en amansız düşmanı, harbe karşı yürütülen mücadelede başlıca güçtür. Marksist-Leninist partilerin yöneticiliği altında, işçi sınıfı, dünyadan kapitalizm kalkmadan önce de, harbin insanlığın haya-

tından çıkarılması için mücadele ediyor. Bugün, sosyalist ülkelerle bütün dünya ilerici güçlerinin kurduğu barışçı cephenin önderliğini yapan işçi sınıfı, harp kışkırtıcılarının çabalarını önliyecek güçtedir. İşçiler harbe karşı, harbi engelliycek kadar güçlü ve birleşmiş olmadıkları devirlerde bile daima mücadele etmişlerdir.

Ezgi altında yaşayan halklar meselesi de, Genel Konseyin en çok önem verdiği meselelerden biriydi. Milletlerarası İşçiler Cemiyeti kurma fikri, İngiliz ve Fransız işçilerinin Polonya milli kurtuluş hareketini desteklemek için yürüttükleri harekettlerden doğdu. Bütün proleterlerde, proleter enternasyonalizmi fikrini geliştirmeye çalışan Genel Konsey, İngiliz hâkimiyetinin İrlandada uyguladığı politikanın sömürgeci niteliğini her fırsatta belirtiyordu. İngiliz işçi sınıfıyla İrlanda milli kurtuluş hareketi arasındaki karşılıklı münasebetleri örnek alan Marks, proletaryaya, ortak düşmana karşı yürütülen savaşta, ezgi altında yaşayan halklara bir müttefik olarak bakmasını öğretti. Genel Konseyin 14 Mart 1871 tarihli toplantısında Marks şunu söyledi: «İngiliz ve İrlandalı emekçiler arasında birlik kurulmadıkça, hâkim sınıflar bu her iki işçi sınıfını baskı altında tutabilecektir.» Ezgi politikası yürüten bir milletin proletaryasının, kendi özgürlüğü yararına olarak, bu ezgi politikasına karşı savaşıması gerektiği fikri, Lenin'e göre, enternasyonalizmin ve sosyalizmin temel ilkesidir.

I. Enternasyonal yıllarında, az gelişmiş veya sömürgecilik boyunduruğu altında yaşayan ülke halklarının yürüttüğü kurtuluş ve bağımsızlık mücadelesi başlangıç devresinde olduğu halde, Genel Konsey bu ülkelerle bağlar kurmağa, özellikle sanayi proletaryası kadrolarının yetişmeğe başladığı ülkelerde yeni şubeler kurmaya çalışıyordu. 15 Ağustos 1871 de Kalkütaya gönderdiği bir mektupta, Genel Konsey, «yerli ahalinin temsilcilerinin Cemiyete alınmalarının zorunluğunu» belirtiyordu. Bu ülkelerin birkaçında (Cezayir, Arjantin, Avustralya, Yeni Zelânda) Genel Konseyle devamlı temaslari olan Enternasyonal şubeleri kurulmuştu.

İşçi sınıfının çeşitli grupları arasında pratik hareket birliğini sağlamağa çalışan Genel Konsey, bir yandan da işçi sınıfının çeşitli müfrezelerine işçi hareketinin temel amacını, yani toplumun sosyalistçe değişimini belirtiyordu. Brüksel (1868) ve Bal (1869) Kongrelerinde kabul edilen, toprak ve madenlerde özel mülkiyetin kaldırılması ve toplumsal mülkiyetin kabul edilmesi prensipi kararı, küçük-burjuva sosyalizminin çeşitli akımlarının savunduğu fikir-lere karşı, bilimsel sosyalizmin büyük bir zaferi oldu. Bu kararların, I. Enternasyonalin gelişmesi ve faaliyeti üzerinde olağanüstü politik ve teorik bir etkisi oldu. Bu zafer, Genel Konseyin o tarihe kadar yürüttüğü faaliyetin sonucu idi. Kongrenin hazırlıklarını yapan Konseyin düzenlediği tartışmalarda, Marks ekonomik teorisinin

temel fikirlerini açıklamış ve kabul ettirmişti (20 ve 27 Haziran 1865 tarihli Konsey toplantılarında Marks'ın okuduğu «Ücretler, fiyatlar ve kârlar» başlıklı raporu; Marks'ın 1868 de kaleme aldığı «Bazı meseleler hakkında, Geçici Merkez Konseyinin delegelerine öğütler»; Temmuz ve Ağustos 1869 da Marks'ın miras hukuku ile ilgili tartışma sırasında yaptığı konuşma v. s.). Bu sosyalist istekler o tarihten beri işçi hareketinin programında yer almaktadır.

Dünyanın ilk proleter devrimi Pariste başladığı, ve Paris Komünü ilân edildiği tarihlerde, 1870 güzünde Mançesterden Londraya giden Engels, 4 Ekim 1870-de Genel Konseye üye seçilmişti. Konseyin 21 Mart 1871 tarihli toplantısında, Engels Paris olaylarını uzun uzun anlatan raporunu okudu. 1871 Nisan ve Mayıs ayları boyunca, Genel Konsey, Paris Komünün kahramanca yürüttüğü mücadeleleri günü gününe ve büyük bir dikkatle izledi. Marks'la Engels, bu savaşın tarihsel anlamını milletlerarası proletaryaya durmadan, bıkmadan açıklıyorlardı. Genel Konseyin 23 Mayıs 1871 tarihli toplantısında, Marks şunları söylüyordu: «Paris Komününün prensipleri daima yaşayacaktır, yok edilemezler; işçi sınıfı kurtuluşunu zorla koparıncaya kadar, bu prensiplerin sözü edilecektir.» Dünyada kurulan ilk proleter devletini desteklemenin, proletarya enternasyonalizminin en yüksek ifadesi ve işçi sınıfı dâvasını savunmak olduğunu belirten Konsey, Komün'e yardım hareketi düzenledi ve teskilâtlandırdı. Paris Komünü kanla bastırıldıktan sonra da, proletaryanın kurduğu ilk devlete yardım etmek, Komün dâvasını burjuva basınının ve küçük-burjuva sözde devrimcilerinin alçak iftiralarına karşı savunmak, Genel Konseyin üzerine aldığı başlıca ödevlerden biri oldu. Genel Konsey, işçileri, Paris Komününün sağladığı derslerin ışığında yetiştirmeye çalıştı. Konseyin düzenlediği 18 Mart 1872 tarihli toplantıdan bu yana, milletlerarası proletarya her yıl Paris Komünün yıldönümünü kutlar.

Paris Komününün sonra, Enternasyonalin gelişmesi yeni bir safhaya girdi. Komün, işçilere, işçi hareketine bağlı, iyi teşkilâtlanmış bir partisi olmadıkça, proletaryanın zafere kavuşmasının imkânsızlığını göstermişti. Proletaryanın ilk denemesi olan Komün, işçi hareketinin içinde, gerçekten proleter unsurlarla, reformist ve solcu sekterlerin birbirlerinden ayrılma sürecini hızlandırdı. Bu ayrılmayı açığa vuran ve kesinleştiren, Marks'ın kaleme aldığı «Fransada vatandaş harbi» başlıklı eser, Genel Konseyin çağrısı olmuştur. Bu eserinde, Marks, Komünün sağladığı tecrübelerden hareket ederek, devrimin ve proletarya diktatoryasının doktrinini geliştiriyordu. İngiliz sendikalarının oportünist yöneticileri, bu dokümanı hemen reddettiler ve Enternasyonalden ayrıldılar. 20 Haziran 1871 tarihinde yapılan toplantıda, Genel Konsey üyelerinden G. Odger ve S. Lucraft «Fransada vatandaş harbi» çağrısındaki im-

zalarını geri aldılar, Genel Konseyden çıktılar. Aynı tarihlerde Genel Konseye açıkça saldıran başka bir grup da, Bakunin'in isyankâr anarşist taraftarlarıydı. Enternasyonalin içinde, işçi dâvasının kapitale karşı zaferini «dolaysız ve doğrudan doğruya» sağlıyamiyacak her hangi bir politik hareketi reddeden, Marksizme karşı olan bütün unsurlar Bakuninci grupta toplanıyordu.

En koyu gericiliğin hüküm sürdüğü, Avrupanın birçok ülkesinde enternasyonale üye olmanın devlet suçu olarak ilân edildiği o devirde, Bakuninci teoriler, işçileri hazırlıksız, başarı kazanması imkânsız hareketlere özendiriyordu. Genel Konseyin, işçi hareketinde fikirlerinin yayılmasına engel olduğunu gören Bakuninciler, I. Enternasyonalin beyni, ruhu, teskilât merkezi olan bu kurula bütün güçleriyle saldırıyor, Konsey yetkilerinin azaltılmasını, bölgesel şubelerin ve federasyonların yetkilerinin artırılmasını ısrarla istiyor, Genel Konseyin sözde «diktatorya» sına yönelttikleri demoagojik saldırılarıyla kendi milliyetçi eğilimlerini gizlemeğe çalışıyorlardı.

Paris Komününün önce ve sonra, Genel Konsey adına Marks ve Engels'in kaleme aldığı birçok dokümanda — özellikle «Enternasyonalde sözde ayrılmalar» başlıklı ve 5 Mart 1872 de Konsey tarafından onaylanan genelgede — işçi hareketinde solcu sekterlerin teorik temelsizliği ve politika alanında harekete verdikleri zararlar açıklanıyor, inceleniyordu. Marks ve Engels, bu sekterliğin temelindeki teorik yetersizliği, devrimci yığın hareketinden kopuşu, dogmatikliği ve sözde devrimci avantürizmi, anarşistlerin, işçi sınıfının siyasi faaliyetten «istinkâfı» dogmasını, geniş demokratik hareketlere katılmağa yanaşmamalarını, milletlerarası işçi hareketinin birliğini bozmak, hareketi öndersiz, yöneticisiz bırakmak için yaymağa çalıştıkları «otoritarizm aleyhtarlığı»nı belirttiler. Marksizme karşı yürüttükleri savaşta, Genel Konseyin dışında bulunan anarşist unsurlar, Konseyin içindeki reformist unsurlarla beraber Konseye karşı cephe aldılar. Aralarındaki birlik, Konseyin 6 Ağustos 1872 tarihli toplantısında açıkça görüldü: J. Hales'le beraber birçok reformist, Cemiyetin İspanya şubelerinde Bakunincilerin çevirdikleri entrikaları açığa vuran Konseyin bildirisine karşı koydular, kabulünü önlemeğe çalıştılar.

Londrada faaliyet gösterdiği son iki yıl boyunca, Genel Konsey proletarya partisinin teorik ve teşkilâtlanma prensiplerini tâyin ve tesbit işine devam etti. 1871 Ekiminde, Genel Konsey, Londra Konferansında alınan kararların kesin şeklini tesbit edecek bir komisyonun kurulmasına karar verdi, ve bu kararların çeşitli şekillerini tartıştı. İşçi sınıfının politik faaliyetiyle ilgili ve Genel Konseyin Ekim 1871 tarihli toplantısında kesin şeklini alan karar, Konseyin 1871 sonlarına doğru yayınladığı Milletlerarası İşçiler Cemiyetinin Genel Tüzüğüne alındı. 1872 Lâhey Kongresine hazırlık olmak üzere, Ge-

nel Konsey, proletarya partisinin düzenleme ve örgütlenme prensiplerini tesbit etti. Genel Konseyde yapılan tartışmalar sırasında, Marks ve Engels, işçi teşkilâtlarında, yönetici kurula tanınacak hak ve yetkilerin belirli sınırlar içine alınmasını tavsiye ettiler; hakları ve yetkileri sınırlanmayan bir kurulun işçilerden ayrı düşeceğini, muhteris, ahlâksız yöneticilerin elinde bir âlet haline gelebileceğini belirttiler (Genel Konsey, 2 Temmuz 1872).

Milletlerarası İşçiler Cemiyeti Genel Konsey tutanaklarının yayınlanması, milletlerarası işçi ve komünist hareketinde çok önemli bir olaydır. Bu dokümanlar, sekter ve reformist eğilimlere karşı yürütülen mücadelede, komünist ve işçi partilerinin elinde etkili bir silâh olacak, emekçilerin proletarya enternasyonalizmi ve birlik prensipleri, I. Enternasyondan miras kalmış gelenekler şuuru içinde yetiştirilmelerini kolaylaştıracaktır.

«Barış ve sosyalizm problemleri»
dergisinin yuvarlak masası etrafında

Mücadelede hayatlarını verenler

(Komünist kahramanlara dair hikâyeler)

«Barış ve sosyalizm problemleri» dergisi redaksiyonu, insanlığın aydın geleceği uğrunda mücadelede hayatlarını vermiş kahraman komünistlerin mücadele yoldaşları olan eşlerini. Milletlerarası Kadınlar Günü münasebetiyle 1964 Martında bir yuvarlak masa toplantısına davet etti.

Bu toplantıya katılan komünist kadınlar şunlardır: *Anjela Grimau* — Frankocu cellâtlar tarafından 1963 Nisanında kurşuna dizilen, İspanya Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi *Julian Grimau*'un dul eşi; *Tamina Âdil* — 7 Mart 1963-de gericiler tarafından canavarca öldürülen, Irak Komünist Partisi Birinci Sekreteri *Salâm Âdil*'in dul eşi; *Margarita Tengarinya* — 1961 Aralık ayında Salazar polisinin ajanları tarafından feci şekilde öldürülen Portekizli heykeltıraş — komünist ve «Portekizde mukavemet» adlı kitabın yazarı *Joze Dias Koelu*'nun dul eşi; *Âfak Ruzbeh* — 1958 Mayıs ayında öldürülen, İran Halk Partisi (Tudeh) MK. üyesi *Hosrov Ruzbeh*'in dul eşi; *Keti Zevgu* — 1947-de emperyalist irticâcın ajanları tarafından Selânik'te öldürülen, Yunan Komünist Partisi Politbüro üyesi *Yanis Zevgos*'un dul eşi; ve *Zdena Nedvedova-Needla* — 1943-de Hitlerciler tarafından «Osviensim» kampında öldürülen Çekoslovak komünisti Miloş Nedveda'nın dul eşi ...

Dergimizin bu sayısında, yuvarlak masa toplantımıza katılan kadınların, kurban giden kocalarının hayatına, mücadelesine ve şimdi onların uğrunda savaştığı dâvayı kendilerinin nasıl devam ettirdiğine dair anlatıklarını bazı kısaltmalarla yayınlıyoruz. İleride, bu hikâyeleri kısaltmadan bir araya toplayacak bir de kitap yayınlıyacağız.

Anjela Grimau: BUNLAR BİLİNME Lİ

Değerli yoldaşlar! Bize burada çilemizi ve mücadelemizi anlatmak imkânını verdiği için Derginiz yazı kuruluna teşekkür ederim. Bunlar bilinmeli, çünkü halkımızın kaderi ve mücadelesi, diğer memleketlerde emperyalist taraflısı dikta hükümetlerine karşı mücadele eden halkların kaderine birçok bakımdan benzemektedir.

Ben, sizlere, görünüşte basit, fakat bizim savaşçılarımızın ve devrimcilerimizin hayatı ile sıkı sıkıya bağlı olan bazı şeyler anlatmak isterdim. Herkes bilmeli ki, biz, komünistler, alabildiğine gergin bir faaliyet içindeyiz ve baştan sona insanca bir hayat sürüyoruz.

1939 yılında Fransaya sığındık. Ben o zaman 9 yaşındaydım. Orada bir toplama kampında bulunduk. Fransada büyüdüm. 18 yaşındayken komünist partisine girdim. Partinin verdiği ödevleri yerine getirerek birkaç yıl çalıştım.

1948-de Julian'la karşılaştım. Evlendiğimiz zaman, artık onu komünist olarak iyi tanıyordum. Diyebilirim ki, ben komünistleri, tanıdığım yoldaşları, en başta Julian'a bakarak değerlendiriyordum.

İnsanın kendi hayat arkadaşına ait anılar söz konusu olunca, anlatmak daha bir zorlaşıyor. Hem ben onu hiç de en üstün insan olarak tanıtacak değilim. Hayır, öyle değildi. O, nasıl söylüyeyim, her şeyden önce çok şuurlu bir komünistti. Kendi deyimiyle «Bir-çoğun içinden biri» idi.

Julian'a en ziyade parti ödevlerini yerine getirmedeki canı dışında fedakârlığından, işini sektirmeden yapmasından ve özellikle alçakgönüllülüğünden, sadeliğinden ötürü hayrandım; kendisine en ziyade bundan ötürü değer verirdim. İş dedin mi, onun sağı solu yoktu, dosdoğru giderdi. Hattâ bu özelliği bana bazan biraz da aşırı görünürdü. Çalışmada en yakın arkadaşlarına, her şeyden önce kendisine insaflı yoktu.

O, daima, her insanın bilinç derecesine göre parti işine kendini verebileceğini söylerdi. Bunun içindir ki, eğer her şey iyi gidiyorsa, iyi çalışıyor demektir. Biz bazan durumu ya da bir ödevin ertelenmeye gelmeyeceğini anlıyamadık mı, o bu ödevin neden sıcağı sıcağına yapılması gerektiğini büyük bir sabırla açıklamaya çalışırdı. Ama hiç darılmazdı, hiçbir zaman sertleşmezdi. Bu bakımdan, diğer birçok benzerleri gibi, yoldaşlarına karşı anlayış gösterirdi.

Julian, yoldaşlarını, genel olarak insanları çok severdi. Ama duygularını ifade etmede ölçülü davranırdı. Gel gör ki, bir kaygısı varsa, bu derhal belli olurdu. Uzun yıllar zor şartlar içindeki çalışmada, yoldaşlarının hapislere düşmesi gibi ağır ve acı zamanlarda, onun derdini yüzünden okumak mümkündü. Gerçi, böylelikle kendi ruh halinin başkalarına geçmemesi ve işin aksamaması için elinden geleni yapardı. Fakat çektiği ıstırap gözden kaçmazdı.

Julian çok okurdu. Hem yalnız Marksist kitaplar değil. Edebiyatı, hele İspanyol klâsik edebiyatını çok severdi. Okşamacığa, övgücülüğe hiç mi hiç tahammülü yoktu. Ne önceleri, ne de kendisi ile evlendikten sonra, kimseyi göklere çıkardığını duymadım. Böyle şey ona tamamen yabancıydı. Ona göre, herkes mücadelede elinden gelen her şeyi verirdi, ve esasen partiye bunun için girilirdi.

Biz 1951-de evlendik. Gizlilik şartları içinde, daimi bir aile ocağı-mız olmadıkça, birçok güçlüklerle boğuşarak yaşamak zorunda kalacağımızı zaten kestiriyorduk. Bu durumda, her şeyden önce komünist olarak yüklendiğimiz ödevleri yerine getirmekten ve böylelikle İspanya'ya dönüş gününe yaklaşımdan başka neyi düşünebilirdik?

Zaten bütün İspanyol mültecilerinin ve bütün halkımızın emeli budur. Biz de, herkes gibi, nihayet hür ve demokratik bir İspanyamız ve bu İspanyada bir yuvamız olmasını istiyoruz.

Evliliğimiz, içinde bulunduğumuz zor şartlara rağmen, gerçek bir bahtiyarlıktı. Buna bazıları zor inanabilir. Öyle ya, kendi evimiz olmadıktan ve çokluk yaşantımıza ayrılıklar girdikten sonra nasıl bahtiyar olabiliriz? Ama, dedim a, biz yine de bahtiyardık. Hele kızlarımızın dünyaya gelişi bize daha büyük bahtiyarlık getirdi.

Julian kızlarımızı çok seviyordu. Evde bulunduğu ve çok meşgul olmadığı zamanlar onlarla oynar dururdu. Böyle zamanlar sevinçle dolup taşardı. Evden uzun zaman uzak kaldı mı, kızlarının ne kadar üzüldüğünü bilir ve mektuplarında onları şöylece teselliye çalışırdı: «Göreceksiniz, yavrularım, her şey düzelecek. O zaman böyle uzun ayrılıklar girmeyecek hayatımıza. Ayrılıktan hiç kimse hoşlanmaz. Hele ben. Çünkü yapyalnızım. Bari anneniz sizin yanınızda...»

Tutsak edilmesinden iki gün önce kızlarına şöyle yazmıştı: «İyi-yim. İsim, her zamanki gibi eksik değil, ama şu sıra başımdan aş-kın diyemem. İşte bundan ötürü, eğer bir engel çıkmazsa, az da olsa, birkaç gün için gelip evde kalabileceğimi düşünüyorum. Ümit ederim ki, durum değişmez, ve bu sefer benim «ziyaret» yolculuğun mümkün olur!»

Şunu da söylemeliyim ki, devrimcinin yaşadığı şartlar içinde, onun karısının omuzlarına da büyük bir yük düşer. Ama bu yüzden kendimi bahtiyar hissetmediğimi söyleyemem. Daima bu durumun pek uzun sürmeyeceğini düşündüm ve onu olduğu gibi kabullendim. Öyle ki, bana düşen komünist ödevi budur diye düşündüm.

Onun mektupları sevinç ve iyimserlikle doluydu. Hep bizi düşünüyor, hiç değilse kendisinden haber olarak yüreğim rahatlasın diye sık sık yazıyordu. Hemen her mektubunda bana İspanyadaki durumu anlatmaya çalışıyordu. Cumhuriyet bayramı günü — 14 Nisan 1961 — yazdığı mektupta, bana Sovyetlerin uzay yolunu aşmasından bahsederek şöyle diyordu: «İki gözüm! Sana öyle bir günde yazıyorum ki, bütün halk seviniyor (bu sevinç de boşuna değil!). Sovyetler Birliğinin ve gezegenler Kolomb'u Yüri Gagarin'in büyük başarısı Madritlilerin yüreklerini bayram sevinciyle doldurdu.

Uzay yolunun dünyanın ilk sosyalist ülkesi tarafından açılması burada bütün önemi kavranarak değerlendiriliyor. Bu günlerde, binlerce aile Moskova radyosunu dinliyor, gazeteleri okuyor, insanlığın önünde Kosmosun fethi ve dünya barışı yolunu açan bu muazzam başarıyı bütün ayrıntılarıyla izlemeğe çalışıyor. Her iki problem birbirine bağlı, zira bu şan ve şeref barışın dayanağı olan o yüce öncü memleket tarafından kazanılmıştı.»

Ters-devrimcilerin Playya-Hiron'a çıkarıldıkları sıralarda, Julian bana şunları yazıyordu: «Burada halk Küba'da olup bitenlerden büyük bir endişe duyuyor. Halkımızın alabildiğine sempati beslediği bu kardeş memlekette yeniden kan dökülüyor. Herkes inanıyor ki, faşist saldırganlar ve Amerikanın kiralık ajanları eni sonu darmadağın edilerek ezilecekler. Evet, ancak bu sonuç beklenebilir, zira o kahraman halk Batistacıların zulmüne karşı savaşta elde ettiği bahtiyarlıktan asla yoksun bırakılamaz.»

Ayrılıklarımızı önemli bir fedakârlık saymadığımı söyledim. Ama bu, ayrılığı normal karşıladığım, ya da duygudan yoksun olduğumuz mânâsına gelmez. Tam tersine. Biz buna katlanıyorduk, çünkü Partimizi ve halkımızı bütün yüreğimizle seviyorduk ve seviyoruz.

Evet, böyle bir hayat elbette telâş ve endişelerle doludur. Kadın, evdeki dişi kuş, daima bir şeyler olabilir diye huzursuzdur. Çünkü bizim işimizde, birisi İspanyaya gitti mi, artık en kötü ihtimal de hesap dışı değildir. Fakat kadınlar bu rizikoyu da bile bile, şuurla kabul ederler. Ben, buna rağmen, kocamı öldürebileceklerini bir an bile aklımdan geçirmiş değilim. Böyle şey düşünemezdim. Zira memleketteki durum, bazı değişiklikler böyle bir faciaya elverir görünmüyordu. Julian'ın faaliyeti, kendisine karşı böylesine korkunç bir cinayet işlenmesine vesile olamazdı. O hiçbir zaman hiç kimseyi öldürmüş değildi. O, İspanya halkının hürriyeti, selâmeti, millî birliği için savaşıyordu. Fakat kötülük onu da buldu.

Bunlar insan değil, canavar...

Julian polisin eline düştüğü zaman, ben en ziyade acaba işkence görecekti mi, daha doğrusu işkenceden sonra sağ kalacak mı diye telâşa düştüm. Daha tutsak edildiği anda, emniyet merkezine götürür götürmez, ona işkence yapmağa başlamışlar. Onu yeraltında boğucu bir hücreye atmışlar. Polisler kendisine temiz bir kâğıt verip, ifadesini yazmasını istemişler. Julian şöyle yazmış: «... Açıkçası, İspanya Komünist Partisi MK. üyesiyim ve komünist olarak ödevimi yerine getirmek için Madrid'te bulunuyorum.»

Polislerden biri sormuş: «Söyliyecekleriniz bu kadar mı?» Julian cevap vermiş: «Evet, bu kadar!» İki saat beklemişler. Polisler çoğalmış. Onu kurşuna dizmekle tehdit etmişler. Ellerine kelepçe vur-

muşlar. Sonra daha karanlık bir hücreye aktarmışlar. Ve tek kelime söylemeden, üç polis birden, onu canavarca döğmeye başlamışlar. Julian'ın hatırladığına göre, hep yüzüne ve kafasına vurmağa çalışıyorlarmış. Karnına da vurmuşlar. Tekmelemişler. Sonra onu beton döşemeye uzatıp, hep başına-vurmak çabasıyla bir hayli coplamışlar. Kendisinin doktor olduğunu söyliylen bir polis, Julian'a sormuş: «Seni nasıl döğmemi istersin, polis gibi mi, yoksa doktor gibi mi? İnan ki, eğer seni doktor gibi döğersen, çok daha kötü olur!» Julian'ın en son hatırlıyabildiği bundan ibaret. Neden sonra kendine geldiği zaman, artık klinikte ve ameliyat masasındaymış.

Julian'ın yapılan işkence hakkında anlattıkları açıkça gösteriyor ki, onun intihara teşebbüs ettiği yolunda Frankocuların yaymağa çalıştığı söylentiler cellâtları suçsuz göstermek için uydurulmuştur. Öyle ya, işkence gördüğü odada pencere de yokken, Julian kendini hangi «pencere»den atarak intihara kalkar?

Julian'ı kurşuna dizebilecekleri bizim aklımızdan geçmiyordu. O dakikaları hatırlamak, bana bilemediğiniz kadar ağır geliyor. Hiç hatırlamamak, hiç konuşmamak isterdim. Ama artık birçok memleketlerde binlerce kadın benim yaşadığım dehşeti yaşamıştır. Bundan ötürü, ben — onlardan biri olarak — Franko ve rejiminin İspanyada veya benzerlerinin bulunduğu diğer her hangi bir memlekette neler yapabildiğini anlatmadan edemem.

Buna bir son verilmeli

Böyle bir darbeye, acıya dayanacak gücü nerden ve nasıl bulmalı? Sanıyorum ki, başına böyle bir hal gelen her kadın, kendine özgü bir dayanma çaresi bulacaktır. Bana en çok Julian'ın kendisini düşünmem yardım etti. Eğer o kendisine reva görülen her şeye dayanabilseyse, ben bir ruh yıkımına nasıl olur da kendimi kaptırdırırdım? Şunu da söyliyeyim ki, hiçbir zaman, ama bir an bile yalnız kalmadım.

Bu arada, hep annemi, benzer bir âkıbetle kocasını — babamı — kaybeden annemi düşünüyordum. Babamı vatandaş harbinde faşistler kurşuna dizmişlerdi. Yalnız annemi değil, kocalarını, oğullarını aynı şekilde kaybeden daha nice kadınları düşünüyordum. Onlar ki, çoğu benim bulduğum dayanaktan da yoksun kalmışlardır. Şükranla kaydetmeliyim ki, partimiz bana her bakımdan dayanak oldu. Bütün yoldaşların, memleketimde ve bütün dünyada demokratik çevrelerin yardımını gördüm ve görmekteyim. İşte bana bu cinayeti açıklama gücü veren kaynak da budur. Her zaman düşündüğüm bir şey var: Ben bir komünist kadınıym. Gücüm az da olsa, Franko rejiminin cinayetlerini açıklamak için elimden gelen her şeyi yapmalıyım.

Kocam tutsak edildiği zamanlar ve öldürüldükten sonra, ben elimden geleni yapmaktan sakınmayı utanç verici buluyordum. Benim için neye mal olursa olsun, bunu yapmağa çalışıyordum. Bu benim kocama saygı borcumdu.

Tekrar söylüyorum: Milletlerarası dayanışma ve İspanya halkının gösterdiği dayanışma bana büyük ölçüde destek oldu. Dünyanın her bucağından, özellikle İspanya işçi ve köylülerinden aldığım başsağlığı ve dayanışma mektuplarını yığsam tınaz olur. Her memleketten milyonlarca insanın gösterdiği sempati, uzun yıllardır nice kurbanlar veren İspanya halkının acılarını paylaşmaları bizleri yüreklendiriyor.

Hiç şüphe yok ki, bu geniş dayanışma, İspanyada hürriyet ve demokrasi uğrunda savaşanların hepsi için önemli bir teşvihtir.

Savaşta düşen kahramanlar listesi artık dolup taşıyor. Partimiz, diğer demokratik güçler ve bütün halkımız nice kahramanlar verdiler. Biz, halkımızı bunca kurbanlar vermek zorunda bırakan Franko diktatörlüğünü devirmeliyiz. Onu mücadeleyle, bütün İspanyolların birlikte mücadelesiyle devireceğiz. Kocaları, oğulları partimiz ve halkımız uğruna hayatlarını vermiş biz kadınlar için, onlara sadık kalmanın, hâtıralarını yaşatmanın en iyi yolu, mücadelelerini devam ettirmek, uğrunda savaşmış ve canlarını esirgemedikleri ideallerin gerçekleşmesi için elimizden gelen her şeyi yapmaktır.

Tamina Adil: KOMÜNİST, HALKA BAHTİYARLIK GETİREN İNSANDIR

Ben komünist partisi üyesi olmakla övünüyorum. Bu, bahtiyarlık dolu bir gelecek için, halkın saadeti için savaşan partidir. Ben son yıllarda bilemediğiniz kadar sıkıntı çektim, çok acı günler yaşadım. Salâm benim bütün hayatımdı. Her zaman bildiğim gibi bugün de biliyor ve inanıyorum ki, komünizm için çektiğim acılar boşuna değildir. Komünizm için verdiğimiz kurbanlar, Salâm'ın kurban gidişi, çocuklarımızın gözyaşları, memleketimizde dökülen kanlar boşa gitmiş değildir. Eğer şimdi bana ömrümün son on altı yılını geri verseler ve bir daha yolunu seç deseler, yine komünizm yolunu seçerdim. Ve Salâm'ı daha çok bahtiyar etmeğe çalışırdım. Komünist olmanın mânasını şimdi çok daha iyi anlıyorum. Komünist, halka bahtiyarlık getiren, halkını bahtiyar etme yolunda canını esirgemeyen güçlü insandır. Sevgimin, kalbimin Salâm'a şu kadarlık bahtiyarlık vermiş olmasından övünç duyuyorum.

Sizlere, geçirdiğimiz mücadele imtihanlarını, mücadelede düşen yakınlarımızı kaybetmenin acısını, korkunç ıstırapları anlatmağa çalışacağım. Ve hayatın bunca sınamaları, bunca ıstırapları karşı-

sında bile komünistin yılmadığını belirteceğim. Bu anlatacaklarımın, bütün dünyada «Barış ve sosyalizm problemleri» dergisinin okuyucuları tarafından okunacağını düşündükçe büyük bir kıvanç duyuyorum.

Komünizme zeval yoktur

«Komünizm ölümden daha güçlü ve darağaçlarından daha yüksektir.» Partimizin önderi Fahed yoldaş, 1949-da idam sehpası altında dikilerek işte böyle haykırmıştı. O zamanlar kara terör partimizi çemberi içine almıştı. Terör değirmeni kadrolarımızı öğütüyor, siyah arabalar yüzlerce devrimciyi zindanlara taşıyordu. Polis, partinin basımevlerine, Bağdat ve diğer bölgelerdeki merkez evlerine de pençesini atmış, ele geçirmiş ve darmadağın etmişti. Memleketin üstünde Nuri Said'in bed sesi gürliyordu: «Komünizm Irakta bir daha baş kaldıramıyacak şekilde ezilmiştir!»

Fakat komünizm bayrağı yere düşürülmedi. Onu yeni savaşçıların genç elleri devraldı. Bu bayrakta zayıflıyan elleri daima taze güçlü eller değiştirdi ve onu daha ileri götürdü, daha yükseklerle kaldırdı.

Bir yıldan biraz fazla bir zaman geçmişti ki, kan ve gözyaşıyla sulanmış Irak toprağında boranın orta yerinde gururla dikilen ağaç — Partimizin ağacı yeniden dal budak saldı. Komünizme zeval yoktur. O milyonların vicdanında yaşar. Onu ne darağaçları, ne kurşunlar ezebilir, ne de zindan duvarları gizliyebilir.

1949-da partinin basımevleri düşman tarafından darmadağın edildikten sonra da, parti materyallerinin basılıp dağıtılması aksamadan devam etti. Komünist iradenin güçlü ve sağlam mekanizması işliyordu. Doğru, haklı sözü insanların yüreklerine ulaştırmak önemli işimizdi. Bu doğru ve haklı sözü yüzlerce, binlerce el kopya ederek çoğaltıyor, diğer yoldaşlara ve dostlara veriyor, onlar da aynı şeyi yaparak partinin sesini ülke ölçüsünde yayıyorlardı. Mali durumumuz biraz bel büküyordu. Profesyonel devrimci olan yoldaşlarımıza sığınak, yiyecek ve giyecek sağlamak gerekti. Yarı aç çalışıyorlardı. Bu ağır bir durumdu. Fakat halk bu fedakâr evlatlarını unutmadı. Emekçiler kemerleri biraz daha sıkıldılar. Çocuklarının ekmeğinden kopardıkları lokmalarla partiye yardım etmeğe başladılar.

Gizlilik şartları içinde beraber olduğumuz yüzlerce cesur kadın ve çocuk, yoksunluğu bizimle paylaşıyor, bizimle beraber her tehlikeye göğüs geriyorlardı. Tabii, bu mücadelenin önemini ve kurbanlar verme kaçınılmazlığını anıyamayan kadınlar da vardı. Nice analar ve kadınlar, oğulları ve kocaları kovuşturmayla uğradığı ve kamp-lara gönderildiği için Partiye kızıyor ve sitem ediyorlardı.

Netekim, En-Necef şehrinde böyle oldu. Bir kadın yoldaşımız, mahpusların aileleri ile görüşmek üzere parti tarafından oraya gönderilmişti. Görüşmede kadınlar onu sitem yağmuruna tutmuşlar. Arkadaşımız çok üzgün döndü. Yoldaşlar onu teskin ettiler. Kendisine, sabır ve azimle çalışmak gerektiğini; yakınlarının haklı bir dâva uğrunda savaştıklarını ve onlarla övünmeleri lâzımgeldiğini bu kadınlara da anlatmanın başkaca yolu olmadığını söylediler.

İşte bir olay daha. Aydın bir kadın, iki gözü iki çeşme, başladı bizden yakınmaya: «Çilem dolmadı mı daha? Kocamı işinden attılar. Ötekiler gibi onu da hapse atarlar diye her gün ecel terleri dökyorum. Sonra ben başımda iki çocukla ne yaparım, sürünmez miyim?» Cesur devrimci kadınlarımızdan Zekiye Şakir, bu yakınan anaya şöyle cevap verdi: «Eğer herkes senin gibi düşünseydi, ortada mücadele diye bir şey olmazdı; halkımızın elinden son lokmasını da alan ve utanıp arlanmadan onu yoksulluğun, ümmiliğin, ıstırapların çukuruna iten emperyalistleri ve yerli zalim ajanlarını yurdumuzdan kovmak diye bir ümidimiz de olamazdı. Yoksa sen Oktobr Devrimine ya da öteki devrimlere katılanların çocukları, karıları, yakınları yok muydu sanıyorsun? Bizler gibi onların sevindikleri çocukları vardı, acıyı ve sevinci paylaştıkları karıları vardı. Yine de, yurtlarında bu çocuklar, bu kadınlar bahtiyar yaşasınlar diye gözlerini kırpmadan mücadeleye katıldılar. Komünistler bu güçlükleri ve yoksunlukları ideal edinmiş değillerdir. Onlar devrimcidirler. Biricik istekleri de, insanları yükten, ıstıraplardan kurtarmaktır. Bunlara kendileri katlanırlar ki, milyonlarca insan hür ve barış içinde yaşayabilsin...»

Zalimleri bekliyen eni sonu hüsrandır. Komünizmi ezemiyceklerdir. Onlardan birinin şu sözleri rasgele değildir: «Komünizm çayır-çimen gibidir; biçtin mi daha gür, daha çabuk büyür.»

1952 yılında partimiz memlekette en güçlü politik kuvvet haline geldi. 1953 yılından itibaren, parti, halk yığınlarının teşkilâtçısı ve onların sınıf savaşlarıyla gösterilerinin ilhamcısı oldu. 1956—57 yıllarında, emperyalist saldırganlığına karşı Mısır ile dayanışma gibi, Bağdat Paktına karşıkoşuş ve Nuri Said rejimini protesto gibi güçlü halk çıkışlarında partimiz yığınların önünde yürüyordu. Partinin, bütün yurtsever güçleri Millî Cephele birleştirme yönündeki çabaları 1958-de meyvalarını verdi. Bu güçler Millî Cephenin yönetiminde birleşerek, düşmanla kesin savaşa giriştiler, ve neticede, emperyalizme uşaklık eden reaksiyoner kralcı rejimi devirdiler.

İnsanlığın yüksek ideali

Mücadele adamının hayatı ağırdır. Fakat bu amaçsız ve boş bir yaşantı değildir. Bunu kendimden pay biçerek biliyorum. Bizim ha-

yatımız faaliyetle dolu, sevinçler ve ıstıraplarla, ümitler ve fedakârlıklarla doludur. Gerçek sevgi, hayat arkadaşlığı, aile bu ortamda çiçek açıyor, sağlamlaşıyor ve bahtiyarlığa dönüyor.

Salâm Âdil'in aynı zamanda mücadele arkadaşı olduğum on yıllık aile hayatımızda ben yaşamamın ve illegal mücadelenin yüceliğini kavradım. Hayatımız, büyük işimize ve yükümüze rağmen bahtiyarlıkla doluydu. Çünkü bir emelimiz, amacımız vardı. Yorcuyu, ağır bir çalışmadan dönerek evimize girerken içimi dolduran sevinci unutamıyorum. Onu da evde bulsam ne iyi ümidiyle kanatlanarak yuvamıza dönüyordum. Ve gerçekten Salâm'ı evde bulduğum zaman, yorgunluğum uçup gidiveriyordu. Sevinç ve heyecanla dolup taşıyordum. Evimiz gülüşlerimizle şenleniyordu. Ve ben çabucak akşam yemeğini hazırlamağa koyuluyordum.

Salâm'ın beni sevinçle çağırdığı anları hatırlıyorum. Hemen yanına koşuyordum. Bana ya önemli bir siyasi haber veriyordu, ya gazetenin son sayısından enteresan bir yazı gösteriyordu, ya da partinin ileri sürdüğü yeni bir şiarı anlatıyordu. Son derece ilgileniyor ve hemen okumaya koyuluyordum. Sonra haberi beraber yorumluyalım derken, mutfaktan bir yanık kokusu geliyordu. Gülüşüyorduk. Yemeğin yanmaktan kurtarabildiğimiz kadarını katık ediyorduk. Hep politika yüzünden!

Aile hayatımız, henüz politik mücadeleden uzak olduğum zamanlar tasavvur ettiğimden bambaşka çıktı. Ne evimiz güzeldi, ne çiçeklerimiz vardı. Hiçbir şeyimiz sinemada gösterilene benzemiyordu. İlk evimiz eskiydi; odada bir tek penceresi bile yoktu. Döşegimiz yerde seriliydi. Geceleri ışığı söndüremiyorduk, çünkü akreplerden korkuyorduk. Ev akreple kaynıyordu. Yine de bahtiyardık...

Fakat sevinç gibi ıstırap da daimi yol arkadaşımızdı. Memlekette terörün gemi azıya aldığı 1953 yılında evlenmiştik. Nice yoldaşlar bilir ki, evlerinden çıktılar ve bir daha dönmediler. Ya zindana, ya da mezara gidiyorlardı. Hele grev zamanları geceler boyu gözümüze uyku girmiyor, yüreklerimiz derin bir endişeyle sızlıyordu.

Kasım, iç politikada şahsi diktaya doğru saptığı ve devrimcilere karşı tertipli kovuşturmalara giriştiği zamanlar, ben Salâm'ın işten dönüşünü yüreğim ağızımda bekliyordum. Ve her defasında, onun dönüşünden önce, uzaktan sağır bir silâh sesi duyar gibi oluyordum. Yürek çarpıntısıyla dudaklarım kuruyordu, nefesimi kesiyor, hep kapıya kulak veriyordum... Nihayet onun ayak seslerini duyuyordum. Sağ salım içeri giriyordu. Ne kadar korktuğumu farkedince de, gülüyor, beni yüreklendirmeye çalışıyordu. Acımı yüreğime basmak için ben de gülüyordum. Evet, bu durumda bir ananın oğlu için duyduğu korkudan daha fazlasıyla onun üzerinde titriyordum. Ama bu duygularım, hiçbir zaman onun işime engel olacak dereceye var-

madı. Tersine, ona karşı duyduğum sevgi, ve çocuklarım, sürdürdüğümüz mücadele hayatının bütün önemini ve emperyalizm yüzünden halkın çektiği ıstırapların bütün ağırlığını anlamama yardım ettiler. Ben emperyalizmden tiksiniyor, nefret ediyorum ve kendimi tamamen ona karşı mücadeleye hasretmiş bulunuyorum. Ve ben de, insanların gözyaşı ve ıstırapları pahasına yaşayan bu canavarın bir an önce yok edilmesi için herkesin ona karşı savaşa katılmasını istiyorum. Salâm'ın feci bir işkenceyle öldürüldüğünü öğrendiğim zaman benim saçlarım ağardı ve yüreğime ebedi bir yas çöktü. Çünkü uğruna hayatımı vermeğe hazır olduğum, uyuduğu zaman beninde nöbet beklediğim, tok olsun diye kendim açlık çekmeğe, sıhhatli olsun diye onun yerine hastalanmağa razı olduğum insanı kaybetmiş bulunuyordum.

O korkunç anda, içimde beklemediğim garip bir his doğdu. Bu, yüreğimi parçalayan dayanılmaz acının ve ruhumun derinliklerinde doğmakta olan gururun karışımı bir histi. Evet, Salâm halkımız için hayatını, saadetimizi, çocuklarımızın huzurunu, her şeyi verdi. Fakat o bizim onurumuzu, partimizin ve halkımızın şerefini korudu. O bizimle, dostlarıyla, halkımızla beraberdi. Sözüünü tuttu ve yurdun hürriyet ve saadeti için canını esirgemedi.

Ben en kıymetli yoldaşımı kaybetmenin acısını daima yüreğimde taşıyacağım. Fakat içten bir duygu bir yandan bana bahtiyar olduğumu söylüyor. Sevdiğin adam gerçek insandı, diyor. O son nefesine kadar kendi dâvasına kutsal inancını muhafaza etti. Bundan ötürü, artık durmadan gelişen mücadelemiz, halkımızın her yeni zaferi, komünizm ordusunun yeni güçlerle doluşu benim için teselli kaynağı olacaktır.

Yüce prensiplerimiz uğrunda, bu prensiplerin güzellik, doğruluk ve haklılığını cesaret ve azimle savaşarak göstermek için canlarını esirgemeyen erkek ve kadın kahramanlara şan ve şeref! Onlar ki, canlarını siper ederek giriştikleri savaşla emperyalizmin ve onun hain uşaklarının içyüzünü açıkladılar ve halkın önünde zafere götüren şanlı savaş yolunu açtılar.

Margarita Tengarina: «OLSAYDI BAŞKA BİR SEÇME İMKÂNI, SEÇERDİM YİNE DE AYNI YOLU BEN...»

Her şeyden önce şunu söylemek istiyorum ki, ben bu toplantıya, Portekizde halkın hürriyeti mücadelesine hayat ve hürriyetlerini hasretmiş ve bu mücadelede yakınlarını kaybetmiş nice kadınlardan biri olarak katılıyorum. Barış ve millî kurtuluş mücadelesine katıldıkları için, Portekizde birçok kadın zindanlara atılmıştır. Onlar demir parmaklıklar ardında uzun yıllar inletiliyor. Bazıları çocuklarıyla beraber hapsedilmişlerdir. Bunlar komünistlerin karıları-

dır. İşte bu toplantıya, yalnız ben değil, onlar da katılabilir ve erkekleriyle omuz omuza nasıl savaşuklarını anlatabilirlerdi. Bu kadınlar arasında öyleleri var ki, çocuklarını hapisanede doğurdular. Bu olayı, komünistlerin karılarının ve komünist kadınların yiğitliğini gösteren bir işaret olarak kaydediyorum. Derginizin okuyucularının, bunu mümkün olan bütün açıklığı ve genişliği ile anlamalarını isterdim.

Komünist olmak en yüksek yurtseverliktir

1963 Kasımında, kocamla beraber partimizin yönetim kurulu üyelerinden biriyle ilk görüşmeye gittiğimiz günün üzerinden on yıl geçmiş bulunuyordu. Bu ilk görüşmede bize sorulacak soruyu biliyordum: «Portekiz Komünist Partisinin illegal mücahitleri olmaya hazır mısınız?» O zamanlar, kocam, yıllardır süregelen mücadele hayatı ve Partiye sadakatiyle bu soruya zaten cevap vermiş bulunuyordu. Öyle sanıyorum ki, bizim hayatımızda en önemli ve kesin dönüm günü o gündü.

Eminim ki, o günden sekiz yıl sonra ve Lizbon'da görüşmeyi yaptığımız yere çok yakın bir sokakta öldürüleceğini bilseydi, kendisini bekliyen âkıbeti önceden kestirebilseydi dahi, kocam yine de tereddüt etmezdi ve netekim o gün tereddüt etmedi. İşte bundan ötürü, onun ölümden korkmadığını güvenle söyleyebilirim. O ölmeğe hazırı. Ve şimdi gururla düşünüyorum ki, eğer çok yakından böğrüne sıkılan iki kurşun son defa konuşma fırsatı bıraksaydı, kocamın son sözü, Aragon'un destanında söylediği, kendisinin öylesine sevdiği ve sık sık tekrarladığı iki mısra olurdu: «Olsaydı başka bir seçme imkânı, seçerdim yine de aynı yolu ben!»

Kocam gizlilik şartları içinde yazdığı «Portekizde mukavemet» adlı kitabının illegal mücadelede çalışanlara hitabeden bölümünde, konspiratörlerin hayatında en zor yönlerden birinin ailelerinden kopmaları olduğundan bahsederek şöyle der: «Zaten ihtiyar bıraktığım anamı-babamı belki de bir daha göremeyeceğim. Gazeteyi açtığım zaman ilk işim ölüm bildirilerini gözden geçirmek oluyor...» Onun korkusu, gazetede, yaşları zaten ilerlemiş olan sevgili ebeveyninin ölüm haberine raslamaktı. Evet, ebeveynini bir daha göremedi; 1959-da artık 6 yaşında olan büyük kızımız Terez'i de bir daha görmesi kısmet olmadı. Gizli mücadele şartları bizi ondan da ayırmak zorunda bırakmıştı.

1954-de gizli çalışmaya geçişimiz, kocam için ressamlığa devam yollarını kapadı. Bu onun için büyük fedakârlıktı. Hemen söyleyeyim ki, ben bu fedakârlık sözünü onun ağzından hiç duymadım. En küçük bir imkân buldu mu (ne kadar da zor bulunuyordu!), hemen paletine ve fırçalarına sarılıyor, kâh benim, kâh kızlarımızın portrelerimizi yapıyor, sokak görüntüleri, peyizajlar çiziyor, ya da küçük

heykeller üzerinde uğraşıyordu. İllegal basınımızda, onun resimleri ve gravürleri halkımızın mücadelesini yansıtan nice sayfaları süslüyordu. O gravürlerden biri şimdi gözlerimin önünde. Bunu öldürülmesinden bir ay önce yapmıştı. O günlerde, bütün ülkede, halk, parlâmenter «seçim» komedisine karşı protesto hareketlerine başlamıştı. Almada'da, «Hürriyet!», «Angolada harbe sürdüğünüz askerleri geri çekiniz!», «Kahrolsun Salazar!» şiarları altında yapılan muazzam gösterilere 20 bin kişi katılmıştı. Polis onlara otomatik tabancalarla ateş açtı. Nümayişçilerden birçoğu yaralandı, bir genç işçi öldürüldü. Sözünü ettiğim gravür işte bu öldürülen işçiye gösteriyor: Kan içinde yere düşmüş, ama elindeki taş hâlâ sımsıkı tutuyor...

Şimdi, bu öldürülmüş işçinin portresi altına ne yazacağımızı beraberce nasıl düşündüğümüzü hatırlıyorum. Kocam nerden buldu bilmiyorum, ama hatırladığıma göre şunları yazdı: «Toprağa saçılan bütün tohumlar, çilekeşlerin kanlarıyla sulanarak en gür mahsulü verecek.»

Komünist olmak en yüksek yurtseverkildir. Mücadelede düşen yoldaşlara karşı yürekte derin bir sevgi beslemeden yurtsever olmak da, komünist olmak da mümkün değildir. Bu duygu, adama, zalimlerin aldığı her canın halk mücadelesinde alevlenecek bir ateş olduğuna inanma gücü verir. «Portekizde mukavemet» adlı kitabında, yakınlarının çektiği ıstırapları anlatan kocam, özellikle halk evlâtlarının bu duygusu üzerinde önemle durur.

Şimdi böyle bir kitabın sayfalarında, Salazarizmin birçok yeni cinayetlerini açıklamak, savaşta düşen nice yeni kahramanları anmak ve bunlar arasında kocamı da saymak mümkün olurdu. Halkımızın şanla dolu yeni hamleleri Portekiz ufkunda umutlarımızın şafağıdır. Ama Salazar faşizminin sebep olduğu felâketlerin, yıktığı ocakların haddi hesabı yok. Bundan ötürü şimdi Portekiz toprağında halk nefret ve lânetinin daha dolgun mahsulü olgunlaşıyor. Bana kalırsa, Portekizde faşizmin kökünü kazımadıkça, gördüğümüz bütün baskı ve terörü ne bir raporda, ne bir makalede, ne de bir kitapta anlatabilmemize imkân yoktur. Küçük kızım «Benim babam yok mu?» diye sorduğu zaman içimi kaplıyan hüznü ve nefreti, kuru kâğıt üzerinde sırahyabileceğimiz bütün deliller ifadeden âcizdir.

Fakat partiyi öldüremezler

Çeşitli gizli toplantılara ve buluşmalara gittiği zamanlar kocamı gözliyen tehlikeler günden güne büyüyordu. Gizli çalışan kocasını kapı eşiğinde uğurlarken «güle güle, gecikme, gözlerim yolda.» diyen, ama birkaç saat, birkaç ay, birkaç yıl sonra onu bir daha görüp

göremeyeceğini kestiremeyen kadının iç yaşantısını bir düşünün. Ben bu kadınlardan biriyim ve ne çektiklerini biliyorum.

«Barış ve sosyalizm problemleri» dergisinin son sayılarındaki yazıları okuyanlar, Portekizde Salazar rejiminin ne korkunç bir baskı ve terör makinesi kurduğunu öğrenmişlerdir. Ama elinde bu müthiş makina olsa dahi, Salazar diktatorası demokratik teşkilâtı ve Portekiz Komünist Partisini ezemez. Gel gör ki, bu diktatoranın komünistlerin ailelerine çektiği ıstırapların haddi hesabı yoktur. Peki, bu kadınlar, komünistlerin anaları, eşleri, bunca kahramanlık ve ruh gücünü nereden bururlar? Elbette onların güc kaynağı, mücadelenin gerekli olduğu şuuruna varmış ve zafere inanmış olmalarıdır.

Benim kocam, partimizin Merkez Komitesi üyelerinden bir kısmı ile diğer bazı yoldaşlar tutsak edildiği günlerde öldürüldü. Ben onun öldürüldüğünü ancak gömüldüğü gün (26 Aralık) öğrendim. Oysa 19 Aralıkta öldürülmüş. Durumu bana Lizbon'un bir sokağında buluştüğümüz Merkez Komitesinden bir yoldaş bildirdi. Eve yalnız döndüm, çünkü birkaç dakika için buluştüğümüz yoldaşın yolda bana eşlik ederek kendisini tehlikeye atmaya hakkı yoktu. Aynı gece, evimizde korumakta olduğumuz parti materyallerini bavula doldurdum, iki yaşındaki kızımı kucakladım ve derhal evden çıktım. Ağhyamamıştım bile. Yalnız komşular duymasın diye yüzümü yastığa gömmüş, bir müddet öylece hıçkırıştım.

Çalıştığım parti teşkilâtında beş kişiydik. İşimiz geciktirmeye gelmezdi. İllegal çalışan bir parti, eksilen kadroyu bir günde tamamlıyamazdı. İş vadesinde bitirmek lüzumu, her birimizin yüklendiği sorumluluğun iki kat artması, bilinç haline gelen sorumluluk duygusu, bana partimizin gösterdiği en iyi yardım oldu. Partinin ihtiyaçları ve yoldaşlarla aramızdaki dostluk benim için kuvvetli bir destektir. O günlerde, daha öncekinden çok daha kuvvetle hissettim ki, halk yığınları arasında böylesine derinlemesine kök salmış bizimki gibi bir partiyi hiçbir polis darbesi, hiçbir hunharlık, hiçbir terör ezemez.

Biz, Salazar rejiminin zorbalığına ve kanunsuzluğuna karşı, adaletsizliğine ve zulmüne karşı savaşın sayıca nasıl arttığını, azimlerinin nasıl çelikleştiğini, Salazarizmi devirme mücadelesinde en güçlü silâh olan birliğin lüzumunu günden güne nasıl daha çok kavradıklarını gözlerimizle görüyoruz.

Halkın «seçim» komedyasını, Angoladaki harbi protesto etmesi karşısında; Goa, Daman ve Diu halklarının kurtuluşu karşısında; Portekiz askerlerinin Hindistanda döğüşmeyi reddetmesi karşısında kuduran Siyasi Mahkeme üyeleri faşist yargıçlar en ağır cezalar okumağa başladılar. «Güvenlik tedbirleri» dedikleri gaddarlık kanununa dayanarak, nice yurtseverleri ömre bedel hapisle cezalandırdılar.

dırdılar. Caniler gibi gözleri dömüş polis kuvvetleri, emekçilerin üzerine, masum halkın üzerine çullandılar. Bu polislere, en küçük bir direnme gördüler mi, ateş açma, öldürme yetkisi verildi. Asıp kesen polislerin kılına bile dokunulmadı.

Geçenlerde, Siyasi Polis'in en aktif cellâtlarına mükâfat bile verildi. Evet, en gözü kanlı katillerin göğsüne madalya da takıldı. Bu haberi gazetelerde okudum. İnanın ki, «Kapitan Katela» dedikleri bu mükâfatın verilmesi hakkındaki talimatnamenin her satırı, her sözü halka karşı cinayet işlemeye teşvikten başka bir şey değildir. Yani kocamı öldürenler gibi katilleri yeni cinayetlere açıkça teşviktir. Çünkü vaktiyle kocamı öldürenlere de bugün sözü geçen mükâfat verilmektedir.

Sosyalizmin başarıları bizim zafere olan güvenimizi arttırıyor

Portekiz siyasi cezaevlerinde yüzlerce komünist ve anti-faşist yatıyor. Zindancılar tarafından öldürülmek tehlikesi başları üzerinde Demokles kılıcı gibi daima sarkıyor. Günden güne kuvvetten düşüyor, hastalanıyor, eriyor, çürüyorlar. Amma, barbarca işkenceler, ölüm tenditleri, ömre bedel hapislik kararları altında dahi, bu yurt-severler ideallerinden vazgeçmiyorlar. Bu yalnız irade yiğitliği, onların komünist ideallerinin gerçekleşmesinin kaçınılmazlığı inancına dayanıyor. Sosyalist ülkelerin her başarısı, özellikle Sovyetler Birliğinde komünizmi kurma hamleleri, hapislerde çürütülen bu erkekler ve kadınlar için, faşist diktatoranın 37 yıldır kasıp kavurduğu memleketimizdeki ağır şartlar içinde savaşılan hepimiz için ümit kaynağıdır. Bu başarılar, komünizmin nihai zaferine olan güvenimizi arttırmaktadır.

(Devamı gelecek sayıda)

Fransız Komünist Partisi Merkez Komitesine

Fransız Komünist Partisi Başkanı, milletlerarası komünist ve işçi hareketinin ünlü kişilerinden, Fransız halkının büyük evladı Moris Torez yoldaşın ölümünü, Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi büyük bir teessürle öğrendi.

Biz Türk komünistleri, değerli yoldaşımız Moris Torez'in ıslıklı hâtırası önünde saygıyla eğiliriz.

**TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ
MERKEZ KOMİTESİ**

AĞIR BİR KAYIP

Milletlerarası komünist ve işçi hareketi, Fransız halkı, Fransız Komünist Partisi Başkanı Moris Torez'in ani ölümü haberini büyük bir acıyla öğrendi.

Moris Torez'in bütün ömrü, Fransız işçi sınıfının hayatı ve mücadelesiyle bağlıdır. Moris Torez 28 Nisan 1900 de doğdu. Bir madenci ailesinin oğludur. Kendisi de 13 yaşındayken madende çalışmaya başladı. Daha delikanlıyken işçi sınıfının mücadelesine katıldı. 1920-de, aynı yıl kurulan Fransız Komünist Partisine üye oldu. 1924 de Partinin Merkez Komitesine seçildi. 1925 yılında da Politbüro üyesi ve Merkez Komitesi sekreteri oldu.

Bu devrede, Moris Torez, Fransız Komünist Partisinin, Marksizm-Leninizm prensiplerine kesinlikle sadık, geniş kitleleri kazanmağa önem veren yeni tipten işçi partisi haline getirilmesinde başlıca rolü oynadı.

Moris Torez, Fas'ta girilen sömürgeci harp aleyhindeki faaliyetinden ötürü tutsak edilerek hapse atıldı. 1927—1928 yıllarında hapisten çıkınca, mücadelesine illegal olarak devam etmek zorunda kaldı. 1930-da Moris Torez Fransız Komünist Partisinin genel sekreterliğine seçildi; 1964 Mayısında yapılan ve kendisini partinin başkanlığına seçen XVII. Kongreye kadar da bu görevde kaldı.

1928-de Moris Torez Komünist Enternasyonalinin İcra Komitesi üyeliğine seçilmiş; 1939 yılında ise aynı Komitenin Prezidyum (Başkanlık Divanı) üyesi olmuştu.

O zamanlardan itibaren, Fransız işçi sınıfının önderi ve milletlerarası işçi hareketinin seçkin savaşçısı, Marksizm-Leninizmin teorisyeni sıfatıyla Moris Torez'in kişiliği gittikçe daha parlak surette belirmeğe başladı. Fransız Komünist Partisinin yönetim kadrosunda ve politikasında sekterliğin mahvedici zararlarını bertaraf ederek,

faşizm ve harp tehlikesine karşı Fransız işçi sınıfının birliğini sağlama savaşında kesin bir gelişme sağlayan Moris Torez'dir. 1934—1936 yıllarında işçi sınıfının bu birliği halk cephesinin zaferini temin etti.

İşçi sınıfının menfaatleri uğrunda mücadeleleri, ülkenin milli bağımsızlığı ve yüceltilmesi mücadelesiyle sınıksız bağlı olan Moris Torez, aynı zamanda İspanya Cumhuriyetine milletlerarası yardım organize edenlerden biridir. Moris Torez, Çekoslovakya'yı Hitlerlere satan ve insanlığı İkinci Dünya Harbi girdabına sürükleyen Münih politikasının içyüzünü, ihanet niteliğini açıklamak için elinden geleni yaptı.

1940 yılında, Fransız yöneticilerinin Hitler Almanyasına teslim olmalarından hemen sonra, Moris Torez, Jak Düklo ile beraber bir Manifest kaleme aldı. Yiğitçe sözleri Fransız halkının savaş destanına malolan bu Manifestte şöyle deniyor: «Kan kaybetmekte olan Fransız halkı hür ve bağımsız yaşamak istiyor. Bizimki gibi büyük bir halk hiçbir zaman esir olmayacaktır.»

1945-de hükümete giren Moris Torez, bakan olan diğer komünist arkadaşlarıyla beraber, işçilerin yararına birçok kanunların kabul edilmesini sağladı.

1947-de gerici emperyalist çevrelerin baskısıyla Fransız komünistleri hükümetten uzaklaştırılınca, Moris Torez barış uğrunda mücadeleye çabalarına bir kat daha hız verdi. O zamandan beri, onun şu ateşli sözleri halkın hafızasındadır: «Fransız halkı, Sovyetler Birliğine karşı hiçbir zaman, asla harbetmeyecektir.» Fransız Komünist Partisi, Viyetnamdaki harbe karşı, daha sonra Cezayirde harbe son verilmesi ve bu ülkenin bağımsızlığı uğrunda mücadeleyi Moris Torez'in önderliğinde yürütmüştür.

Fransada bütün hürriyetler tehlikeye düştüğü, kişisel idare tekelinin egemenliğini kuvvetlendirdiği zaman, Moris Torez halka gerçek demokrasi yolunu, silâhsızlanma yolunu, sosyalizm yolunu gösterdi. Ve onun birlik olmayı öğütliyen ateşli çağrısı tekrar duyuldu: «Ne pahasına olursa olsun, işçi ile orta tabakaların birliği, evet, her ne pahasına olursa olsun!»

Dur dinek bilmiyen kırk yıllık mücadele hayatı, Moris Torez'e, FKP-nin XVII. Kongresi önünde son büyük nutkunu, ektiği tohumların yaşırdığını gören bir çiftçinin övünç duygusuyla verme bah-tiyarlığını bağışladı: «Komünist ve sosyalist partileri arasında birlik da-

veti bugün fabrikalardan ve işletmelerden, ovalardan ve üniversitelerden gelmektedir. Biz birliğin gelişmekte olması gerçeğinden alacağımız iki kat enerji ile bu büyük ümidin gerçekleştirilmesi için elimizden geleni esirgemeyeceğiz.»

Moris Torez, dünya komünist ve işçi hareketinin birliği uğrunda var gücüyle savaşıyordu. Bu birliği bozmağa çalışan revizyonistlerin, sekterlerin, baltalayıcıların ve yarıdakçıların görüşlerini «apaçık avantürist karakterli dejenere teoriler» olarak vasıflandırmıyordu.

Bütün dünya komünistleri, emekçileri, Moris Torez'in ışıklı hatırasını kalblerinde ebediyen yaşatacaklardır.

İtalyan Komünist Partisi Merkez Komitesine

İtalyan Komünist Partisi Merkez Komitesi genel sekreteri, dünya işçi hareketinin ünlü kişilerinden, İtalyan halkının büyük evladı Palmiro Togliatti yoldaşın ölümünü Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi derin bir teessürle öğrendi.

P. Togliatti yoldaşın şahsında, İtalya ve bütün dünya komünistleri, zamanımızın büyük Marksçı-Lenincilerinden birini, bütün kuvvet ve enerjisini halkının, milletlerarası işçi sınıfının, barış ve sosyalizm davasının hizmetine veren tecrübeli bir devrimciyi kaybetti.

P. Togliatti yoldaşın ısklı hâtırası önünde saygı ile eğiliriz.

**TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ
MERKEZ KOMİTESİ**

PALMIRO TOGLIATTI

Kardeş komünist ve işçi partilerinin matem bayrakları Palmiro Togliatti'nin tozu önünde eğilmiştir. Bütün hayatını, güç ve çetin sosyalizm, demokrasi ve barış mücadelesine hasreden heyecanlı bir komünist önder, devrimci bir savaşçı gözlerini hayata kapadı. Togliatti'nin ölümü, İtalya Komünist Partisi, İtalyan halkı ve bütün komünist hareketi için çok ağır, acı bir kayıptır.

Togliatti'nin barış davasındaki hizmeti çok büyüktür. O, dünyada insanlığın varlığı için korkunç bir tehlike olan ve halen de olmağa devam eden nükleer silâhların yıkım tehlikesini ilk anlayan zamanımızın büyük önderlerinden biri idi.

Togliatti, ideolojileri, politik görüşleri ve dini inançları ne olursa olsun, yığınların bütün temsilcileriyle yaptığı görüşme ve konuşmalara konke teşebbüs ödevi şekli vermesini biliyordu. O, barış içinde yan yana yaşama politikasına ide zenginliği, hareket ve coşkunluk kattı.

Togliatti, Büyük Obtobr Devriminin tarihi önemini iyi anlayanlardandır. Gramşi ile beraber 1921-de İtalya Komünist Partisini kurdu ve 1926 yılında Partinin genel sekreterliğine seçildi.

Togliatti, güçler dengesindeki değişikliği, sosyalist dünyasının doğuşu ve gelişmesini gören ve bundan gereken politik neticeler çıkaran büyük bir önderdi.

Togliatti, İtalya Komünist Partisinin yöneticisi ve Komünist Enternasyonalinin sekreteri olarak açık düşüncesi ve hareketleri, isabetli Marksist-Leninist tahlili ve aktif politik faaliyeti sayesinde, faşist barbarlığının önüne geçmek, onu yoketmek için bütün antifaşist güçleri seferber eden, halkların işbirliğini sağlayan anti-faşist hareket birliğinin plâformunu çizen ünlü kişilerdendi.

Togliatti, İtalyada milli mukavemet hareketinin, faşizm esaretine

ve faşist işgalci güçlerine karşı başlıyan hareketlerin müteşebbisi ve yöneticisiydi.

Togliatti, 1944-de bütün anti-faşist partilerin katıldığı ve İtalyanın milli birliğini ve bağımsızlığını koruyan ilk koalisyon hükümetinin kurulmasına önyak olmuştur.

Gramşi'nin bilimini benimseyen ve onun çizdiği yoldan giden Togliatti, Marksist-Leninist metottan faydalanarak, yeni olayların tahlilini yapmış ve bu olaylara doğru kıymet biçmiştir. Togliatti, çağdaş tarihi ortamda ve İtalya işçi hareketinde, İtalyanın demokratik yoldan sosyalizme geçmesinde gereken şartları ve biçimleri bulmuş, göstermiştir. İtalyada halk yığınları, başında Togliatti'nin bulunduğu İtalya Komünist Partisinin önderliğinde fedakârcasına mücadele ederek, 1948-de Togliatti'ye karşı suikast tertiplenmesi, 1953-de pomeşik seçim kanunu, 1960 gerici komplo teşebbüsü gibi, gericiilerin hazırladıkları birçok denemelerin önüne geçmişlerdir.

Halk yığınlarının ve İtalyan milletin hayatıyla derinden bağlı olan Togliatti, hayatında ve mücadelesinde her zaman sadık bir enternasyonalist, milletlerarası meseleleri hareket noktası olarak kabul eden dünya çapında bir önderdi. Togliatti, milletlerarası dayanışmayı derinden duyuyordu. Onun bu duygusu, harp zamanında, İspanya Cumhuriyetinin savunulması zamanında, milletlerarası işçi hareketinin birliği uğrunda yürüttüğü yığitçe mücadelede ve dünyanın ilk sosyalist devleti olan Sovyetler Birliği ile sıkı, sarsılmaz dostlukta açık ifadesini bulmuştur.

Togliatti'nin, ortak mücadelemizdeki deha zenginliği, onun faaliyeti ve şahsiyeti, İtalyada ve İtalyanın dışında zamanımızın politik hayatındaki faaliyeti okadar büyüktür ki, bunu, onun düşmanları ve görüşünü paylaşmayanlar da

ölümüyle ilgili olarak ifade ettikleri derin hürmet hisleriyle belirtmişlerdir.

Dünyanın bütün bölgelerinde emekçiler Togliatti'nin ölümüyle büyük bir acı duymaktadırlar. İtalyadaki bütün sosyal tabakalar, işçiler ve köylüler, kültür, sanat ve bilim alanında çalışanlar, Togliattinin de büyük yığınlar partisi, işçi sınıfının, barış, demokrasi ve sosyalizm uğrunda savaşan bütün İtalyanların partisi olmasını iste-

diği ve yaptığı İtalya Komünist Partisine teessürlerini bildirmektedirler.

İtalya Komünist Partisi, yönetim kurulunun da belirttiği gibi, Palmiro Togliatti'nin yoluna devam edecek, onun direktifine sadık kalacak, bu direktifi hayata geçirecektir.

Bu acı matem günlerinde, dergimiz, İtalya Komünist Partisi ve bütün İtalyan emekçileriyle kardeşçe dayanışmasını bildirir.

ÖZEL SAYFALARIMIZ

Türkiye halkına çağrı

Yurttaş!

Kıbrıs halkının tam bağımsızlığını elde etmek için açtığı savaş, emperyalistleri saldırgan amaçlarında birleştiren NATO'yu harekete getirmiştir. Bu yüzden, emperyalistlerin Kıbrıs plânlarını gerçekleştirmekle görevli Ankara hükümeti, memleketimize ancak felâket getirebilecek tehlikeli bir maceraya atılmıştır. Yurdumuzun kaderini ellerinde tutanlar ateşle oynamaya başlamışlardır.

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesinin 20 Şubat 1964 tarihli kararında şöyle deniliyor: «Kıbrıs karşı girişilen askerî saldırganlık hazırlıkları, tecavüz tehdit ve denemeleri memleketimizi korkunç bir harp felâketiyle karşı karşıya getirmiştir. Halkımızın uyanık olması gerektir. Gerici çevrelerin Kıbrıs'ta kardeş kavgasını körükliyen kışkırtıcı, ayırıcı faaliyetlerine karşı, NATO'cu emperyalistlerin çıkarına olarak ve onların diktasiyle bugünkü Ankara hükümetinin Kıbrıs'ın içişlerine müdahalesine, askerî saldırganlık hazırlık ve denemelerine karşı aktif mücadele, başta komünistler olmak üzere, bütün Türk yurtseverlerinin bugünkü en önemli vazifesidir.»

Kıbrıs'taki son olaylar, durumu büsbütün ağırlaştırdı. Hükümetçe tutulan yolun memleketimizi bir harp ateşine sürüklediği gerçeğini bir kere daha ortaya koydu. Türk ordu birlikleri ve donanması İskenderun limanına yığıldı. Büyük Millet Meclisi, özel bir oturumunda, gericilerin baskısı altında aldığı bir kararla, hükümete, gerektiği takdirde Kıbrıs asker çıkarma yetkisi verdi. En yetkili resmi ağızlar saldırının zaruri olduğunu, hazırlıkların tamamlandığını, adanın 6 saat içinde işgal edilebileceğini pervasızca ilân ettiler. Başbakan İnönü, son Vaşington ve Londra yolculuğundan, hazırlanan saldırı plânını beğendirmiş ve cesaretlendirilmiş olarak döndü. Çok geçmeden de, Ankarada Kıbrıs'ın «Türkiye'ye saldırmağa hazırlandığı» yolunda resmi bir uydurma haber yayıldı. Bu gülünç bahaneyle de havadan ve denizden, Birleşmiş Milletlerin üyesi egemen Kıbrıs Cumhuriyetine saldırıldı; Rum ve Türk köyleri barbarca ateşe verildi;

hiçbir şeyden habersiz, silâhsız Rum ve Türk halkı, yüzlerce masum insan, çoluk çocuk napalm bombalarıyla yakıldı.

Bu saldırı hareketine, Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin adada bulunduğu ve durumu düzeltmek için tedbirler aldığı bir sırada giriliyor. Çünkü, adada durumun düzelmesi NATO'lu emperyalistlerin işine gelmiyor. İki cemaat arasında barışın sağlanmasına engel olmak için şimdiye kadar gerek Ankara hükümetinin eliyle, gerek başka ellerle girişilen kışkırtmaların bu defa en tehlikelisine başvurulmuştur.

Bu saldırının, Kıbrıs elden bırakmak istemiyen NATO kodamanlarının plânlarına uygun olarak hazırlandığı açıktır. Saldırıdan bir gün önce, Bakanlar Kurulu toplantısına Ankaradaki Amerikan Büyükelçisinin de katılmış olmasına başka bir sebep aramağa lüzum yoktur. Ankara hükümetinin resmen açıkladığına göre, askeri harekât sırasında NATO'ya muntazaman rapor verilmiştir.

NATO politikasının Türkiye için taşıdığı büyük tehlike, Kıbrıs meselesinde bütün dehşetiyle kendisini gösterdi. Bu politikanın kimlerin yararına yürütüldüğü, özellikle bu meselede tamamiyle ortaya çıktı.

Bugünkü hükümet reform vaatleriyle iktidara gelmişti; hattâ kendisine «reform hükümeti» diyecek kadar ileri gitmişti. Şimdi bu sahte vaatleri örtbas etmek için Kıbrıs işine bir cankurtaran gibi sarılmışa benziyor. Fakat bu «cankurtaran» yalnız bu hükümeti değil, bütün memleketi batırabilir. Eğer bugün, her türlü kışkırtmalara rağmen, yurdumuz bir harp ateşi içinde değilse, bunu ancak barışsever devletlerin azimli davranışlarına borçluyuz. Emperyalistlerin istedikleri yerde diledikleri gibi at oynatabilecekleri bir devirde değiliz. Bugün milli bağımsızlıkları uğrunda savaşıyor halkların güvendikleri ve güvenebilecekleri kuvvetler vardır.

Ankara idareci çevreleri, gerici kuvvetler, her vasıtayı kullanarak, barışçı halkımızı, yurtsever gençlerimizi çelmeğe, memlekette estirdikleri harp havasının akıntısına katmağa çalışıyorlar. Gerici hükümetler, emperyalistlerin Kıbrıs meselesinde, duruma göre, zaman zaman değişen tutumlarını kolaylıkla benimsiyerek, bunları Türkiye'nin «milli tezi» diye ileri sürmekte bir hayli ustalık göstermişlerdir. Son saldırı denemesi barışsever devletlerin kesin ihtarıyla suya düşünce, emperyalistler adadan çıkmamak için yeni bir yol aramağa koyuldular. Amerikanın soğuk harp uzmanı tanınan Acheson'a yeni bir plân hazırlatıldı. Bu plâna göre, NATO kuvvetleri adada kalmak şartıyla «Enosis» gerçekleştirilecek, yani ada Yunanistana katılacaktır. Ankara hükümeti bu plânı da benimsemeye hevesli görünmüyor.

Yurttaş! Ankara hükümeti saldırgan ortaklarının plânlarını gerçekleştirmek için ateşle oynamaktadır. Memleketimiz yabancı menfaatler uğruna korkunç bir harbin eşiğine sürüklenmiştir. Harp,

memleketimize, halkımıza ancak felâket getirir. Yurdunu, halkını, aile ocağını seviyorsan, hangi partiden olursan ol, hangi siyasi, dini inancı taşırsan taşı, memleketimizi yabancılar çıkarına kurban etmek isteyenlere karşı dur!

Bugünkü hükümetin saldırganlık politikası, barışçı Türk halkının politikası olamaz, Türkiye'nin milli politikası olamaz. Halkımız harp değil, barış istiyor!

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ MERKEZ KOMİTESİ

22 Ağustos 1964

Halkımıza çağrı

Yurttaş!

Son Ankara, İstanbul ve İzmir gösterileri, bazı gerici grupların bu harekete başka bir yön verme çabalarına rağmen, hükümetin NATO'culuk politikasının artık tamamıyla iflâs ettiğini ortaya koymuştur. Bu olaylar NATO'culuk, Amerikaya körükörüne bağlılık politikasının içyüzünü halkımızın artık anladığını gösterir. Bu politikanın bir sonucu olarak Kıbrısta girişilen macera yurdumuzu kor-
kunc bir harp felâketiyle yüzyüze getirmiştir.

Halkımız bugün, memleketimizin bağımlı duruma neden düştüğünü görüyor, NATO boyunduruğundan kurtulmak için aktif bir mücadeleye girişmiş bulunuyor. Egemen çevreler hâlâ NATO baş-
larıyla entrikalar çevirmek, pazarlıklar yapmak, iflâs eden millet düşmanı politikalarını sürdürmek hevesindedirler. Gerici çevrelerin, bu protesto gösterilerinden kendi politikaları için faydalanma çaba-
sında oldukları meydandadır. Hükümeti tuttuğu yoldan çevirmek için, halkın, giriştiği bu savaşı daha da geliştirmesi, genişletmesi ve bu hareketi gerici-
lerin kendi amaçlarına yöneltme çabalarına karşı uyanık olması gerektir.

Gösterilerin asıl özü ve özelliği, halkın 15 yıl boyunca açıktan açığa söyleyemediklerini bütün sesiyle haykırmasıdır: «Amerikalı defol!». Halkımız, şimdiye kadar kaçak olarak, Meclisten geçmeden yürülüğe konan, Amerikayla bağlanmış «İkili anlaşma»nın bozul-
masını, dış politikamızın kökten değiştirilmesini, topraklarımızdan NATO ve Amerikan üslerinin, egemenlik haklarımızı çiğniyen bütün anlaşmaların, emperyalistlere verilen imtiyazların kaldırılmasını istiyor.

Türkiye Komünist Partisi, uzun yıllardır, bu Amerikan — NATO köleliğine karşı, milli bağımsızlık, bağımsız dış politika, barış ve demokrasi uğrunda halkımızı savaşa çağırmıştır. Batılı emperyalist devletlerin saldırgan amaçları için kurulan NATO'nun politikasına bağlanma, yurdumuza, halkımıza yıkımdan başka bir şey getiremez-
di ve getirmedir. Halk bu acı gerçekleri artık görüyor. Gerici hükümet-
lerin Amerikacı politikası yüzünden binlerce Memetçik Korelerde kırdırıldı. Batılı sömürgecilerin çıkarına olan harpçi bir politika yüzünden memleket ağır borçlar altına girdi, emekçi halk ağır vergiler altında ezildi. Yine bu bağımlı politika yüzünden hükümet

Kıbrıs macerasına girdi ve memleketi harp uçurumunun kenarına getirdi.

Bu duruma dayanamıyan halk sokaklara çıktı. Şimdi o, Ameri-
kayla, NATO'yla bağlanan anlaşmaların bozulması, bağımsız milli bir politika için aktif olarak savaşa atılmıştır. İsteklerini gerçekleştirmek için, onun daha teşkilâtlı, emperyalistlerin, NATO'cuların yerli ajanlarına karşı daha uyanık olması gerektir.

Türkiye Komünist Partisi, halkımızın, milli bağımsızlık, barış ve demokrasi uğrunda, NATO'dan, Amerikan köleliğinden kurtulmak için girişilen bu kutsal savaşını var gücüyle destekliyor. Komünist Partisi, politik görüşleri, inançları ne olursa olsun, hangi partiden olursa olsunlar, bütün yurtsever güçleri birleşmeğe ve yurdumuzu korkunc bir harbe sürükliyen NATO politikasına karşı, Amerikan boyunduruğuna karşı savaşa çağırıyor.

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ
MERKEZ KOMİTESİ

1 Eylül 1964

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesine

Değerli yoldaşlar!

Komünist ve işçi partilerinin genel bir danışma toplantısı hakkındaki 30 Temmuz tarihli mektubunuzu büyük bir ilgi ile inceledik. Teklifleriniz, partimizin 20. 4. 1964 tarihli bildirisinde açıklanan görüşlerine uygundur.

1960 yılında yapılan son danışma toplantısından sonra, gerek milletlerarası sosyal-ekonomik ve politik durumda meydana gelen önemli değişiklikler, gerek Çin Komünist Partisi idarecilerinin dünya komünist hareketinin genel hattıyla çelişen görüşleri ve hareketimizin birliğini ciddi şekilde tehlikeye koyan fraksyoncu ve parçalayıcı faaliyetleri komünist ve işçi partilerinin yeni bir toplantısını zaruri kılmakta ve bunun bir an önce gerçekleştirilmesini gerektirmektedir.

Dünya komünist hareketinde ortaya çıkan anlaşmazlık bugün fiili bir ayrılık şeklini almış, birliğimizi ciddi şekilde tehdit etmeğe başlamıştır. Siyasi görüş farkı, inanç farkı gözetmeksizin, harbe, emperyalizme, gericiliğe karşı olan bütün sosyal kuvvetleri birleştirmeyi başlıca vazife bilen biz komünistler kendi aramızda birleşmemiş olamayız. Komünist hareketinde ayrılık ancak emperyalistlerin ekmeğine yağ sürer. Nitekim öyle oluyor. Bu duruma son verilmesi, birliğin korunması, sağlamlaştırılması, özellikle bugün, harp kundakçılarının faaliyetlerini artırdıkları bir sırada büyük bir önem taşıyor. Bizce toplantı geciktirilmemelidir. Gecikmenin bugünkü durumu derinleştirmekten başka bir sonuç doğurabileceğini sanmıyoruz.

Kaldı ki, son danışma toplantısından beri dünyada meydana gelen değişikliklerin, ortaya çıkan yeni problemlerin birlikte ele alınması, incelenmesi, değerlendirilmesi, Moskova Deklârasyon ve Bildiri'sinin geliştirilmesi de Marksçı-Leninci partilerin önünde duran en önemli müşterek ödevlerden biridir. Kanaatimizce, sadece bu bile, yeni bir genel toplantının geciktirilmemesi için yeter bir gerekçedir. Bunun için, önümüzdeki genel toplantının 1965 ortalarında yapılması yolundaki teklifinizi memnurlukla karşılıyor ve destekliyoruz.

Toplantıyı hazırlıyacak komisyonun terkihi üzerinde bir anlaşmaya varılamadığına göre, 1960 toplantısının redaksiyon komis-

yonuna giren 26 kardeş partinin temsilcilerinden mürekkep bir hazırlık komisyonu kurulması ve bu komisyonun bu yılın Aralık ayında faaliyete geçmesi yolundaki teklifi de yerinde buluyoruz.

Komünist ve işçi partilerinin mutlak çoğunluğunun gerekli gördüğü bir danışma toplantısını, kardeş partilerin oylarını hiçe sayarak, uzun bir zaman sonraya bırakmakta veya hiç yapmamakta ayak direyen Çinli yöneticilerin tutumu komünist hareketinin Leninci prensiplerine yabancı bir zihniyetin ifadesidir. Çoğunluğun istediği genel danışma toplantısına her hangi bir partinin katılmayı reddetmesi bu toplantının yapılmasına engel olmamalıdır.

Dünya komünist hareketinin gelişmesinde, birliğin korunması ve kuvvetlenmesinde büyük hizmeti olacağına inandığımız bu tarihî toplantının başarısı için Türkiye Komünist Partisi elinden geleni yapacaktır.

Komünist selâmlarıyla

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ
MERKEZ KOMİTESİ ADINA

Y. Demir
(Birinci Sekreter)

4 Eylül 1964

Bulgar Komünist Partisi ***Merkez Komitesine***

Değerli yoldaşlar!

Bulgaristan Halk Cumhuriyetinin 20-nci kuruluş yılı dolayısıyla, Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, bütün Türk komünistleri ve emekçileri adına sizleri ve sizin şahsınızda bütün Bulgar halkını yürekten kutlar.

Yirmi yıllık halk egemenliği süresince Bulgaristan sosyalizm kuruluşunda gerçekten büyük başarılar elde etti. Bulgar halkı, savaşçı öncüsü Bulgar Komünist Partisinin önderliği altında köklü sosyal değişimler gerçekleştirdi, memleketini ekonomisi, kültürü hızla gelişen, emekçilerinin hayat seviyesi durmadan yükselen hür bir ülke haline getirdi.

Bulgar Halk Cumhuriyeti, Leninin barış içinde yanyana yaşama prensiplerini şaşmadan gerçekleştirerek, barış uğrunda, halklar arasında dostluk uğrunda, Balkanlarda atomsuz bir bölge meydana getirilmesi için, Avrupada ve bütün dünyada milletlerarası gerginliğin giderilmesi için, ısrarla, sebatla savaşmaktadır.

Türk komünistleri, Türkiyenin bütün namuslu ve barışsever insanları, Bulgar halkının büyük başarılarını hayranlıkla karşılıyor.

Barış ve sosyalizm uğrunda savaşta sizlere ve bütün Bulgar halkına yeni başarılar dileriz.

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ
MERKEZ KOMİTESİ

7 Eylül 1964

İÇİNDEKİLER

A. Rumyantsev:

Çağdaş devrin esas çelişmesi 341

Todor Jivkov:

Sosyalizm ve onun dünya devrimci sürecindeki rolü 358

B. Panomarov:

Proletarya enternasyonalizmi büyük bir güçtür. 380

V. Cerratana:

İşçi sınıfının tarihi görevi 401

Racani P. Dat:

Birinci Enternasyonal ve barış mücadelesi 410

I. ENTERNASYONALİN YÜZÜNCÜ YILDÖNÜMÜ

Şanlı bir tarihten sayfalar 417

MÜCADELEDE HAYATLARINI VERENLER

Komünist kahramanlara dair hikâyeler 425

KAYIPLARIMIZ 439

ÖZEL SAYFALARIMIZ

Türkiye halkına çağrılar 445

B A R I Ş V E S O S Y A L İ Z M P R O B L E M L E R İ

İngilizcesi:

Central Books Ltd., 37 Grays Inn Road, London, W. C. 1.

İtalyancası:

Libreria Rinascita, Via delle Botteghe, Oscure 2, Roma

Almanca:

«GLOBUS»-Vertrieb ausländischer Zeitschriften, Wien XX,
Höchstädtplatz 3

Yunancası (Kıbrıs'ta):

Laikon Praktorion, Tricoupi Street, 53 r, Nicosia

Rusçası:

Stredisko pro rozširovani tisku, Praha 6, Thákurova 3

Fransızcası:

Societe d'Edition et d'Enformation 9, Boulevard des Italiens Paris (2e

İspanyolcası:

Ediciones Pueblos Unidos Casilla Correo 589, Montevideo

Japoncası:

Nauka Ltd., 2, Kanad-Zinbocho 2-chome, Chiyoda-ku, Tokyo

İsveç dilinde:

Arbetarkultur, Söderarmsgatan 36, Johanneshov 6, Stockholm

Bulgarcası:

Raznoiznos, I, Rue Tzar Assen, Sofia

Türkçesi:

«YENİ ÇAĞ» — Stredisko pro rozširovani tisku, Praha 6,
Thákurova 3

Fiyatı 1 lira